

Vlaams
Parlement

ingediend op **455** (2014-2015) – Nr. 1
13 augustus 2015 (2014-2015)

Verslag van de hoorzittingen en gedachtewisselingen

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Lorin Parys, Katrien Schryvers en Freya Van den Bossche

over de uitvoering van het decreet van 12 juli 2013
betreffende de integrale jeugdhulp

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen.

Vaste leden:

de dames Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, de heren Lorin Parys, Peter Persyn, mevrouw Tine van der Vloet;

de dames Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;

de dames Freya Saeys, Martine Taelman;

mevrouw Freya Van den Bossche, de heer Bart Van Malderen;

mevrouw Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

de heer Björn Anseeuw, de dames Vera Celis, Cathy Coudyser, de heer Koen Daniëls,

de dames Ingeborg De Meulemeester, Manuela Van Werde;

mevrouw Sonja Claes, de heer Dirk de Kort, de dames Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;

de heer Jo De Ro, mevrouw Emmily Talpe;

de heren Jan Bertels, Renaat Landuyt;

mevrouw Elisabeth Meuleman.

INHOUD

I.	Gedachtewisseling van 21 april 2015	7
1.	Uiteenzetting door Stefaan Van Mulders, administrateur-generaal Jongerenwelzijn en Jean-Pierre Vanhee, algemeen directeur Jongerenwelzijn	7
1.1.	Vernieuwing op basis van ervaring	7
1.2.	Een tussentijdse terug- en vooruitblik	8
1.3.	Vermaatschappelijking van de jeugdhulp	8
1.4.	Tijdige toegang tot de jeugdhulp	9
1.5.	Continuïteit van de jeugdhulp waarborgen: contactpersoon-aanmelder, cliëntoverleg en bemiddeling	12
1.6.	Gepast omgaan met verontrusting	13
1.7.	In een gepast aanbod aan crisisjeugdhulpverlening voorzien	14
1.8.	Maximale participatie van de minderjarige en zijn gezin	14
1.9.	Bijzondere aandacht	15
2.	Vragen van de leden	15
II.	Hoorzitting van 21 april 2015	22
1.	Uiteenzetting door Christian Denoyelle, jeugdrechter in Antwerpen ..	22
2.	Uiteenzetting door Sofie Crommen, voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie	26
3.	Uiteenzetting door Birgit Roosens, kinder- en jeugdpsychiater in het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant Oost	27
III.	Hoorzitting van 13 mei 2015	29
1.	Uiteenzetting door Danny Aelvoet, Tanderuis vzw, en Erik Buelens, Het Raster vzw	29
1.1.	Wie?	29
1.2.	Thuisbegeleiding autisme	30
1.3.	Missie thuisbegeleiding autisme	30
1.4.	Opstart integrale jeugdhulp	30
1.5.	Algemene bedenkingen bij de doelstellingen van de integrale jeugdhulp	30
1.6.	Kritische reflecties per doelstelling	30
1.7.	Besluit	33
2.	Vragen van de leden	34

3.	Uiteenzetting door Didier Moray, algemeen directeur MFC Sint-Jozef, namens MIGES, voorzieningen die werken met Minderjarigen met Gedrags- en Emotionele Stoornissen in Oost-Vlaanderen	38
3.1.	Namens MIGES.....	38
3.2.	Vooraf	38
3.3.	Integraal? Intersectoraal?	39
3.4.	Werkingsprocessen.....	40
3.5.	Knelpunten voor voorzieningen	41
3.6.	Tot slot.....	42
4.	Vragen van de leden	42
5.	Uiteenzetting door Dries Vandermeersch, voorzitter RADI, Stefan Grielens, algemeen directeur VCLB-koepel, en Yolande Schulpen, OVSG.....	44
6.	Vragen van de leden	47
7.	Uiteenzetting door Valerie Swennen, hoofdinspecteur afdeling Jeugd en Gezin, politiezone MINOS	50
8.	Vragen van de leden	52
IV.	Hoorzitting van 27 mei 2015.....	53
1.	Uiteenzetting door Patrick Blondé, CKG 't Kapoentje, Oostende	53
1.1.	Wat doet CKG 't Kapoentje?.....	53
1.2.	Citaten over de jeugdhulp	53
1.3.	CKG 't Kapoentje in de praktijk	53
1.4.	Uitgangspunten van de integrale jeugdhulp	54
1.5.	Paradox	54
1.6.	Rare kronkels	54
1.7.	Recht op hulp versus hulp als gunst.....	55
1.8.	IROJ.....	55
1.9.	Crisishulpverlening	56
1.10.	Gevoelsarme kinderrechten	56
1.11.	Aanbevelingen voor de integrale jeugdhulp.....	56
1.12.	Besparen?.....	57
2.	Vragen van de leden	58
3.	Uiteenzetting door Alain Slock, regiodirecteur van de centra algemeen welzijnswerk in Oost-Vlaanderen	62
3.1.	De gekantelde piramide	62
3.2.	... dreigt een trechter te worden	63
3.3.	Crisisnetwerken of de jeugdhulp in crisis	63
3.4.	De file dat zijn we zelf	64
3.5.	De architect en de aannemer	64
4.	Vragen van de leden	65

5.	Uiteenzetting door Wim Taels, directeur De Cocon vzw.....	68
5.1.	Pluspunten.....	69
5.2.	Minpunten.....	69
5.3.	Aanbevelingen.....	70
6.	Vragen van de leden	71
V.	Hoorzitting van 2 juni 2015	72
1.	Uiteenzetting door Erik Van Dooren, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel, Forumvoorzitter VK.....	72
2.	Vragen van de leden	74
3.	Uiteenzetting door Barbara Glorieux, Xenia Langen, Tessa Boesmans en Samuel Lams, Cachet vzw	78
4.	Vragen van de leden	79
5.	Uiteenzetting door Paul Bulckaert, algemeen directeur begeleidingscentrum Spermalie-Het Anker, Brugge	83
5.1.	Werkomgeving De Kade minderjarigenzorg.....	83
5.2.	Toegangspoort.....	84
5.3.	Spanningsveld integrale jeugdhulp – zorgvernieuwing.....	84
5.4.	Integrale jeugdhulp en beleidsontwikkeling in dialoog met alle betrokkenen.....	85
5.5.	Integrale jeugdhulp: faciliteren van samenwerking/overzicht tussen sectoren	85
5.6.	Praktische problemen in de samenwerking tussen VAPH en jeugdzorg	86
5.7.	Continuïteit minderjarigen – volwassenenzorg.....	86
6.	Vragen van de leden	86
7.	Uiteenzetting van Cyriel Craeghs, algemeen directeur Don Bosco Vlaanderen	88
7.1.	Brede instap.....	88
7.2.	Modules rechtstreeks toegankelijke hulp	88
7.3.	Werking intersectorale toegangspoort	88
7.4.	Indicatiestellingen	89
7.5.	Toewijziging	89
7.6.	Prioritering.....	89
7.7.	Crisishulp.....	90
7.8.	Werklastverschuiving.....	90
7.9.	Cliëntparticipatie en inspraak.....	90
7.10.	Besluit.....	90
8.	Vragen van de leden	91

9. Uiteenzetting door Piet Ketele, directeur van het MFC Koninklijk Instituut Woluwe en lid van de werkgroep Remediëring Integrale Toegangspoort.....	92
9.1. Inzetten op de vermaatschappelijking van de jeugdhulp en versterken van de eigen krachten van de cliënt en zijn omgeving	92
9.2. Cliënten vlot toegang geven tot de jeugdhulp die ze nodig hebben, zowel in het rechtstreeks als het niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod	93
9.3. Het meer expliciet verzekeren van de continuïteit in de jeugdhulp	93
9.4. Gepast en alert reageren op situaties van verontrusting	94
9.5. Het consolideren van een aanbod crisisjeugdhulp waarop hulpverleners permanent een beroep kunnen doen	94
9.6. Alles met maximale participatie van de minderjarige en zijn gezin	94
9.7. Conclusie	94
10. Vragen van de leden	95
11. Uiteenzetting door Els Matthieu, Pleegzorg Vlaanderen.....	96
11.1. Tekort aan residentiële opvang.....	96
11.2. Aanvraag niet-rechtstreeks toegankelijke hulp	96
11.3. Opvolging situaties van verontrusting of maatschappelijke noodzaak	97
11.4. Rol indicatiestellingsteam bij aanvraag bestandspleegzorg	97
11.5. Rol indicatiestellingsteam bij aanvragen netwerkpleegzorg.....	98
11.6. Rol jeugdregie bij vragen voor pleegzorg	98
11.7. Rol intersectorale toegangspoort bij jeugdrechtbankdossiers in pleegzorg.....	98
12. Vragen van de leden	99
Gebruikte afkortingen	102

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin hield in de eerste helft van 2015 een reeks hoorzittingen en gedachtewisselingen over de uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

De reeks ging van start met een gedachtewisseling met Stefaan Van Mulders, administrateur-generaal van het agentschap Jongerenwelzijn, en Jean-Pierre Vanhee, algemeen directeur van het agentschap Jongerenwelzijn. Die gedachte-wisseling vond plaats op dinsdag 21 april 2015, en werd onmiddellijk gevolgd door een eerste hoorzitting. Tijdens die hoorzitting kwamen de volgende sprekers aan het woord: Christian Denoyelle, jeugdrechter; Sofie Crommen, voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie; en Birgit Roosens, kinder- en jeugdpsychiater, Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant Oost.

De tweede hoorzitting vond plaats op woensdag 13 mei 2015. De sprekers waren Danny Aelvoet, directeur Tanderuis vzw; Erik Buelens, directeur Het Raster vzw, thuisbegeleidingsdiensten; Didier Moray, algemeen directeur MFC Sint-Jozef, namens MIGES; Dries Vandermeersch, voorzitter RADI; Stefan Grielens, algemeen directeur VCLB-koepel; Yolande Schulpen, OVSG; en ten slotte Valerie Swennen, hoofdinspecteur afdeling Jeugd en Gezin, politiezone MINOS.

De derde hoorzitting vond plaats op woensdag 27 mei 2015. De commissie hoorde achtereenvolgens Patrick Blondé, CKG 't Kapoentje; Alain Slock, CAW Oost-Vlaanderen; en Wim Taels, directeur De Cocon vzw.

Tijdens de vierde hoorzitting, die plaatsvond op dinsdag 2 juni 2015, hoorde de commissie Erik Van Dooren, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel; Barbara Gorieux, Xenia Langen, Tessa Boesmans en Samuel Lams van Cachet vzw; Paul Bulckaert, algemeen directeur begeleidingscentrum Spermalie-Het Anker uit Brugge; Cyriel Craeghs, algemeen directeur Don Bosco Vlaanderen; Piet Ketele, directeur van het MFC Koninklijk Instituut Woluwe en lid van de werkgroep Remediëring Integrale Toegangspoort; en Els Matthieu, Pleegzorg Vlaanderen.

Op dinsdag 16 juni 2015 hield de commissie ten slotte een gedachtewisseling met Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het verslag van die gedachtewisseling is gepubliceerd als *Hand. VI.Parl. 2014-15, nr. C275*.

I. Gedachtewisseling van 21 april 2015

1. Uiteenzetting door Stefaan Van Mulders, administrateur-generaal Jongerenwelzijn en Jean-Pierre Vanhee, algemeen directeur Jongerenwelzijn

1.1. Vernieuwing op basis van ervaring

Stefaan Van Mulders vindt het goed om na één jaar ervaring stil te staan bij het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp. Op basis van de gegevens kan hij nog geen volledige evaluatie van de werking voorleggen, onder meer omdat de cijfers niet kunnen worden vergeleken met die van vroeger. Er is immers een nieuwe gegevensreeks gestart. Het is moeilijk om op die basis waarderungen uit te spreken. Dat neemt niet weg dat er getracht wordt een aantal tendensen te onderkennen. Het is niet gemakkelijk een dergelijke grote operatie na één jaar grondig en in zijn geheel te evalueren. Die grondige en volledige evaluatie zal voor het einde van de zittingsperiode gebeuren. De uiteenzetting is gebaseerd op de zes decretale doelstellingen. Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp is het resultaat van vijftien jaar denken, overleggen en (her)schrijven, mede op basis van initiatieven van het Vlaams Parlement. Er was ook een academische evaluatie van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp.

Daaruit zijn de zes doelstellingen voortgekomen. Deze gedachtewisseling is geen evaluatie van de integrale jeugdhulp, maar een bijdrage op basis van vaststellingen. Er wordt bekeken of de doestellingen gerealiseerd kunnen worden en of het nieuwe systeem werkt. Niemand is blind voor de problemen waarmee de jeugdhulp geconfronteerd wordt, evenwel pretendeert de integrale jeugdhulp niet om hiervoor een oplossing te zijn.

Het oogmerk is niet een massale uitbreiding van het aanbod, maar wel kwaliteitsverbetering en een ander en vereenvoudigd jeugdhulplandschap. Er wordt gezocht naar kwaliteitsverbetering voor gebruiker en cliënt en naar meer en intensere samenwerkingsverbanden. Dat nieuwe jeugdhulplandschap wordt vaak voorgesteld als een ingewikkelde puzzel. Hulpverlening is inderdaad complex. Rekening houdend met de structuren en processen van het decreet van 7 mei 2004, voert het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp toch op verschillende vlakken een vereenvoudiging door. Dat wordt bovendien in een nieuwe bestuursstructuur gedaan. Dit nieuwe decreet wordt uitgevoerd op basis van een governancestructuur waarbij niet alleen de administraties en beleidsvoerders worden betrokken, maar ook de hulpaanbieders en cliënten. Dat gebeurt op het hogere managementniveau en in (gemengde) werkgroepen. Vanuit deze nieuwe visie en aanpak wordt er bij de zes doelstellingen stilgestaan.

1.2. Een tussentijdse terug- en vooruitblik

Jean-Pierre Vanhee zal de doelstellingen illustreren aan de hand van de focus ervan. De cijfers om de doelstelling te illustreren zijn nog niet in alle details beschikbaar. Er is een aantal gegevens dat grotendeels betrekking heeft op de periode 1 maart tot 31 december 2014. Daarna worden de tendensen aangegeven die de administratie en actoren hebben opgemerkt. De uiteenzetting wordt afgerond met signalen uit het werkveld. Die verdienen bijzondere aandacht omdat ze gegeneerd zijn door een groot aantal hulpverleners dat deelnam aan de netwerken en het IROJ. Daarin hebben alle vertegenwoordigers van de sectoren zitting, de federale sectoren inbegrepen, naast mensen die namens de cliënt, ouders en minderjarigen spreken. Die signalen werden eind 2014 verzameld in de IROJ's.

1.3. Vermaatschappelijking van de jeugdhulp

In de integrale jeugdhulp gaat het om kwaliteitsverbetering door betere samenwerking. Gelijkzeitig zitten er ook belangrijke zorginhoudelijke vernieuwingen achter of worden ze expliciet vernoemd. Het krachtgericht werken gaat expliciet na hoe de context van de cliënt en de cliënt zelf versterkende elementen en beschermende factoren voor de ontwikkeling van het kind kunnen genereren, en of die voldoende in de vraag naar jeugdhulpverlening en de verduidelijking ervan worden meegenomen. Een tweede focus is kijken naar het geheel van elementen die in de ontwikkeling van het kind van belang zijn. Er wordt uitdrukkelijk getracht de positieve elementen te benutten om mee in de oplossing op te nemen.

Met het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp wordt de vertrouwenspersoon voor de minderjarige ingevoerd. Die vertrouwenspersoon, die uit alle regionen van de samenleving kan komen, zal bij belangrijke momenten in de jeugdhulpverlening aanwezig zijn om de jongere bij te staan.

De cijfers tonen aan dat de benutting van de methodiek Eigen Kracht Conferenties traag groeit. Er waren in 2014 43 trajecten. Er zijn andere methodieken in het werkveld die niet door de overheid worden vergoed. LUS vzw werd met 302.000 euro ondersteund. LUS vzw is een kennis- en ervaringscentrum over netwerkontwikkeling en gemeenschapsvorming vooral voor personen met een beperking. In 2014 was de veralgemeende inzet van de positieve heroriëntering als een rechtstreeks toegankelijk aanbod belangrijk en werd deze methodiek nog projectmatig

gefinancierd. Thans wordt die structureel betoelaagd. Er zijn 459 trajecten. Dat stemt overeen met 1800 geholpen gezinnen.

Een tendens is de aandacht voor de Eigen Kracht Conferenties. De vraag ernaar wordt op elk moment in de hulpverlening gesteld. Voor de introductie van het ideeëngoed en de methodieken is er nog werk. De bekendheid moet groeien. Eigen Kracht Conferenties werden meer dan veertigmaal ingezet. Het vertrouwen erin moet nog groeien. De methodiek wordt systematisch in de hulpverlening ingezet.

Het werkveld stelt dat het netwerk betrekken zeer versterkend werkt. Het krachtgericht werken wordt een basishouding. De hulpverleners zetten in op krachten van de cliënten en hebben oog voor wat goed loopt. De remediëringkansen zijn het bekendmaken en verduidelijken bij cliënten en hulpaanbieders. De vorming van hulpverleners is nodig om de methodieken en kennis van diensten te verspreiden en ervoor te zorgen dat ze meer worden gesolliciteerd.

Een andere tendens is dat het aanspreken, inzetten en benoemen van een vertrouwenspersoon een heel belangrijke opdracht is. Er is weinig zicht op hoe vaak die wordt ingezet. Het behoort tot het microniveau: de directe contacten tussen hulpverlener en cliënt. Het is aan de hulpaanbieders om het bekend te maken en aan te wenden. Vermoedelijk kan er nog een versterkende beweging worden ingezet.

De positieve elementen vanuit het werkveld zijn dat het zeer versterkend werkt voor de cliënt, maar dat het bij minderjarigen beter bekend mag worden gemaakt. Er moet een duidelijker kader worden gecreëerd met ondersteuning voor personen die de rol willen opnemen. Die ondersteuning bestaat uit een toelichting van wat een vertrouwenspersoon kan betekenen, en welke raad en bijstand hij op welk ogenblik aan de minderjarige kan geven. Er kan drempelverlagend worden gewerkt voor hulpverleners, cliënten en voorzieningen. Er kan voor meer vertrouwen in deze techniek worden gezorgd.

1.4. Tijdige toegang tot de jeugdhulp

De tweede doelstelling bestaat uit drie delen: de brede instap, de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en de intersectorale toegangspoort.

De belangrijkste actoren in de brede instap zijn de preventieve diensten of de regiowerking van Kind en Gezin, de CLB's en de CAW's. De preventieve diensten regiowerking van Kind en Gezin bereikten in 2014 196.324 baby's en jonge kinderen in individuele contacten. Dat zijn algemene cijfers die niet uitsluitend gelden voor de brede instap. Er kan geen onderscheid worden gemaakt tussen de kinderen die Kind en Gezin, CLB en CAW ontvangen in het kader van de algemene opdracht of in toepassing van de brede instap, en hoe dat resulteert in de cijfers over onder meer doorverwijzing of vraagverheldering. De CLB's zagen 351.284 kinderen voor vraaggestuurde actie. Dit is één derde van de totale schoolpopulatie. Voor de CAW's gaat het om 6785 kinderen.

Die cijfers zeggen veel over de vindplaatsgerichtheid van kinderen en jongeren. Kinderen tot zes jaar komen voornamelijk bij Kind en Gezin terecht. De CLB's bereiken eigenlijk alle leerplichtige kinderen en jongeren. Daaruit kan worden afgeleid dat jongeren of kinderen die verdere hulpverlening nodig hebben, in de brede instap terecht zijn gekomen.

Een tendens is dat er verwarring op het terrein is over de benoeming van het aanbod. Er is de brede instap in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De rechtstreeks toegankelijke hulp wordt onderverdeeld tussen (1) de modules uit de brede instap met onthaal, vraagverheldering en eventueel doorverwijzing als specifieke

opdracht en (2) de diensten in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp die een specifieke vorm van hulpverlening verstrekken, zoals contextbegeleiding met een ambulante of mobiele tak, de cgg's en een deel van het aanbod van het algemeen welzijnswerk. Op het terrein is er soms verwarring doordat er naar de brede instap wordt verwezen terwijl er een specifiek aanbod nodig is, of omgekeerd. Op het terrein is heel wat aanbod, bijvoorbeeld de contextbegeleiding, rechtstreeks toegankelijk sinds 2014. Niet alles was direct inzetbaar, een groot deel echter wel en dat leidde tot desoriëntatie binnen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De voorzieningen zoeken een nieuwe positie in het landschap. Daardoor worden de netwerken, die in uitvoering van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp opstartten, opnieuw geactiveerd. De hulpaanbieders in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp komen er samen om met elkaar af te stemmen en om betere bekendheid aan hun aanbod te geven.

In uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp dient 30 percent van de jeugdhulp rechtstreeks toegankelijk te worden. Er is een grote uitbreiding met 7436 modules mobiel en ambulante aanbod. Vanaf begin 2015 is 50 percent van het mobiele en ambulante aanbod van Jongerenwelzijn rechtstreeks toegankelijk. Dat gebeurt geleidelijk naar mate plaatsen vrijkomen. Met de 3725 modules wordt een direct inzetbaar aanbod gecreëerd voor 3200 gezinnen.

Een tendens is dat het hulpaanbod sterk wordt benut. Er was weinig open aanbod na de verschuiving naar de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Open aanbod wordt meteen opnieuw gesolliciteerd. De zoektocht naar bereikbaarheid en toegankelijkheid van het rechtstreeks toegankelijk geworden aanbod blijft. Een belangrijk aandachtspunt is dat de brede instap, voornamelijk vanuit de CLB's, aansluiting zoekt en dient te vinden met het inzetten van de probleemgebonden hulp, namelijk de vormen van thuis- of contextbegeleiding die rechtstreeks toegankelijk zijn geworden. De tendens is hierop nog sterker in te zetten. Er is een belangrijke opdracht voor de regionale netwerken om de onderlinge afstemming te realiseren.

Voor de tijdige toegang tot de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is er de intersectorale toegangspoort. De belangrijkste vernieuwing is de vervanging van twee poorten door één poort. Tussen 31 maart en 31 december 2014 waren er 12.600 unieke cliënten. Meerdere aanvragen door één cliënt zijn eruit gelaten. De MDT's, met onder meer CLB's en de mutualiteiten, hebben 2257 aanvragen gedaan. Er zijn 4748 aanvragen geregistreerd onder de noemer voorzieningen. Dat gaat vooral over overgenomen dossiers of jongeren die in een voorziening verblijven en voor wie een nieuwe vraag naar verderzetting van hulp diende te gebeuren. Dat cijfer zal in de toekomst waarschijnlijk dalen. De gemandateerde voorzieningen deden 2198 aanvragen. De sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulpverlening deden 3901 aanvragen.

De jeugdhulpregiebeslissingen zijn de beslissingen die de intersectorale toegangspoort neemt en waarmee het team Jeugdhulpregie formeel aangeeft dat de hulp is opgestart, wat echter niet betekent dat de hulp voor alle aspecten van de indicatiestelling gestart is. Er waren 8766 unieke cliënten. Voor de bijzondere jeugdbijstand is het cijfer 4415. Het residentiële aanbod van de ckg's was goed voor 252 beslissingen. Voor het VAPH is het cijfer 2643.

Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp heeft een verhaalrecht ingevoerd voor de ouders en hulpverleners die niet tevreden zijn over het resultaat van hun aanvraag. Door dat recht krijgen ze kans op een tweede indicatiestelling. Dat is in de hele periode vijfmaal gebeurd. Er kan worden geconcludeerd dat de meesten tevreden zijn over hun indicatiestelling.

Bij de start op 1 maart 2014 was er niet onmiddellijk een correct en adequaat zicht op de complexe dossiers. Er was een inlooperperiode nodig om een overzicht te krijgen van wie om hulp vraagt, wie op een wachtlijst staat of wie een complexe vraag heeft. In de intersectorale toegangspoort is er een escalatieprocedure. In de fase van de jeugdhulpregie zijn cliënt en contactpersoon-aanmelder aan zet om de weg naar het hulpaanbod te zoeken. Indien dat niet lukt of indien het dossier van meet af aan complex of urgent is, wordt er overgegaan tot een tweede fase. Geschikte hulpaanbieders zitten mee aan tafel om na te gaan waarom een en ander niet vlot. In de derde fase zitten dossiers uit de tweede fase of dossiers waarvan duidelijk is dat meteen bijkomende (financiële) middelen moeten worden ingezet om tot een combinatie van hulp te komen die gepast is voor de complexe problematiek. Die tweede en derde fase kan alleen voor jongeren voor wie prioritering is aangevraagd en toegekend door de intersectorale toegangspoort. 899 kinderen hebben een dergelijke prioritering gekregen. Er kan nog niet worden nagegaan wanneer de hulp na die prioritering is ingezet. 38 dossiers zijn in fase 2 gebracht. In totaal zijn 69 dossiers naar fase 3 gebracht, waarvan 34 extra middelen toegekend kregen. Er kan over meerdere jaren 35.000 euro worden geïnvesteerd voor bijkomende hulp. Op die manier is vaak een individuele begeleiding mogelijk.

Er is voorts een uitbreiding van de middelen in de sector van personen met een handicap met twee miljoen euro. Die middelen gaan naar complexe dossiers waar vaak kinder- en jeugdpsychiatrische expertise voor nodig is. Met die middelen wordt een combinatie mogelijk tussen het VAPH-aanbod en het aanbod van Jongerenwelzijn. Bovendien blijven deze jongeren onterecht veel te lang in een gemeenschapsinstelling omdat er geen ander geschikt aanbod gevonden wordt. Voor die jongeren zullen na een regelgevend initiatief drie zorgnetwerken gecreëerd worden die voor een dertigtal jongeren een specifiek aanbod zullen ontwikkelen. Het actieplan Jeugdhulp schenkt aandacht en middelen voor die doelgroep. Dat gebeurt in samenwerking met de gerechtelijke actoren en de kinderpsychiatrische diensten.

Er werd gevreesd dat grote delen van het niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod onderbenut zouden blijven omdat niemand de weg naar de toegangspoort zou vinden of omdat niemand erin zou slagen zijn documenten tijdig in te dienen. Van de vier modules pleegzorg die niet rechtstreeks toegankelijk zijn, hebben 2945 unieke jongeren gebruikgemaakt. Het totale bezettingscijfer bij Jongerenwelzijn verdeeld over de verschillende provincies en de typemodules bedraagt 94 percent. Dat is ongeveer 1 percent lager dan in 2013, maar wijst niet op leegstand van het aanbod. In 2015 zal dit onderdeel er anders uitzien omdat een groot deel van het aanbod inmiddels rechtstreeks toegankelijk is. Het bezettingscijfer van het VAPH bedraagt 113 percent. Dit wijst niet op overbezetting maar op efficiënt benutten van de capaciteit. Wanneer een jongere tijdelijk uit een aanbod verdwijnt, kan de voorziening tijdelijk hulp aanbieden aan een andere jongere. Er wordt maximaal gebruikgemaakt van de flexibiliteit van MFC's waardoor een winst van 10 percent wordt geboekt op de bezettingsgraad. Voor de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp bij Kind en Gezin is er een bezettingscijfer van 100 percent. Dat is alleen haalbaar als het hulpaanbod maximaal efficiënt wordt benut.

Een belangrijke tendens is de techniciteit. Het aanmeldingsformulier voor het aanvragen van niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is ingeburgerd. Dat vroeg heel wat inspanningen van alle actoren. Vrij snel is het ICT-systeem INSISTO gestabiliseerd. Er was een B-procedure voor iedereen die niet elektronisch kon aanmelden. Ze mochten gebruikmaken van een Word-document of een papieren versie. Het aantal dat daar gebruik van maakt, is onbeduidend. Er wordt steeds meer en sneller gebruikgemaakt van het aanmeldingsformulier. De grootste aanmelders zijn de voorzieningen met 38 percent, 31 percent voor de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulpverlening, 17 percent voor multidisciplinaire teams en 17 percent voor gemandateerde voorzieningen.

De eerste effecten van de regie zijn duidelijk. Complexe dossiers worden de laatste drie à vier maanden steeds duidelijker en sneller gedetecteerd. De intersectorale toegangspoort neemt acties om jongeren en ouders naar de gepaste jeugdhulp toe te leiden.

De contactpersonen-aanmelders hebben de opdracht om het contact te onderhouden met de cliënt in de toegangspoort, de gemandateerde voorzieningen, de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening en in geval van crisisjeugdhulp. Dit heeft heel wat inspanningen gevraagd. Het wordt steeds duidelijker wat van de contactpersonen-aanmelders wordt verwacht en waarop hij zelf een beroep kan doen bij het uittekenen van een traject.

Het werkveld signaleert vlotte samenwerking met de indicatiestellingteams en de jeugdhulpregie. Ze zijn zeer bereikbaar, behulpzaam en oplossingsgericht. Er is één uniforme aanmeldingsprocedure. Men kan beter krachtgericht werken en er is aandacht voor het cliëntperspectief en alternatieven.

De remediëringskansen liggen in het vereenvoudigen van de procedures. Er moet voor gezorgd dat informatie maar één keer wordt opgevraagd en dat het A-document overzichtelijker wordt. De remediëringswerkgroep schenkt veel aandacht aan het A-document. Het blijft verbazend dat er voor een transparante communicatie over het A-document en de werking van de intersectorale toegangspoort veel vorming en informatie moet worden gegeven. Er wordt daar blijvend aandacht aan geschonken.

1.5. Continuïteit van de jeugdhulp waarborgen: contactpersoon-aanmelder, cliëntoverleg en bemiddeling

De positieve elementen van de continuïteit in de jeugdhulp zijn volgens het werkveld dat één aanspreekpunt drempelverlagend werkt. Continuïteit versterkt de vertrouwensband tussen cliënt en hulpverlener, en verhoogt de betrokkenheid van cliënt en traject.

De remediëringskansen liggen bij het verduidelijken van de functie van contactpersoon-aanmelder. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende types met hun specifieke opdracht en plaats. Dat kader moet worden verruimd en verduidelijkt. Er wordt een vergoeding voor hun werk gevraagd.

Cliëntoverleg werd in 2014 223 keer ingezet. Er is een gestage groei. In 93 percent werd een werkplan opgesteld. Hetzelfde geldt voor de hulpcoördinator. In meer dan 90 percent was het cliëntstelsel aanwezig. Dat is een groot pluspunt. Het betekent dat er getracht wordt de cliënt steeds meer bij de besprekingen te betrekken.

Bij bemiddeling is er een onafhankelijke voorzitter. Dit dient te worden aangevraagd wanneer een hulpverleningstraject eenzijdig wordt afgebroken zonder akkoord van de cliënt of wanneer er disputen ontstaan tussen aanbieder en cliënt waardoor het traject onnodig wordt afgebroken. Er waren in totaal 39 bemiddelingen. Dat is te weinig. Bemiddeling is in volle opstart en zal meer aandacht moeten krijgen. In totaal werden elf aanvragen voor bemiddeling door de cliënt ingediend. In 70 percent van de situaties werd een overeenkomst bereikt. Dat is heel veel. In 80 percent kon de hulpverlening worden voortgezet of aangepast. Het is een middel om subsidiair te werken en akkoorden tussen hulpaanbieders en cliënten te realiseren om zo niet noodzakelijk de stap naar andere vormen van hulpverlening te moeten zetten.

Bij de tendensen wordt vastgesteld dat de instrumenten de continuïteit ten goede komen. De instrumenten kunnen voorts nog meer worden benut.

Volgens het werkveld opent cliëntoverleg nieuwe perspectieven. Bemiddeling voorkomt breuklijnen en deblokkeert vastgelopen trajecten. De neutrale voorzitter is in beide gevallen essentieel. Hij neutraliseert en bemiddelt.

Remediëringskansen liggen er op het vlak van bekendmaken, informeren en verduidelijken. Bekendmaken gaat niet alleen over de plaats van aanvragen, maar vooral over wat er gebeurt en verwacht mag worden. Er zijn de provinciale sociale kaarten en de beperkte jeugdhulpwijzer. Er is een steeds terugkerende vraag naar een uitgebreidere jeugdhulpwijzer. Er is bij de cliënten en jeugdhulpverleners nood aan een informaticasysteem dat de geschikte middelen en plaatsen aangeeft.

1.6. Gepast omgaan met verontrusting

De focus ligt op omgaan met verontrusting in het werkveld, de werking van de twee gemandateerde voorzieningen en de gerechtelijke jeugdhulp. Deze zorginhoudelijke vernieuwing moet onder de aandacht worden gebracht. Omgaan met verontrusting komt op elke plek in de hulpverlening aan bod. Elke hulpverlener wordt daarmee geconfronteerd. Het is een opportuniteit voor de hulpverlener om in het rechtstreekse contact met de cliënt een oplossing te bieden. Als een hulpverlener toch aanmeldt bij een gemandateerde voorziening, dan wordt hem gevraagd om verslag uit te brengen over de situatie van de cliënt, de reden van de verontrusting, welke hulpverlening hij had kunnen bieden, waarom dat niet is gebeurd en of de stap richting gerechtelijke hulp met de cliënt is doorgenomen. Ouders en minderjarigenvertegenwoordigers vragen dat de verontrusting altijd met het cliëntensysteem wordt doorgenomen vooraleer naar de gerechtelijke jeugdhulp te stappen. Anders krijgen ze de indruk dat alles boven hun hoofd wordt beslist.

Ruim 2500 jeugdhulpverleners hebben een vorming over verontrusting en de nieuwe jeugdhulp gevolgd. Er is een consultfunctie beschikbaar bij OCJ en VK's. Er is 1252 keer gebruikt van gemaakt door de OCJ's. Dit is behoorlijk hoog. Bij de VK's zijn er in het kader van een onderzoek naar maatschappelijke noodzaak 543 kinderen aangemeld. De cijfers van de gerechtelijke jeugdhulp kunnen wel met de cijferreeksen uit het verleden worden vergeleken. Het aantal maatregelen voor een MOF verminderde tussen 2011 en 2014 van 3134 tot 2547. De cijfers voor de VOS liggen in de buurt van die van 2013 en ook de andere maatregelen bleven stabiel. Het totaal daalde licht ten opzichte van 2013.

Bij de tendensen is er door de invoering van het nieuwe decreet geen stijging van het aantal maatregelen bij de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening. Er wordt meer gebruikgemaakt van de mogelijkheid tot intervisie. De OCJ's zijn altijd bereid in rechtstreeks contact te treden met diensten om de ervaringen uit te wisselen en verbeteringen in de procedure aan te brengen. Daar wordt nog te weinig gebruik van gemaakt. De grens tussen vrijwilligheid en onvrijwilligheid blijft een moeilijk te hanteren onderscheid, zowel voor de hulpverleners als voor de medewerkers van de gemandateerde voorzieningen. De cruciale vraag blijft of de integriteit van het kind kan worden gevrijwaard. Kunnen er uitspraken over gedaan worden, zijn er methodieken om daar uitspraken over te doen en welk besluit kan er over het bewaren van de integriteit van het kind worden genomen? De consultfunctie wordt door het werkveld als goed en bevredigend ervaren en er is een goede samenwerking tussen de gemandateerde voorzieningen.

De signalen van het werkveld zijn positief voor de responsabilisering van elke hulpverlener in het correct en verduidelijkend omgaan met de verontrusting. Er is de bereidheid van hulpverleners om een aanklappende rol op te nemen. De gebruikers signaleren een goede samenwerking tussen de gemandateerde voorzieningen.

Remediëringskansen zijn er op het vlak van de vorming van hulpverleners in het omgaan met verontrusting. Er wordt een nieuwe reeks vormingsmogelijkheden

aangeboden en een nieuwe vormingscyclus over verontrusting en sensibilisering ontwikkeld. Het kader rond verontrusting en maatschappelijke noodzaak wordt verfijnd en er wordt meer transparantie over de werking van de gemandateerde voorzieningen gecreëerd.

1.7. In een gepast aanbod aan crisisjeugdhulpverlening voorzien

Bij de crisisjeugdhulpverlening ligt de focus op de stijging van het aantal meldingen en op de groei en het belang van de hulpprogramma's.

In de periode van 1 maart 2014 tot 31 december 2014 waren er in Vlaanderen in totaal 4708 meldingen en werden 5625 jongeren geholpen. Voor het hele jaar 2014 komen er nog 700 gevallen bij. De cijfers in Antwerpen liggen beduidend hoger dan in de andere regio's.

In Antwerpen zijn met ruim 21 procent de sociale dienst van de gerechtelijke jeugdhulpverlening en de jeugdrechtbank de belangrijkste melders. De CLB-medewerkers meldden 14,4 procent van de gevallen. Politie en parket staan voor 12,7 procent. Voorzieningen binnen Jongerenwelzijn deden 11,5 procent van de meldingen. De cliënt duikt met bijna 10 procent voor het eerst in deze cijfers op.

Van 2008 tot 2014 is er een duidelijke toename van het aantal meldingen en jongeren geholpen in de crisisjeugdhulpverlening. De groei in 2014 werd beïnvloed door de mogelijkheid tot melding door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening en de jeugdrechters. Voor het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp was dat niet mogelijk. Een tweede reden van de stijging is de mogelijkheid voor cliënten om rechtstreeks aan te melden. Deze twee melders samen vertegenwoordigen ongeveer 35 procent van de meldingen. De crisisjeugdhulp heeft gezorgd voor een partner die 24/7 bereikbaar is. Een aantal keer was er geen aanbod beschikbaar, maar een heel groot percentage is wel geholpen. In de verschuiving werken zij subsidiair ten aanzien van de vragen naar korte en snelle plaatsingen in het niet-rechtstreeks toegankelijk aanbod voor de poort. Indien er in de crisisjeugdhulp geen plaats is, wordt de dienst Jeugdhulpregie van de toegangspoort ingeschakeld. Dat werkt niet altijd sluitend, maar dekt veel dringende vragen af. De cliënt is de vierde grootste melder. De crisis hulpprogramma's en jeugdhulpregie werken heel goed samen, enkele uitzonderingen niet te na gesproken. In de crisisjeugdhulp wordt geregeld gevraagd naar gesloten opvang.

Het werkveld stelt dat crisisjeugdhulp een succes is. Er is een constructieve samenwerking en het is waardevol voor de cliënten. Het werkveld vraagt om de opportuniteiten van afstemming van spoedeisende hulp in de geestelijke gezondheidszorg en crisisjeugdhulp niet te missen en synergiën van aanbod te creëren.

Er moet een versterking van het hulpaanbod komen. Het is voor een groot deel gerealiseerd door de toevoeging van negen vte aan de meldpunten. De crisis hulpdiensten aan huis worden versterkt om meer interventie in de hulpprogramma's mogelijk te maken. Een recent gestarte werkgroep zal zich buigen over vragen over crisis en over de oorzaken van de stijgende aantallen.

1.8. Maximale participatie van de minderjarige en zijn gezin

De zesde doelstelling is niet de minst belangrijke. Er worden in de verschillende doelstellingen inspanningen geleverd om kinderen, jongeren en hun ouders direct en sterk te betrekken bij de hulpverlening. Kinderen, jongeren en hun ouders vragen bijvoorbeeld uitdrukkelijk om te worden betrokken bij een verwijzing naar een gemandateerde voorziening of bij gerechtelijke procedures.

In de beleidsstructuren is er het managementcomité dat werd uitgebreid met vertegenwoordigers van het hulpaanbod, minderjarigen en ouders. Er is een gemengde stuurgroep opgericht waarin alle geledingen van het hulpaanbod vertegenwoordigd zijn en waar de uitvoering van het decreet en de opvolging van het actieplan Jeugdhulp gebeurt. Er zijn vijf cliëntvertegenwoordigers aanwezig. Er zijn 34 cliëntvertegenwoordigers in de IROJ's. In totaal zijn 42 cliëntvertegenwoordigers betrokken bij beleidsstructuren.

De signalen van het werkveld zijn genuanceerd maar positief. Er zijn kansen om vraaggerichter te werken. De nieuwe hulpverlening is cliëntgericht. Er is minder betutteling en meer eigenaarschap bij de cliënt. Er is meer transparantie van de directe betrokkenheid. Er wordt veel om ondersteuning van cliënten en communicatie gevraagd. De correspondentie van de poort met de cliënt zal door Wablieft worden aangepast.

1.9. Bijzondere aandacht

Stefaan Van Mulders vraagt bijzondere aandacht voor de vraag om meer afstemming met de kinderpsychiatrie via de zorgcircuits voor kinderen en jongeren. Er is langs beide zijden een groeiende bereidheid en het momentum is er om er structuur aan te geven.

De evoluties die zich in de sector van personen met een handicap aandienen, zoals de persoonsvolgende financiering, zijn bijzonder ingrijpend. Integrale jeugdhulp is al betrokken om alles op elkaar af te stemmen maar het zal een ingrijpende en grondige oefening vergen.

De herplaatsing van een deel van het hulpaanbod van het niet-rechtstreeks naar het rechtstreeks toegankelijke vergt een afstemmingsoefening die in de regionale netwerken jeugdhulp moet worden gevoerd. Momenteel is daar een aanzet toe gegeven omdat die signalen duidelijk werden opgevangen.

Een grondige evaluatie van het hele systeem noopt tot de uitwisseling van cijfergegevens, cliëntgegevens en andere data tussen de hulpaanbieders in de verschillende sectoren en met de parketten.

Tot slot zal het jaarverslag van het agentschap Jongerenwelzijn met nog vollediger cijfers op korte termijn beschikbaar zijn.

2014 was een bijzonder spannend jaar. Niet alleen de administratie maar het gehele hulpverleningslandschap, de jongeren en ouders met een hulpvraag werden er heel erg door geraakt. De hulpverlening werkt, is blijven werken en zal blijven werken. Dat geldt voor alle niveaus van alle doelstellingen. Er blijven echter aandachtspunten. De tijd voor remediëring is aangebroken.

2. Vragen van de leden

Lorin Parys deelt mee dat de principes en uitgangspunten van de integrale jeugdhulp uiteraard overeind blijven. Dit is een moment om eventueel bij te sturen, en vandaar het belang van de zelfevaluatie door Jongerenwelzijn. De tijdige toegang tot de jeugdhulp is een belangrijk uitgangspunt. Heeft de administratie zicht op de eventuele tekorten?

Er zijn grote regionale verschillen die niet altijd kunnen worden gekoppeld aan het aantal kinderen en minderjarigen in de betrokken regio. Dat is een vreemde vaststelling. De mogelijke beïnvloeding door een grootstedelijke problematiek op de cijfers kan niet alles verklaren. Wat is de mening van de administratie?

De spectaculaire stijging in 2014 van de crisisjeugdhulp wijst mogelijk op een pijnpunt dat moet worden verholpen. Vertegenwoordigers van het werkveld vertellen bijvoorbeeld dat een aantal CLB's het volledige traject niet aflegt omdat zij de verantwoordelijkheid niet tot het einde willen dragen. Ze laten daarom een aantal dossiers aanslepen. Ze rekenen erop dat die dossiers later via de crisisjeugdhulpverlening bij de juiste hulpverlener zullen terechtkomen. Het kan op een falen van het nieuwe systeem wijzen. Kan de administratie achtergrondinformatie geven? Wat zijn de hoofdpunten om dit te remediëren?

Elke Van den Brandt vindt het goed dat remediëringkansen en hun aanpak worden geïnventariseerd. Bij de contactpersoon-aanmelder is het duidelijk dat er angst is voor de verantwoordelijkheid. Er wordt een vergoeding voor hen gevraagd. Wat staat er tegenover de extra taak die ze krijgen? Er werd destijds om budgettaire redenen beslist om niet met trajectbegeleiders te werken. Denkt de administratie dat, los van de budgettaire keuze, het toch goed is met trajectbegeleiders te werken?

De rechtstreeks toegankelijke hulp is toegenomen. Een nadeel daaraan is dat er geen zicht is op de wachtlijsten. Het is niet omdat iemand niet door de toegangspoort doorverwezen wordt, dat hij ook geholpen wordt. Wat is daar de analyse van? Is het mogelijk om de wachtlijst van de rechtstreeks toegankelijke hulp mee centraal te registreren en op te volgen?

De presentatie bevat veel cijfers over hoeveel mensen geholpen worden, maar geen over de wachtlijsten. Kunnen daar gegevens over worden verstrekt, zowel voor de rechtstreeks als de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp? Bezettingscijfers van 100 percent zijn positief, maar zouden ook op wachtlijsten kunnen wijzen. De spreker had daar graag meer informatie over gehad en wil weten of er een positieve dan wel negatieve evolutie is.

Freya Van den Bossche vraagt hoe de noden in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp in kaart worden gebracht sedert het afschaffen van de centrale wachtlijst in 2013. Hoe wordt bijvoorbeeld beslist waar nieuwe budgetten prioritair moeten worden ingezet?

Vindt de administratie het problematisch dat de uitbreiding van de capaciteit van de rechtstreeks toegankelijke hulp er gekomen is doordat een deel van de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp geherlabeld werd? Dit heeft tot gevolg dat er een toenemend tekort is in de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp.

Hoe kan het dat als mensen zich bij crishulp melden, er wordt meegedeeld dat er geen plaats is? Er moet vaak een beroep worden gedaan op onaangepaste hulp. Als hulpverleners echter zelf rechtstreeks contact met instellingen nemen, blijkt er toch plaats te zijn. Waar zit het probleem? Is het een informaticaprobleem? Wat gebeurt er om dit te verhelpen? Komt dit misschien omdat de voortrajecten niet goed zijn? Worden de kinderen niet tijdig geholpen? Of is het een gevolg van een onaangepast hulpaanbod? Is er een fundamenteel tekort?

De modulering heeft tot doel meer hulp op maat te kunnen bieden. Een gevolg daarvan is dat wanneer de hulpvraag evolueert, een andere module aangewezen is. Daarvoor moet echter een nieuwe aanvraag worden ingediend. De hele procedure moet dan opnieuw worden doorlopen en de cliënt kan opnieuw op het einde van de wachtlijst terechtkomen. Dat leidt tot een gat in het hulpaanbod of tot het voortzetten van hulp in een niet optimale module. Hoe denkt de administratie dat op een vlottere manier te kunnen organiseren?

Prioritering is goed. Niet alle hulpvragen zijn even dringend. Er zijn toch een tweetal problemen. Het werkveld krijgt de indruk dat om in aanmerking te komen voor

bepaalde vormen van hulp de hulpvraag zwaarder moet worden geformuleerd dan nodig. Daarnaast kan er in de praktijk worden vastgesteld dat prioritering er niet altijd toe leidt dat kinderen snel worden geholpen. Een zwakbegaafd meisje met een ernstige vorm van autisme kan wegens gedragsproblemen niet meer naar school. Ze zit drie jaar thuis zonder onderwijs of gepast hulpaanbod. Ze heeft al 2,5 jaar het label 'prioritair' maar krijgt nog altijd geen hulp. De ouders vangen het kind zelf op, maar zijn ten einde raad. Er zou voor 2016 geen hulp mogelijk zijn. Hoe kan dat? Het systeem ziet er theoretisch goed uit. Er is een aantal logische beslissingen genomen. Als in de praktijk dergelijke zaken zich voordoen, dan moet er worden vastgesteld dat de theorie in de praktijk niet naar behoren werkt. Ofwel moet het systeem worden hertekend, ofwel is er in het systeem bijvoorbeeld een capaciteitsprobleem. Is het een systeemfout of is er een capaciteitsprobleem?

Katrien Schryvers stelt dat iedereen wist dat de implementatie niet rimpelloos zou verlopen. Het gaat om een enorme omwenteling. Het is goed om na één jaar een eerste evaluatie te maken, ook al kan die niet volledig zijn. Het is logisch dat er een aantal kinderziekten is en dat er op het terrein angst is voor verandering. Het was vooraf ook geweten dat er een aantal knel-, pijn- en werkpunten zou zijn en dat een aantal bijsturingen aangewezen zou zijn. Het is goed dat die in elk onderwerp van de evaluatie worden aangegeven. Het is aan de commissie om die te detecteren en om er samen werk van te maken. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de impact van de nieuwe procedure en het zorgvernieuwingproces. Die twee moeten van elkaar gescheiden worden, ook voor de bijsturingen. Procedures moeten eenvoudig en duidelijk zijn. Zaken als zorgvernieuwing, het betrekken van de context en zo laag en preventief mogelijk optreden moeten alle kansen krijgen.

Het moment van het hulpaanbod moet zo laag en preventief mogelijk zijn zodat een verergering van de problematiek kan worden vermeden. Heeft het decreet daar impact op?

Sommige regionale verschillen hebben een duidelijke oorzaak, maar lang niet alle. Wordt daar onderzoek naar gedaan?

Voorts wil ze graag meer leeftijdsgebonden cijfers. De Commissie Jeugdzorg heeft immers vastgesteld dat niet alleen het aantal jongeren met problemen stijgt, maar ook dat de complexiteit toeneemt en de gemiddelde leeftijd daalt.

Ook in de crisisjeugdhulp zijn er grote regionale verschillen. Wordt het begrip niet overal op dezelfde geïnterpreteerd, wat die verschillen deels kan verklaren? Doet de administratie inspanningen om de verschillende jeugdhulpaanbieders een gelijke benadering te laten toepassen?

Martine Taelman hoopt dat ze later, als de cijfers wat bezonken zijn, de kans krijgt om voort van gedachten te wisselen. Zijn de politiediensten die heel wat ervaring hebben in omgang met verontrusting, bij de opleiding daarover betrokken? De media brengen soms verslag uit van schrijnende gevallen waar jeugdhulpverlening aanwezig was, maar de stap naar gedwongen hulp niet of niet tijdig gezet is. Is de brede instap in staat om die inschatting correct te maken? Voorts vraagt ze wanneer het stijgende aantal crisishulpvragen onderzocht wordt. In Oost-Vlaanderen gebeurt 14 percent van de crisisaanmeldingen door de cliënt zelf. Hoe kan het dat de brede instap zoveel mondige dus allicht iets oudere minderjarigen, mist? Kind en Gezin bereikt 196.000 kinderen die te jong zijn om zelf de stap te zetten. In die categorie is de aanmelding in dezelfde provincie slechts 1 percent. Hoe wordt dat verschil verklaard?

John Crombez begrijpt dat het vroeg is voor een evaluatie maar vindt het cruciaal snel in te grijpen als het misloopt. Als de A-documenten te overvloedig en ingewik-

keld zijn of als het personeel een gebrek aan informatie of vorming ondervindt, is het zaak dat onmiddellijk aan te pakken om de beoogde vereenvoudiging alsnog te bereiken.

Het nieuwe decreet veroorzaakt volgens Jongerenwelzijn geen stijging van de maatregelen door de jeugdrechtbanken, maar de cijfers spreken dat tegen. In West-Vlaanderen is er zelfs een verdubbeling van het aantal aanmeldingen door de jeugdrechtbank. De dossiers in de jeugdzorg en maatschappelijke noodzaak zouden dan weer even sterk dalen als ze stijgen via de jeugdrechtbank. Ook dat is in tegenspraak met de omschrijving van de tendens. Hoe valt dat allemaal te rijmen?

Naast vereenvoudiging beoogt de integrale jeugdhulp ook meer kwaliteit. In de jeugdzorg is de belangrijkste vraag of jongeren de nodige hulp ook krijgen. Slechts twee derde van de aanmeldingen leidt tot geregistreerde hulp. Wat gebeurt er met het andere derde?

De grens tussen vrijwilligheid en onvrijwilligheid blijkt moeilijk. De vraag die daarbij rijst is of de integriteit van het kind gegarandeerd is. In West-Vlaanderen worden steeds vaker baby's aangemeld die vaak al meermaals met uitdrogingsverschijnselen in een ziekenhuis zijn opgenomen. Wat met baby's, die vanzelfsprekend niet zelf kunnen aanmelden? Kind en Gezin grijpt niet in en hulpverleners moeten uiteindelijk zelf naar het parket stappen. Illustreert dat voorbeeld dat de grens tussen vrijwilligheid en onvrijwilligheid moeilijk te trekken is, maar dat de integriteit van het kind moet worden gevrijwaard? De indruk bestaat dat de cijfers de situatie op het terrein verbloemen. Het is enigszins zorgwekkend dat de echte evaluatie er maar over enkele jaren komt.

Jongeren met een handicap staan voor een grote omwenteling. Ze komen voortaan bij de intersectorale toegangspoort terecht, en tegelijk stapt de sector van personen met een handicap over op de persoonsvolgende financiering. *Vera Jans* vraagt hoe de afstemming tussen Jongerenwelzijn en het VAPH verloopt. Het aanvoelen is dat die afstemming beter kan. Het informele netwerk van mensen met een handicap mag niet uitgeput worden alvorens formele hulp aan te bieden. Leeft die vrees ook in de jeugdhulp? Dat de integrale jeugdhulp voor complexe dossiers externe expertise moet inroepen is bezwaarlijk integratie te noemen. Hoe kan dat beter op elkaar worden afgestemd?

Freya Saeys wil graag meer vernemen over de rol van de individuele hulpverlener. Pediaters, spoedartsen of huisartsen die baby's en kinderen met suggestieve letsels of verschijnselen zien, weten niet altijd naar wie door te verwijzen.

Stefaan Van Mulders acht het onmogelijk na een jaar de definitieve evaluatie van de jeugdhulp te maken. Slechts een foto van de situatie is thans de ambitie van de administratie. Integrale jeugdhulp lost de problemen van de jeugdhulp niet op, alleen is getracht een betere jeugdhulpverlening te installeren. Met de cijfers die geijkt zijn, wil de administratie aantonen dat naar de doelstellingen van het decreet gestreefd wordt.

Voor de start van integrale jeugdhulp werd gevreesd voor een aantal rampscenario's: "Het A-document en INSISTO zullen niet werken. De weg naar de gerechtelijke jeugdhulpverlening ligt wagenwijd open. De wachtlijsten zijn verdwenen en er zijn openstaande plaatsen her en der in het systeem die niet worden ingevuld. Personen met een handicap vinden absoluut hun weg niet in het systeem en worden stiefmoederlijk behandeld. Het rechtstreeks toegankelijk maken van heel wat modules leidt tot chaos.". Thans wordt vastgesteld dat het systeem wel werkt en dat de genoemde rampen zich niet hebben voorgedaan. De administratie heeft de signalen telkens ernstig genomen, onderzocht en geremedieerd. Jongerenwelzijn

heeft er alle vertrouwen in dat na de kinderziektes het systeem zijn efficiëntie en effectiviteit zal bewijzen.

De evaluatie wordt bemoeilijkt omdat de situatie grondig veranderd is en het dus onmogelijk is te vergelijken met wat voordien was. Ook in de bijzondere jeugdzorg waren er regionale verschillen, deels om historische redenen. Het kan zijn dat die verschillen gewoon doorgezet worden onder het nieuwe systeem, maar dat is niet zeker. Het actieplan Jeugdhulp installeert monitoringsystemen en wil beslissingen van de IROJ's nauwer laten aansluiten bij de lokale behoeften. Het is onmogelijk om een sluitende verklaring te geven voor regionale verschillen.

Voor *Jean-Pierre Vanhee* is het niet alleen cruciaal de kwaliteiten maar ook de problemen van het systeem in kaart te brengen, alsook te verhelpen aan onvoorziene gevallen. Bij de uitbouw van de integrale jeugdhulp heeft de administratie verschillende kanalen ingesteld zodat alle partners continu fouten in het systeem kunnen melden om er zo nodig snel op te reageren. De nieuwe governancestructuur met werkgroepen zorgt ervoor dat heel wat mensen uit het werkveld zonder vooringenomenheid hun opmerkingen kunnen geven, waarna er snel kan worden opgetreden om problemen voor cliënten te vermijden. Dat neemt niet weg dat er in bepaalde individuele gevallen allicht beter of sneller gereageerd had kunnen worden.

Door de inspraakstructuur was van meet af aan duidelijk dat het A-document vereenvoudigd moest worden. Vooreerst omdat de interne logica van dat document zorginhoudelijk is. Dat betekent dat na enkele administratieve gegevens de hulpverlener de context beschrijft waarin het kind opgroeit, enkele diagnostische gegevens toevoegt en een zorgzwaarte toekent om uiteindelijk een indicatie te stellen. Die cyclus is bekend in wetenschappelijke literatuur over jeugdhulp en ligt aan de basis van alle weloverwogen vormen van hulpverlening: nagaan wat er aan de hand is, detecteren van de protectieve factoren, en samen met de context nagaan welke hulp kan worden aangeboden. Soms is een aantal hulpmogelijkheden nog niet aangewend. Soms is onmiddellijk zware en gecombineerde hulp nodig. Dat is het doel van het A-document. Hulpverleners vroegen van meet af aan vorming daarover, want ze waren dat niet in alle casussen gewoon. Wie er een paar keer mee gewerkt heeft, merkt dat het sneller gaat, wat niet betekent dat er geen bijsturingen meer nodig zijn. De achterliggende logica is en blijft verdedigbaar.

Voor het eerst vraagt iedereen niet-rechtstreeks toegankelijke hulp aan aan de hand van INSISTO, wat niet evident is. Vertrouwen moet groeien en in het begin is er heel wat geduld nodig om het systeem op punt te stellen en ermee te leren werken. Ondertussen is het systeem al vier keer bijgestuurd. De gebruikersgroep INSISTO is tevreden met de verbeteringen, maar het systeem is nog niet volkomen gebruiksvriendelijk en intuïtief. Als de verbeteringen het komende jaar even spectaculair zijn dan het vorige jaar, ligt dat echter wel binnen handbereik. Het gaat niet alleen over de hardware, maar ook de procedure en de inhoud.

Tegen 1 januari 2017 komt er sowieso een vernieuwd A-document omdat, ten gevolge van de integratie met de sector van personen met een handicap, enkele elementen van persoonsvolgende financiering moeten worden verwerkt. Dat zal de gelegenheid zijn om het document ook op andere vlakken aan te passen en de databank te wijzigen. In 2015 wordt dat inhoudelijk voorbereid. In 2016 staan de technische wijzigingen op het programma. Toen de spreker dat uitlegde aan de remediëringswerkgroep was iedereen bereid daarop te wachten, wou niemand onmiddellijk grondige wijzigingen. Daarmee wil de spreker aantonen dat er wel degelijk veranderingstrajecten lopen.

De toenemende crisisjeugdhulp baart zorgen. De hypothese dat er door de snelle procedure via het crisismeldpunt gemakkelijker gekozen wordt voor niet-recht-

streeks toegankelijke hulp, klopt niet. Dat in minder dan veertig gevallen de niet-rechtstreekse hulp direct volgde na het crisisverblijf, bewijst dat.

In 2013 is er een protocol ontwikkeld, met gebruikers en meldpunten, hoe om te gaan met telefonische vragen naar jeugdcrisishulp. Uit een kwalitatief onderzoek van 2012 blijken inderdaad verschillen tussen de regio's in telefonische behandeling. Dat protocol biedt een garantie dat de regio's op ongeveer dezelfde manier te werk gaan. Ondertussen wordt er ook gewerkt aan één meldpunt per provincie, waardoor de impact van het protocol en de rechtszekerheid voor de gebruikers vergroten. Er wordt daarbij ook geïnformeerd naar de sterktes in de omgeving die soelaas kunnen bieden in de crisissituatie. Het onterecht gebruikmaken van crisishulp om de eigen verantwoordelijkheid te ontlopen wordt zo in de meeste gevallen vermeden. In ieder geval is er geen bewijs van massaal misbruik, de tekenen wijzen eerder op het tegendeel.

De toegangspoort moet beter op de hoogte zijn van de vrije plaatsen in de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. De voorzieningen duiden in INSISTO hun vrije plaatsen aan. Als de jeugdhulpregie niet kan helpen in het crisisnetwerk, zal het nagaan of die vrije plaatsen niet kunnen dienen voor kinderen die snel hulp nodig hebben. Af en toe gebeurt het dat voorzieningen de (tijdelijk) vrije plaatsen niet in INSISTO aanduiden, maar na een telefoontje van een jeugdrechter of andere hulpverlener plots wel bereid zijn een kind op te vangen. Die oude praktijk moet verdwijnen, anders blijft iedereen bellen en worden de plaatsen niet efficiënt en snel toegewezen.

De zogenaamde circuitkinderen in crisisnetwerken bestaan. Soms kan immers niet meteen de juiste dringende hulp geboden worden en moeten kinderen in twee of drie crisishulpplaatsen na elkaar geplaatst worden. Uiteraard is dat geen goede zaak, maar, zelfs met de beste afstemming, is het onvermijdelijk dat er af en toe een wachttijd is en er eerst verschillende andere hulpvormen geboden worden.

De vorming over verontrusting en de grens tussen vrijwillige en gedwongen hulp steunt sterk op de methodiek Science of Safety. De methode objectiveert de signalen en focust op het bespreken van het probleem met ouders en jongeren, maar maakt het mogelijk om, zo de situatie dat noodzaakt, snel en kordaat in te grijpen. Daarbij wordt het artikel 458bis aangewend dat de hulpverlener ontheft van zijn beroepsgeheim om het parket in te schakelen.

Lorin Parys informeert of er in bepaalde regio's tekorten zijn die de verschillen verklaren.

Jean-Pierre Vanhee legt uit dat er voor het eerst op 31 december van elk jaar kan worden bepaald hoeveel jongeren op niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening wachten. Dat cijfers staat ook in het rapport. Het is en blijft een momentopname aangezien ook jongeren of kinderen die nog maar net hulp vroegen, in de statistieken verschijnen. Het is belangrijker zicht te krijgen op hoeveel jongeren zijn aangemeld voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en langer dan een aanvaardbare periode moeten wachten. Daar wordt aan gewerkt. De spreker heeft wel enkele cijfers gegeven van hoeveel jongeren in de bijzondere trajecten zitten die ervoor moeten zorgen dat de periodes niet overschreden worden.

Voor de rechtstreeks toegankelijke hulp is er geen intersectoraal registratiesysteem. Het zijn de voorzieningen zelf die melden hoeveel jongeren er op een plaats wachten. Zij zijn de gegevensbron.

Op vraag van *Lorin Parys* of op 31 december de wachtlijst uit 3834 jongeren bestond en hoe lang zij al wachtten, antwoordt *Jean-Pierre Vanhee* dat een voorziening eerst nagaat of een jongere effectief bij haar terecht kan waarna ze de jongere op

een instroomlijst plaatst. Het aantal jongeren dat op een instroomlijst staat en het aantal jongeren dat op een gewone wachtlijst staat – zonder dubbeltellingen, unieke jongeren dus – geven op 31 december een algemeen beeld van het aantal wachtende jongeren. Er zijn enkele factoren die de wachttijd beïnvloeden: de doorstroomtijd varieert naargelang het type van module, alsook het aanbod in een regio. Vanaf 2016 zal het mogelijk zijn de gemiddelde wachttijd per typemodule niet-rechtstreeks toegankelijke hulp te bepalen alsook in hoeveel percent van de gevallen die gemiddelde periode wordt overschreden.

Elke Van den Brandt kijkt uit naar die cijfers, maar blijft eraan twijfelen of de wachtlijsten aan het wegsmelten zijn. Als het klopt dat maar één kind op de drie effectief geholpen wordt, faalt het systeem. Ze heeft vernomen dat er iets meer dan vijfduizend kinderen met een handicap op een wachtlijst staan. Zij zijn toegevoegd aan het drieduizendtal kinderen dat voor de invoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp al op de wachtlijst stond. De nieuwe regeling maakt vergelijking allicht moeilijk, maar er zijn wel degelijk cijfers van beide doelgroepen. Zo geeft het VAPH halfjaarlijks cijfers, met gemiddelde wachttijden. Daarmee kan vergeleken worden. Tot slot vraagt ze opnieuw naar het standpunt van de administratie over de trajectbegeleiders.

Freya Saeys herhaalt haar vraag of er contact genomen is met individuele hulpverleners en zo ja, wat hun verteld is.

Freya Van den Bossche informeert naar cijfers over de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening: het aantal aanmeldingen en de tijd tussen aanmelding en hulp. Voorts vraagt ze naar de knelpunten in de crisishulpverlening. Ze wil ook weten of de administratie nog kinderen kent die een heel lange periode het label 'prioritair' hebben maar niet geholpen worden.

Stefaan Van Mulders bevestigt dat er momenteel geen cijfers zijn over het aantal aanmeldingen en de wachtlijsten in de rechtstreeks toegankelijke hulp. Omdat de cliënten dan niet langs de toegangspoort passeren, heeft die daar geen zicht op. Voor de voorzieningen van Jongerenwelzijn zou dat overzicht er, met hulp van de voorzieningen, tegen het einde van 2015 moeten zijn. Daartoe is er een geüniformeerd registratiesysteem voor alle voorzieningen ingevoerd.

De toegangspoort en de integrale jeugdhulp zijn geen antwoord op de wachtlijsten. Dringende en complexe dossiers krijgen prioritaire aandacht, onder meer door de derde fase in het beslissingsproces, de bijkomende investering en de oprichting van de zorgnetwerken. Daarmee doet hij geen uitspraak over het dossier van het meisje dat tweeënhalve jaar wacht.

Jean-Pierre Vanhee krijgt ook dergelijke gevallen onder ogen. Hij gaat in dat geval altijd eerst na of de aanvraag op een goede manier gebeurde. Daarop wordt bekeken of er een aanvraag tot prioritering was. Dergelijke aanvraag voor jonge kinderen met een beperking, die niet vanuit de jeugdrechtsbank komt, wordt behandeld door de intersectorale regionale prioriteitencommissie van het VAPH. Daarop wordt nagegaan hoe de casus daar is aangebracht, gedocumenteerd en behandeld. Afhankelijk van het budget zal de regionale prioriteitencommissie de meest prangende vragen eerst hulp toekennen. Als het kind niet geselecteerd wordt, moet het wachten tot er opnieuw middelen zijn. Hoe lang het kind op die lijst staat, hangt af van de doorlooptijd van de voorziening. Die wachttijden hebben echter niets te maken met integrale jeugdhulp maar wel met de middelen en de beschikbare plaatsen. De integrale jeugdhulp staat in voor een correcte toeleiding, een correcte afweging van de dossiers zodat de eerste hulp daar terechtkomt waar ze het meest nodig is.

Het VAPH zal voortaan jaarlijks een zorgregierapport leveren. Jongerenwelzijn zal ongeveer op hetzelfde moment cijfers leveren over de tien maanden van 2014. De rapportage zal anders zijn omdat typemodules, de indicatiestellingen enzovoort specifiek zijn. Het zal een duidelijker beeld geven van hoeveel jongeren wachten op het opstarten van hulp.

Het Steunpunt Jeugdhulp heeft, in nauw overleg met en gefinancierd door Jongerenwelzijn, vanaf 2013 al een hele reeks vormingsmogelijkheden geboden waar hulpverleners uit alle sectoren konden op intekenen. Meer dan dertienduizend personen grepen die kans. Dat systeem wordt voortgezet. De medische wereld bereiken is moeilijker, dat gebeurt via bilaterale contacten. Op Vlaams niveau waren er ook verschillende sessies ter vorming en informatie van politie. Daarenboven zijn er heel wat contacten tussen politiezones, parket en medewerkers van verschillende agentschappen, om de toeleiding tot hulpverlening af te stemmen, zeker in het geval van crisishulp. De samenwerking met de politie in crisishulp is groot, ze voeren immers uit wat het parket zegt of treffen kinderen en jongeren in nood aan.

II. Hoorzitting van 21 april 2015

1. Uiteenzetting door Christian Denoyelle, jeugdrechter in Antwerpen

Christian Denoyelle vertelt bij wijze van inleiding over een recente zaak. Een relatief eenvoudig praktijkvoorbeeld laat iedereen toe te oordelen of de integrale jeugdhulp in de praktijk goed genoeg werkt. Een jongen komt in februari 2015 naar België uit Syrië in het kader van een gezinshereniging met zijn vader. Moeder en broer zijn in een relatief veilig deel van Syrië achtergebleven. Op 14 april 2015 meldt hij zich aan bij een jongerenadviescentrum, maar is al enkele weken weggelopen bij zijn vader, slaapt bij familie maar ook in stations en dergelijke. Een vrijwillige oplossing is onhaalbaar. Het jongerenadviescentrum neemt contact op met de vader in een poging om te bemiddelen maar de jongen wil niet terug omdat de vader aan de drank is, drugs gebruikt en hem terroriseert. Het jongerenadviescentrum belt daarop de jeugdbrigade, het crisisteam en het Ondersteuningsteam Allochtonen, die blijkbaar geen van allen vrijwillige hulp- of opvangmogelijkheden vinden. De politie neemt contact op met de dienstdoende procureur des Konings. De procureur beveelt de politie opvang te zoeken, en de jongen en de vader de dag nadien bij de jeugdrechter te laten komen. De crisishulp werkt dan wel: er wordt een plaats voor één nacht gevonden in een OOC. De dag nadien volgt een gesprek tussen de jongen en de parketcriminoloog, om opnieuw vergeefs de mogelijkheden van vrijwillige hulp en bemiddeling af te tasten. Rond twaalf uur belandt het dossier bij de jeugdrechter, die gevorderd is in te grijpen op basis van een hoogdringende VOS. Hij gaat zorgvuldig alle toepassingsvoorwaarden van een hoogdringende VOS na in het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en vraagt vervolgens aan de permanentie van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulpverlening om de opties na te gaan. De vader wacht ondertussen al vele uren op de rechtbank en wordt ongeduldig. Op een bepaald moment verdwijnt de vader.

Of de jongen nu gelijk heeft of niet, het conflict met zijn vader is serieus. Nog voor de vordering er is, beslist de rechter aan te melden voor een tijdelijke uithuisplaatsing of een oriëntatie. Een verzoek tot hulpverlening moet immers zijn ingediend alvorens de rechter een maatregel beveelt. De jongen blijft bij zijn verhaal. Hij gaat naar school en gaat graag. Daar deed hij zijn verhaal al, maar de school zei hem nog wat vol te houden. Ook dat hij van huis wegliep, vertelde hij op school. Omdat het vakantie was, kwam hij uiteindelijk bij het jongerenadviescentrum terecht.

Het OOC, dat de jongen één nacht heeft opgevangen, kan hem onmogelijk nog langer opvangen, hoewel dat ideaal zou zijn om een volledig zicht te krijgen op het probleem en de jongen correct te oriënteren. Ook in het crisisnetwerk is er blijk-

baar geen plaats. De jeugdhulpregie gaat op zoek naar een andere plaats. Rond vier uur vindt die een plaats voor één nacht in een instelling in Arendonk. Daarna kan hij wel voor veertien dagen terecht in een instelling in Malle, in crisisopvang, een heel eind van zijn school in Antwerpen. Als schoolplichtige jongere staat hem een dagelijkse trip vanuit Malle te wachten. Hij spreekt geen Nederlands. Het blijft afwachten wat er dan na twee weken staat te gebeuren. De theorie klinkt logisch, maar de praktijk blijkt niet altijd even simpel.

De jeugdrechter neemt maatregelen. Er wordt dwang uitgeoefend. Het komt erop neer dat een jeugdrechter mensen moet dwingen om zich vrijwillig te laten helpen. Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp stelt evenwel dat er een verzoek moet worden ingediend voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening, vooraleer een maatregel wordt genomen. Dan moet een andere instantie – jeugdhulpregie of toegangspoort – datgene wat is beslist, omzetten in modules. Een jeugdrechter heeft geen zicht of controle op de uiteindelijke uitvoering van de maatregel waarover hij beslist. De maatregel wordt derhalve in abstracto genomen, wat duidelijk niet de bedoeling is. Een jeugdrechter moet concreet kunnen aangeven wat er te gebeuren staat. Het is storend dat een jeugdrechter door het decreet zelf wordt verplicht te prejugeren: op voorhand aanmelden voor een plaatsing in een instelling, om dan de zitting te organiseren. Indien een jeugdrechter een jongere wil plaatsen in een gemeenschapsinstelling verplicht het CAP-systeem de facto tot aanmelden alvorens er een zitting is geweest om nog enige kans te maken op een plaats. Dat is logisch noch correct.

Ander punt is de discrepantie tussen decreet en praktijk. Dat is al gesignaleerd. Er zijn regels van de gemeenschapsinstellingen en modules van hulpverlening – een gedifferentieerd hulpaanbod – waarmee de gerechtelijke instanties rekening moeten houden, maar die niet in het decreet staan. Zo maken noch het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp noch de federale Jeugdwet gewag van een time-outafdeling, waar alleen op woensdag instroom mogelijk is en de aanmelding op maandag moet gebeuren. Dat kan bovendien alleen op vastgelegde uren en voor een periode van maximaal twee weken. Het is niet ernstig dat het decreet van 12 juli 2013 het heeft over open gemeenschapsinstellingen, terwijl die dat in de praktijk niet zijn. Wanneer iemand niet meer kan gaan en staan wanneer hij of zij dat wil, is er sprake van vrijheidsberoving. Het meest bizarre is nog dat er in de campus in Beernem in het gesloten hoofdgebouw in theorie enkele zogenaamd open plaatsen zijn. Allicht is het tijd om de regelgeving met de praktijk en omgekeerd te laten overeenstemmen.

Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp benadrukt de krachten in het gezin. Dat is positief omdat het een aanzet kan zijn tot spaarzamer omspringen met zaken. Er worden in elk geval meer dossiers door de jeugdrechter afgestoten, terwijl voordien heel wat zaken bleven hangen in de jeugdrechtbank vaak omdat een van beide ouders niet kwam en niet om hulpverlening vroeg. De begrippen instemming en vrijwilligheid worden intussen anders geïnterpreteerd: als er geen verzet is en er geen formeel bezwaar is, kan de hulpverlening verder lopen. Dat moet het werkveld en de voorzieningen stimuleren om het zelf te doen, zonder dwang van een jeugdrechter als er de facto vrijwilligheid is.

In Antwerpen is er een dalende instroom van nieuwe dossiers, wat als positief wordt ervaren. Tegelijk is de vraag waar al die dossiers gebleven zijn. Dat kan te wijten zijn aan de inwerkingtreding van de integrale jeugdhulp, waarbij een opruiming van dossiers zou zijn gebeurd. De parketten vragen zich wel af of en hoe signalen die de politie soms opvangt, worden gevolgd. De vrees is dat door de trage en logge procedures de dossiers die uiteindelijk wel doorstromen, nog complexer zullen zijn.

De toegangspoort betekent een tussenpersoon meer. Dat impliceert altijd meer risico op communicatiestoornissen. Er was zeker bij aanvang weerstand en de informatiedoorstroming liep vast. Men kan alles in procedures gieten, met formulieren, maar veelal is een telefoontje of een directe vraag veel efficiënter. De menselijke factor mag niet worden onderschat.

Het crisismeldpunt is een bizarre constructie. Decretaal is enkel sprake van vrijwillige aanmelding maar jeugdmagistraten kunnen ook aanmelden. Dat behelst derhalve ook de jeugdrechters, die dat in crisis kunnen doen. Maar via de jeugdrechtbank is er per definitie geen sprake van vrijwilligheid. In de praktijk doen jeugdrechters terecht net zo goed een beroep op het crisisnetwerk, wat maakt dat de decretale bepalingen niet in overeenstemming zijn met die praktijk. Een andere definitie van vrijwilligheid en crisis, en beter afgebakende taken van crisisnetwerken en jeugdhulpregie kunnen soelaas bieden. Een andere optie is het decreet aanpassen. Dan dient daarin opgenomen dat ook jeugdrechters een beroep kunnen doen op crisisnetwerken.

Integrale jeugdhulp beoogt alle verschillende sectoren te laten samenwerken en de tussenschotten op te heffen, wat als sterk pluspunt wordt ervaren. Zeker met instellingen uit de sector van personen met een handicap blijkt het flexibeler samenwerken. Waar het gaat om kinderpsychiatrie blijft de confrontatie met tegenstrijdigheden evenwel bestaan. Er is dwang versus vrijwillig stellen van hulpvragen en het feit dat de noodzaak om therapie op te starten enige motivatie veronderstelt, terwijl motivatie per definitie juist ontbreekt wanneer een rechter een uitspraak moet doen. Voorts staat het concept van therapeutische vrijheid haaks op de onafhankelijkheid van de rechter. Het beroepsgeheim wordt vaak voorgehouden, terwijl de rechter informatie nodig heeft om tot gemotiveerde beslissingen te komen. Er kan vanuit therapeutisch oogpunt een noodzaak opgeworpen worden op een plaats in bijvoorbeeld een gesloten gemeenschapsinstelling, die botst op wettelijke, decretale of feitelijke beperkingen.

Artikel 30 behelst de continuïteitsplicht van hulpverleners, wat uitermate positief is. Voor de betrokken hulpverleners en directies is het niet altijd eenvoudig, maar men durft het minder snel aan om kinderen zonder meer te dumpen. Ook de mogelijkheid om maatregelen te combineren, blijkt gunstig, al is niet altijd duidelijk wat een maatregel is en wat een combinatie van modules. Het is niet vanzelfsprekend te weten welke modules beantwoorden aan de beslissingen, en wanneer bij schakeling het nodig is naar de rechter te stappen om een beschikking te krijgen of wanneer een zitting te houden.

Het decreet blijkt ook de nodige anomalieën te bevatten. Het toevertrouwen aan een betrouwbaar persoon is nog wel opgenomen in de Jeugdwet, maar niet in het decreet. Het gaat thans steeds om een kandidaat-pleegouder, maar niet iedereen is bereid om dat meteen te zijn, zeker niet in crisistoestanden. Soms is het gewoon goed iemand te hebben in wie men vertrouwen kan stellen of in wie de ouders vertrouwen hebben. Men begrijpt niet waarom dat niet meer in het decreet is opgenomen.

Kamertraining is ingeschreven vanaf 17 jaar. Het decreet trok de leeftijd op van 16 naar 17 jaar en dat is amper bekend. Men probeert dat te omzeilen door de jongere toe te vertrouwen aan een open voorziening. Of het dan om een module kamertraining gaat, daarop heeft de jeugdrechter zicht noch controle. Wat de duurtijd van het oriëntatieonderzoek betreft, heeft de spreker nog nooit een oriëntatie gezien die 30 dagen duurt. Dat is de facto altijd twee keer 30 dagen. Als er 30 dagen staat, dan wordt er na 30 dagen doorgaans verlengd. De jongere heeft dan het recht om de rechter te zien, en kan vaak de ijdele hoop koesteren om misschien naar huis te mogen. Soms is er een akkoordverklaring, soms niet en in

99 percent van de gevallen moet de jeugdrechter vaststellen dat de oriëntatie nog niet klaar is.

Bijzonder problematisch zijn de weglopers uit open instellingen van minder dan veertien jaar. Dat levert zeer onveilige situaties op. Men oordeelt dan dat er een time-out nodig is of gesloten opvang, maar dat kan vanwege de leeftijd niet. Een optie is weglopen als een misdrijf te beoordelen en de grote uitzondering uit de Jeugdwet toepassen. Maar het kan eigenlijk niet.

Met het toekennen van de priors heeft een jeugdrechter niets te maken. Alleen in het kader van een hoogdringende VOS kan fase drie automatisch ingeroepen worden. Daarbij kan een instelling die een plaats heeft in theorie verplicht worden op te nemen, al gebeurt dat vrijwel nooit. Iets wat tot bij een jeugdrechter komt, lijkt in se dringend en men zou ervoor kunnen opteren te stellen dat wat een jeugdrechter oordeelt, gewoon moet gebeuren. De spreker veronderstelt dat toegangspoort en politie geen toevloed zullen laten ontstaan naar de jeugdrechtbank.

De buffercapaciteit is een oud zeer. Men hoopt nog op een aanpassing in het kader van het toekomstige Vlaamse jeugd(sanctie)recht. Soms probeert men in het kader van een VOS een plaats te vinden en moet men zijn toevlucht zoeken tot het 'ver-MOF-fen' van de case om een jongere toch maar geplaatst te krijgen in een bufferplaats. Vooral voor meisjes blijken de open zowel als de gesloten plaatsen zo goed als altijd bezet. Het is een pervers systeem dat men een vrij zwaar misdrijf moet invoeren om tot een oplossing te komen.

Officieel zijn er nog altijd open en gesloten gemeenschapsinstellingen. Enkel de hoogte van de omheining verschilt, en op sommige punten het regime. Het feit dat er een tijdje officieel in de gesloten afdeling van Mol open plaatsen waren, omdat er verbouwingen waren in de open afdeling, deed veel wenkbrauwen fronsen. Waar er sprake is van zes meter hoge omheining en men niet kan gaan en staan waar men wil, is er sprake van ingeslotenheid en vrijheidsberoving. De jongere moet dan een rechter zien. Het is een principieel probleem.

De wachtlijsten zijn onmiskenbaar, ook voor de toegangspoort. Vanuit gerechtelijke kant vreest men ervoor dat op termijn de instellingen zelf zullen beslissen wie instroomt en wie niet. Er zijn overal wachtlijsten: voor de toegangspoort, erachter en op de jeugdrechtbank. Er zijn ook nog priors en priors binnen de priors. De vraag rijst of de meest complexe dossiers van de jeugdrechtbank nog een kans maken in INSISTO. Dat kan ertoe leiden dat een beperkt aantal voorzieningen zich specialiseert en zijn werking afstemt op de jeugdrechtbank, maar de vraag is of er nog een aanbod zal zijn voor Justitie wanneer het gaat om contextbegeleiding of andere maatregelen. Weekends en vakanties blijven een probleem. Dan de meest performante hulp aanbieden, blijkt nooit vanzelfsprekend. De personeelsregimes zijn dan anders.

De spreker wil uitdrukkelijk dat maatregelen die zijn ontwikkeld voor een MOF ook toepasbaar zijn voor een VOS. Zo kan huisarrest pedagogisch positief en versterkend werken, ook voor het gezin. Dienstverlening laten doen, kan goede resultaten opleveren. Voor beide remedies is een MOF nodig. Het beschermingsmodel treedt daar op, maar de jeugdmagistraten beschouwen het onderscheid tussen MOF en VOS als bijzonder relatief waar het gaat om het aanpakken van jongeren.

De Everbergwet geldt in Vlaanderen nog altijd, terwijl Everberg en Tongeren sinds de zesde staatshervorming onder de Vlaamse bevoegdheid vallen. De Everbergwet stipuleert dus eigenlijk dat men, bij gebrek aan een plaats in een gemeenschapsinstelling, een jongere onder bepaalde voorwaarden kan doorsturen naar een plaats in een Vlaamse gemeenschapsinstelling, met name Everberg. Dat dient aangepast.

De impact van de integrale jeugdhulp is zeer groot. Alle begrip voor kinderziekten, maar tegelijk staat de realiteit niet stil en hebben kinderen nood aan hulp. Zij hebben er geen boodschap aan of formulieren al dan niet correct zijn ingevuld. Crisissen en noodsituaties wachten niet tot er tijd voor is. De capaciteitsproblemen worden niet opgelost door het decreet, wat noopt tot het managen van de schaarste. De bezettingsgraad is zeer groot, maar ook de wachtlijsten voor gepaste hulp blijven lang. Hoe langer het capaciteitsprobleem aanhoudt, hoe meer situaties ont-aarden en verergeren. Komt daarbij dat jeugdrechters ook nog beleefd moeten vragen of men hulp wil bieden alleen om te horen dat men dat wel wil, maar niet kan vanwege dat plaatsgebrek. Daar loopt alles op vast en zo ontstaan er draai-deurjongeren, die van de ene crisisopvang naar de andere verhuizen. Jongeren zijn de ouders van morgen. Dit is een maatschappelijk probleem.

2. Uiteenzetting door Sofie Crommen, voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie

Sofie Crommen zegt dat haar vereniging 280 leden telt, waaronder voornamelijk kinder- en jeugdpsychiaters, maar ook een aantal geneesheren in opleiding in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Meer dan 95 percent van de Vlaamse en Brusselse kinder- en jeugdpsychiaters is lid.

De basisdoelstellingen van de integrale jeugdhulp juicht de vereniging toe. Er zijn wel knelpunten in de manier waarop men die wil realiseren binnen de toegangspoort. In eerste instantie is snellere actie nodig en een helder kader voor het omgaan met VOS. Aanmelden bij het OCJ duurt te lang, zeker wanneer dringend actie moet worden ondernomen. Dat is onder meer te wijten aan de administratieve procedures. Het kader en de concepten voor het omgaan met verontrusting zijn onvoldoende duidelijk. Het mandaat van de gemandateerde voorzieningen verdient verheldering. Ook de rol van de brede instap en de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening moet duidelijker. Het wordt ook onvoldoende gecommuniceerd aan de voorzieningen. Dat leidt tot misvattingen over hun opdrachten.

Daarnaast hebben de kinder- en jeugdpsychiaters behoefte aan handvatten, vorming en ondersteuning om met verontrusting te kunnen omgaan. Dat moet op maat van de diverse sectoren en voorzieningen. De maatschappelijke functie die vroeger door het comité voor bijzondere jeugdzorg werd uitgeoefend, wordt thans geacht intrinsiek te behoren tot de verantwoordelijkheid van elke partner in de jeugdhulpverlening. Bij een aantal kinderen en hun gezinnen blijkt de combinatie van die rol van kinder- en jeugdpsychiater en die maatschappelijke functie niet verenigbaar of werkbaar, wat de therapeutische relatie zwaar onder druk zet. Mensen haken af of vallen uit de boot. Het comité voor bijzondere jeugdzorg was vroeger een stok achter de deur en dat valt weg.

Wat met chronisch verontrustende situaties, op de rand van vrijwilligheid, die echt aanklappende opvolging behoeven? Die kinderen en jongeren vallen in de integrale jeugdhulp uit de boot.

De nood aan casemanagement laat zich scherp voelen door het wegvallen van de goed bereikbare consulents voor bijzondere jeugdzorg. De CLB's en cgg's zien zich bijkomend belast met casemanagement en hebben niet hetzelfde mandaat als de vroegere comités.

Voorts vestigt de spreekster de aandacht op de behoefte aan bijsturing van de procedures, met aandacht voor administratieve lastenverlaging. Procedures en processen van de integrale toegangspoort zijn te zwaar en complex. Er worden bij het invullen van het complexe A-document ook vele overbodige confirmaties gevraagd. De volledige procedure neemt te veel tijd in beslag. In de praktijk wordt onvoldoende het onderscheid gemaakt tussen besprekingsdossiers en consensus-

dossiers. Aanmelding door een kinder- en jeugdpsychiater actief in een zelfstandige praktijk moet mogelijk worden, met soepele doorstroming naar de toegangspoort.

Een intersectorale visie op indicatiestelling ontbreekt. Er is een tweesporenbeleid voor VAPH-dossiers en andere dossiers. Processen, systemen en documenten zijn onvoldoende op elkaar afgestemd, wat maakt dat voor één cliënt diverse keren hetzelfde ingevuld moet worden.

De formele vrijwilligheid wordt belangrijker geacht binnen de integrale toegangspoort dan de maatschappelijke noodzaak, wat paradoxaal leidt tot een toename van de onbestemde crisisopnames in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Het brengt tevens mee dat allerlei situaties op de spits gedreven worden, met als mogelijk gevolg meer gerechtelijke hulpverlening. Dat hypothekeert de samenwerking tussen de diverse sectoren. De formele vrijwilligheid maakt het onmogelijk om tijdig meer aanklampende zorg of opvolging te bieden omdat er moeilijker toegang is tot het OCJ of tot de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp wanneer de vrijwilligheid wankel of labiel blijkt.

Een totaalbeeld van het nieuwe jeugdhulplandschap ontbreekt. Hulpverleners moeten zich met vragen voor ondersteuning of informatie over processen richten tot verschillende instanties en informatiebronnen. Een helder overzicht is nodig, naast één aanspreekpunt. Voorzieningen en hulpverleners hebben onvoldoende zicht op wie wat aanbiedt in de regio. De jeugdhulpwijzer vangt dat niet op.

De kinder- en jeugdpsychiaters zien gevaar voor nivellering van zorg. Het lijkt alsof iedereen aan begeleiding doet. Verder en verregaand samenwerken wordt toegejuicht, mits duidelijk afgebakend is wie wat precies doet. Cliënten krijgen niet zelden onvoldoende en vage informatie.

Er is bovendien onvoldoende afstemming in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Degelijke afspraken tussen de brede instap, de vervolghulp en diensten die recent rechtstreeks toegankelijk zijn geworden, ontbreken. Vaak is niet duidelijk hoe aan te melden en wie wat aanbiedt.

Informatiedeling tussen de diverse geledingen met het oog op continuïteit wordt belemmerd door juridische en deontologische drempels.

De kinder- en jeugdpsychiaters willen bij de vorming van de toekomstige netwerken voor geestelijke gezondheidszorg van kinderen en jongeren zoveel als mogelijk afstemmen en samenwerken met de integrale jeugdhulp. Dat moet de trajecten voor kinderen en jongeren efficiënt laten verlopen en duidelijkheid scheppen voor alle betrokken gezinnen wie welke rol en verantwoordelijkheid opneemt.

3. Uiteenzetting door Birgit Roosens, kinder- en jeugdpsychiater in het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant Oost

Birgit Roosens is kinder- en jeugdpsychiater in het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant Oost en bij het VAPH, in een MFC. Ze staat achter het platform 'Zorg voor veerkracht', dat een enquête gehouden heeft over de integrale jeugdhulp om te weten te komen wat er bij alle mogelijke hulpverleners leeft. Intussen hebben 300 mensen de enquête ingevuld. Na afloop wordt een statistische analyse gemaakt. Er zijn duidelijke tendensen: 97 percent van de bevroegden is tevreden met de doelstellingen van de integrale jeugdhulp, maar de kloof met de realisatie is diep.

In eerste instantie en centraal staat de doelstelling om gepast en alert te reageren op verontrustende situaties. De conclusie moet zijn dat die doelstelling niet wordt bereikt. Zowat 80 percent van de bevroegden gaat niet akkoord met de stelling dat

ze met het nieuwe decreet alerter en sneller kunnen reageren op een verontrustende situatie.

Als psychiater bij een cgg staat Birgit Roosens in voor 350 dossiers en daarvoor krijgt ze veertien werkuren. Elke teamvergadering kan ze twee of drie dossiers aanwijzen waarin ze vreest voor slachtoffers. Een cgg geeft enkel ambulante hulpverlening, maar heeft wel heel zware dossiers. Dat de jeugdrechter minder dossiers krijgt, ligt eraan dat ze niet tot dat punt raken. Dat is te wijten aan het feit dat de cgg's niet tot bij het OCJ raken. Een 16-jarige ervan overtuigen om samen een M-document in te vullen, is niet haalbaar. Voordien belde men een comité en kwam men van daaruit luisteren of praten met de jongeren. Jongeren en papierwerk zijn moeilijk verenigbaar.

Dat iedereen met verontrusting moet kunnen omgaan, klopt, maar ook de cgg's en MFC's werken met minder personeel en voelen zich in het licht van die bijzonder moeilijke bijkomende taak vaak in de kou gezet. Iedereen kan Science of Safety leren, maar dat is niet hetzelfde als een driehoek vormen tussen OCJ, therapeut en cliënt. Er is geen begrip waarom die driehoek is verdwenen. Inhoudelijk is de job zwaar, maar ook nog alle verontrustende situaties alleen moeten dragen is niet redelijk, mede gezien de zeer beperkte omkadering van een cgg.

Birgit Roosens kaart een concreet geval aan van een jongen met een vader die drinkt en voelt dat hij op springen staat. Hij voorspelt een moment waarop er geweld aan te pas komt, maar zij kan alleen proberen hem te overtuigen om het nog even vol te houden. Het gaat om kindermishandeling, maar de jongen heeft een dak boven het hoofd en een moeder die werkt. De vader wordt verondersteld mee te werken aan beterschap, omdat hij met de therapeut praat en vriendelijk is, maar tegelijk blijft die situatie bijzonder heikel. Psychiaters voelen zich medeplichtig aan kindermishandeling omdat ze niets kunnen ondernemen.

Eenmaal een OCJ betrokken wordt, dan is de vraag om dat voor een lange periode te doen en niet meteen af te haken zodra er van medewerking sprake lijkt. Meewerken moet inhoudelijk beschouwd worden. Het gaat om iets doen en de integriteit van het kind vooropstellen. Als een multidisciplinair team aangeeft dat er sprake is van een zeer verontrustende situatie, kan het niet dat die wordt afgedaan als minder ernstig. De expertise aan beide kanten dient gerespecteerd, gewaardeerd en complementair ingezet. Spreekster begrijpt niet waarom dat uit elkaar gehaald is om het weer in elkaar te gooien. Het is onmogelijk om met minder mensen meer rollen in te vullen. De vraag is om de OCJ's daad- en slagkrachtiger te maken, zodat ze op langere termijn kinderen en jongeren kunnen volgen tijdens hun traject. Meer opvolging blijkt ook te leiden tot vlottere samen- en medewerking. Als de OCJ's toch vooral voor consultancy moeten instaan, moet dat op een gedegen manier kunnen. Birgit Roosens nodigt de commissieleden uit om de teambijeenkomsten bij te wonen en te voelen waarover het gaat. De Science of Safety vormt daarin een zeer miniem onderdeel. Werken met supervisie of intervisie van een OCJ is geen probleem maar moet diepgaand. Dat vergt tijd en gaat bij voorkeur uit van de driehoek.

Tweede knelpunt is de administratieve overlast. De bureaucratiesering is met het A- en M-document ten top gedreven. 33 percent van de bevroegden gaat niet akkoord met de stelling dat jongeren sneller naar de gepaste jeugdhulp worden geleid en wijst dat aan het document. Er blijkt ook bijzonder weinig respect en erkenning voor de autonomie en expertise van een multidisciplinair team. Als men na heel lange en moeizame trajecten mensen zo ver krijgt dat ze met een visie mee zijn, moet dan een A-document ingevuld worden en door de toegangspoort raken. Daar wordt alles minutieus nagelezen om het document terug te sturen met de vraag enkele zinnen te herschrijven. Welke functie moet de toegangspoort vervullen? Het kan niet de bedoeling zijn dat de toegangspoort over details discussieert.

Een cliënt weet nooit waar zijn dossier zit. Bij vragen wordt vaak de intakeverantwoordelijke van de dienst gebeld, die dan uren werk stopt in het zoeken naar de contactpersoon. Dat is vaak de maatschappelijk assistent van de afdeling die zich met de specifieke problematiek bezighoudt, maar dat weet niemand. De contactpersoon zelf weet vaak nog amper om wie het gaat. Wat ontbreekt, is een trajectbegeleider. Birgit Roosen illustreert met een voorbeeld van een hyperbese jongere die niet naar school wil, de hele dag aan de pc zit, eet, zijn moeder terroriseert en verder zijn zin doet. Als hij weer twee weken ergens op school zit, is het CLB heel even verantwoordelijk, maar dat valt weg zodra hij er weer weg is. Niemand houdt de draad vast: er is geen OCJ betrokken en de jongen krijgt geen enkel maatschappelijk signaal dat wat hij doet, niet kan. Een A-document is een tijdrovende manier om op een wachtlijst te komen. De kinder- en jeugdpsychiaters hebben er behoefte aan autonoom te handelen. Het systeem werkt de motivatie om in het beroep te stappen alvast niet in de hand.

De toegangspoort moet veeleer de rol van helpdesk vervullen, waar therapeuten terecht kunnen voor ondersteuning. De kennis en uitgebreide informatie, het overzicht van instanties, modules en trajecten is daar aanwezig. Dat breed overzicht is immers een pluspunt van de integrale jeugdhulp.

Het blijft heel moeilijk werken, zeker gezien de drastische toename van de ernst van dossiers. Er zijn alsmear meer ouders met psychiatrische problemen, alleenstaande moeders of mensen zonder netwerk. Waar vroeger vaak geen enkel kind het weekend in het MFC doorbracht, zijn dat er inmiddels doorgaans tien. De hulpverlening heeft het gevoel met minder meer te moeten doen. De integriteit van het kind is niet langer de hoofdzaak. De cijfers tonen hoeveel mensen een A-document hebben, maar niet dat tien maatschappelijk assistenten drie uur per document hebben gewerkt om dan een niet-goedgekeurd document terug te krijgen. Ondertussen leven de ouders in stress omdat ze er bijvoorbeeld niet zeker van zijn of hun kind in de voorziening kan blijven. De tijd die de maatschappelijk assistent in documenten steekt, had hij ook in begeleiding van gezinnen kunnen steken. Er zijn tal van goede ideeën om een en ander te verbeteren. Ze moeten snel gerealiseerd worden.

Elke Van den Brandt heeft een sterk pleidooi gehoord en neemt de informatie mee. De toegangspoort moet een samenwerkende vennootschap zijn die toegang verleent en niet ontzegt.

Birgit Roosens herhaalt dat therapeuten veeleer een helpdesk of kenniscentrum nodig hebben, die informatie kan verstrekken over de sociale kaart van de regio en aangeeft wanneer men waar terecht kan. De psychiatrie heeft onvoldoende overzicht en kent niet alles van bijzondere jeugdzorg.

III. Hoorzitting van 13 mei 2015

1. Uiteenzetting door Danny Aelvoet, Tanderuis vzw, en Erik Buelens, Het Raster vzw

1.1. Wie?

Danny Aelvoet vertegenwoordigt een thuisbegeleidingsdienst voor personen met autisme in Oost-Vlaanderen. Hij spreekt enkel vanuit de VAPH-sector, en meer bepaald voor de mobiele en ambulante thuisbegeleiding. Het besluit van de Vlaamse Regering Thuisbegeleiding is de wettelijke basis die in 2013 nog werd aangepast. Er is één erkende dienst per provincie die enkel voor de doelgroep autisme werkt. De vijf diensten in Vlaanderen zijn erkend voor ongeveer 42.000 begeleidingen. Dat zijn ongeveer 2800 cliënten die binnen deze erkenning moeten worden bege-

leid. In de praktijk worden meer cliënten begeleid, een kleine 3500, terwijl er ongeveer evenveel cliënten op een wachtlijst staan.

1.2. Thuisbegeleiding autisme

Het aanbod bestaat uit mobiele en ambulante begeleiding. Er zijn ook vormen van groepsbegeleiding waarbij groepen kinderen of ouders worden ontvangen voor de hulpverlening. Het aanbod gebeurt vanuit rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. De niet-rechtstreeks toegankelijke hulp zal in de toekomst verlopen op basis van de persoonsvolgende financiering.

Er wordt heel wat outreach aangeboden. Er wordt getracht de specifieke kennis over autisme over te dragen aan allerlei diensten zowel binnen de VAPH-sector als binnen de ruimere hulpverleningssector en de reguliere sector. Er is een informatie- en documentatiecentrum. De essentie is dat deze centra veel informatie hebben over autisme die ter beschikking wordt gesteld van alle geïnteresseerden.

1.3. Missie thuisbegeleiding autisme

Binnen de integrale jeugdhulp is thuisbegeleiding autisme een buitenbeentje. Thuisbegeleiding autisme werkt heel inclusief, preventief en laagdrempelig, maar daartegenover staat dat het ook zeer gespecialiseerd en anti-specifiek is, en aan huis werkt. Dat is geen logische combinatie. Inclusief, preventief en laagdrempelig staat meestal gelijk met breedsporig, generalistisch en vooral niet gespecialiseerd, zoals de CAW's in de brede instap.

1.4. Opstart integrale jeugdhulp

De integrale jeugdhulp startte in Oost-Vlaanderen in september 2013. Het ging om een vooropstart. Bij de start was een aantal zaken niet in orde. De databank INSISTO was niet beschikbaar. Toch werd de proeffase gestart. Het was de bedoeling om daaruit een aantal zaken te leren, maar dat werd bemoeilijkt doordat de databank niet beschikbaar was. Met veel evaluatie-elementen uit de opstartfase is ook geen rekening gehouden bij de algemene opstart. Daardoor waren er bij de algemene opstart in maart 2014 veel technische problemen die vermeden hadden kunnen worden.

1.5. Algemene bedenkingen bij de doelstellingen van de integrale jeugdhulp

De doelstellingen van de integrale jeugdhulp worden ervaren als lovenswaardig en goedbedoeld. Een hulpverlener kan daar niet tegen zijn. Ze zijn echter te abstract en theoretisch geformuleerd. Ze worden in de praktijk niet gerealiseerd door de huidige werkingsprocessen en procedures van de integrale jeugdhulp. Voor de thuisbegeleidingsdiensten van het VAPH is er geen meerwaarde. De implementatie van de integrale jeugdhulp wordt ervaren als een beheers- en controlesysteem. Weinig wijst erop dat de kwaliteit van de zorg zal verbeteren.

1.6. Kritische reflecties per doelstelling

1.6.1. *Vermaatschappelijking en versterken eigen krachten*

Erik Buelens wil de maatschappij in zo veel mogelijk aspecten betrekken bij de ondersteuning van personen met een beperking. Die moet zo inclusief mogelijk zijn. Thuisbegeleidingsdiensten staan pal achter de volwaardige inclusie van mensen met een beperking. Werken met en in de thuissituatie is een fundamenteel kenmerk van thuisbegeleiding. Naarmate de participatie van mensen met een beperking aan de maatschappij toeneemt, neemt ook de kans toe op goede levenskwaliteit en meer welzijn. Thuisbegeleiding gaat akkoord met het principe van de

vermaatschappelijking van de zorg, maar de integrale jeugdhulp is geen hefboom. Dit eerste principe wordt niet door de toepassing en het apparaat van de integrale jeugdhulp ondersteund. De integrale jeugdhulp gaat er prat op dat sinds het opstarten van de intersectorale toegangspoort er meer wordt gevraagd of de eigen krachten van cliënten optimaal benut zijn voor de stap wordt gezet naar gespecialiseerde hulpverlening. Dat is een lovenswaardig principe, maar het is een open deur intrappen. In de thuisbegeleiding wordt altijd emancipatorisch gewerkt. Er wordt geprobeerd de cliënten sterker te maken en op termijn de ondersteuning af te bouwen.

1.6.2. Vlotte toegang tot de jeugdhulp: wie hulp zoekt kan die vlot vinden

De thuisbegeleidingsdiensten autisme zijn na dertig jaar voldoende bekend, zowel bij de doelgroep als bij het aanbod.

Voor de vlotte toegang in het kader van de integrale jeugdhulp wordt er vaak verwezen naar de 5 B's: betaalbaar, beschikbaar, begrijpbaar, bekendheid en bereikbaarheid. De integrale jeugdhulp heeft weinig veranderd aan de betaalbaarheid. De betaalbaarheid van thuisbegeleiding is zeer goed en is niet gewijzigd door de komst van de integrale jeugdhulp. De beschikbaarheid echter is nog altijd een ernstig probleem. De integrale jeugdhulp heeft nooit gepretendeerd de wachtlijsten te kunnen oplossen. Het was wel een impliciete verwachting. Door een hogere transparantie en betere afstemming van de sectoren zou het efficiënter worden waardoor de wachtlijsten zouden dalen. De wachtlijst bedraagt nog altijd drie tot vijf jaar voor laagdrempelige hulp die preventief zou moeten zijn.

De bekendheid, begrijpbaarheid en bereikbaarheid zijn elementen die door de integrale jeugdhulp niet zijn toegenomen. De veldwerker komt met de integrale jeugdhulp in contact via de moduledatabank, de Jeugdhulpwijzer. Er is al herhaaldelijk gesignaleerd dat die moduledatabank vrij ingewikkeld is. Ze is technisch en heeft een eigen jargon. Daardoor gebruiken de begeleiders de databank niet. Cliënten kennen de Jeugdhulpwijzer niet en verwijzers bellen om te vragen hoe een cliënt bij de thuisbegeleidingsdiensten binnengebracht moet worden. De nodige instructies moeten dan worden gegeven opdat ze de module mobiele en ambulante begeleiding voor jongeren, voor minderjaren met vermoeden van handicap, lage of hoge frequentie, kunnen aanvragen. Vroeger heette het thuisbegeleiding autisme. De begrijpbaarheid van de databank bemoeilijkt de vlotte toegang tot de jeugdhulp.

Voor de opstart van de intersectorale toegangspoort had de sector te maken met het VAPH. Wie wachtte, kreeg een contactpersoon toegewezen. Die contactpersoon vervulde duidelijke taken. Hij zorgde voor een registratie op de wachtlijst, het indienen van prioritaire dossiers, openplaatsopvolging, bemiddeling en het informeren van de cliënt tijdens de wachtperiode. Die opdracht werd correct vergoed. Met de opstart van de intersectorale toegangspoort is de rol van de contactpersoon/aanmelder uitgebreid. De contactpersoon in het VAPH was geen toeleider tot erkenning. Binnen de integrale jeugdhulp moet de contactpersoon wel de aanvraag doen om toegang te krijgen tot de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. De contactpersoon/aanmelder wordt met meer taken geconfronteerd. Hij is contactpersoon in de fase van de aanloop tot het verkrijgen van erkenning voor niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Hij moet niet alleen het A-document invullen, maar ook verontrusting of crisissituaties opnemen. De opdracht is niet alleen ruimer geworden maar wordt bovendien voor zorgaanbieders niet meer vergoed.

Het A-document is een digitaal aanmeldingsinstrument. Vroeger was dat het multidisciplinair verslag dat door een multidisciplinair team werd opgesteld. Dat verslag werd aan de provinciale evaluatiecommissie van het VAPH bezorgd. Daar werd beoordeeld of de persoon effectief toegang kreeg tot de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Dat verslag omschreef duidelijk wat de handicap en zorg was. Het

was inhoudelijk relevant en beperkt in werklust. Het werd redelijk vergoed. Het A-document vraagt veel tijd en werk. Het is intensief met veel informatie over identificatie van de cliënt, diagnostiek, vraagverheldering en bijkomende informatie. Het A-document is niet meer alleen de verantwoordelijkheid van een multidisciplinair team maar ook van de zorgaanbieders. Als er geen bijkomende diagnostiek moet worden geleverd, kunnen ook de zorgaanbieders het A-document invullen. Cliënten vinden daardoor niet gemakkelijk een contactpersoon/aanmelder. Door de procedures en het werkingsmechanisme van de intersectorale toegangspoort wordt de vlotte toegang tot de integrale jeugdhulp bemoeilijkt.

Na het invullen van de documenten was er vroeger één document voor thuisbegeleiding. Dat document was op maat van de cliënt. De cliënt kon zich met dat ticket bij meerdere zorgaanbieders aanbieden zonder opnieuw naar de toegangspoort te gaan. Het A-document bestaat uit drie documenten. Er is een indicatiestellingsvoorstel, een jeugdhulpverleningsvoorstel en een jeugdhulpverleningsbeslissing. Dat is ingewikkeld voor zorgaanbieders en cliënten. Er zijn daar voortdurend vragen over en het vergemakkelijkt evenmin de vlotte toegang tot de integrale jeugdhulp. Die jeugdhulpverleningsvoorstellen zijn voor één zorgaanbieder. Er is een nieuwe aanvraag nodig om naar een andere zorgaanbieder te gaan. Het is niet duidelijk waarom de jeugdhulpverleningsbeslissing een vaste duur per doelgroep heeft. Voor autisme is de erkenning voor niet-rechtstreeks toegankelijke hulp altijd twee jaar. Bij een motorische handicap is dat altijd drie jaar. De duur is categoriaal bepaald en niet op maat van het kind.

INSISTO geeft geen zicht op het aantal wachtenden in de rechtstreeks toegankelijke hulp. In het VAPH kan de overheid zich baseren op de CRZ om de uitbreiding en de planning te organiseren. Kennis van de noden is een belangrijk element voor het toewijzen van middelen. De retoriek is dat er in de rechtstreeks toegankelijke hulp geen wachtlijsten mogen zijn. In de praktijk is dat niet zo. Er zijn duizenden wachtenden op rechtstreeks toegankelijke hulp. Die mensen hebben minstens recht op de registratie van hun zorgvraag. De hulpvragen dreigen te verdwijnen. Dat is verontrustend.

1.6.3. Continuïteit van de zorg

In de integrale jeugdhulp is er een aantal goede methodieken zoals cliëntoverleg. Dat geldt ook voor bemiddeling bij een conflict tussen aanbieder en cliënt. Het zijn methodieken die in uitzonderlijke situaties worden gebruikt, terwijl de algemene procedures en het apparaat van de intersectorale toegangspoort de continuïteit van zorg niet garanderen. Een cliënt die niet-rechtstreeks toegankelijke hulp aanvraagt, moet wachten tot de erkenning er is. Vroeger kon er worden gestart in afwachting van de erkenning.

Er is ook een breuk bij de overgang van rechtstreeks naar niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Als de contactpersoon/aanmelder een A-document invult dat niet wordt gehonoreerd, dan komt er geen vergoeding. Een van de elementen om niet te vergoeden is de beschikbaarheid binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp. Multidisciplinaire teams stellen vaak dat de rechtstreeks toegankelijke hulp uitgeput moet zijn voor een A-document kan worden ingevuld. Er is een breuk tussen de aanvraag, die pas op het einde van de rechtstreeks toegankelijke hulp kan gebeuren, en de start van de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Hetzelfde geldt bij de verlenging van de niet-rechtstreekse hulp en de overgang naar de volwassenheid. Vroeger werd de overdracht besproken samen met de nieuwe zorgaanbieders. Thans is dat moeilijk in de rechtstreeks toegankelijke hulp. Die gesprekken moeten dan in combinatie met het multifunctioneel centrum verlopen en moeten beide niet-rechtstreeks zijn. Er moet voor een of voor enkele gesprekken een A-document worden opgesteld. Dat vergt meer werk dan de gesprekken. Vroeger was er voor de combinatie met andere sectoren een regeling dat er beperkt kon worden opge-

treden om die sectoren te ondersteunen in de omgang met mensen met een handicap. Dit is eveneens moeilijker geworden.

1.6.4. Verontrusting

In de procedure voor verontrusting werd er vroeger contact opgenomen met bijvoorbeeld het VK of een comité voor bijzondere jeugdzorg. Er werd dan samen naar een oplossing gezocht. Thans is er DOMINO, een onlineapplicatie die kennis vraagt. De begeleiders komen met dit soort problemen ook minder in aanraking, waardoor de drempel hoger wordt. Er wordt minder gebruik van gemaakt. Het overleg met de gemandateerde voorzieningen verloopt moeilijker dan vroeger. Het verloopt volgens strikte procedures en applicaties.

1.6.5. Crisishulp

De crisishulp in de integrale jeugdhulp is een goede zaak. In de praktijk wordt er weinig een beroep gedaan op de expertise van thuisbegeleidingsdiensten autisme. Als ze zelf vragen hebben over een gezin in crisis, dan komt dikwijls het antwoord dat er binnen de crisisnetwerken geen oplossing is. Het biedt dan ook weinig meerwaarde.

1.6.6. Participatie

Participatie is een belangrijke doelstelling, maar dat staat sowieso vooraan in de thuisbegeleiding. Participatie binnen de integrale jeugdhulp is beperkt tot deelnemen aan overlegstructuren of adviesraden. Op casusniveau is er geen verbetering van de participatie van minderjarigen in de jeugdhulp. Dat is wel het geval ten gevolge van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Dat heeft wel degelijk geleid tot een hogere participatiegraad van de minderjarige in de jeugdhulp.

1.7. Besluit

Danny Aelvoet concludeert dat de bevindingen zich beperken tot de praktijkervaringen binnen de VAPH-sector met mobiele en ambulante zorg. De doelstellingen van de integrale jeugdhulp zijn lovenswaardig en goedbedoeld. Ze zijn echter abstract en theoretisch geformuleerd. In de praktijk zijn ze niet gerealiseerd in de werkingsprocessen en procedures. Er is niet echt een meerwaarde voor de thuisbegeleidingsdiensten binnen het VAPH. Ze worden integendeel geconfronteerd met rigide procedures en regels. Er is minder zorg op maat mogelijk en meer bureaucratie. Er is minder continuïteit van zorg. De integrale jeugdhulp zou tot betere samenwerking moeten leiden, maar er wordt een toenemende spanning tussen de verschillende jeugdhulpaanbieders waargenomen, bijvoorbeeld tussen thuisbegeleidingsdiensten en CLB's over het invullen van het A-document. Niet alleen zijn er wachtlijsten, maar ook minder middelen bij de thuisbegeleidingsdiensten voor het mandaat van contactpersoon en voor het invullen van de A-document. De thuisbegeleidingsdiensten zijn immers in de eerste plaats zorgaanbieders en geen zorgtoeleiders. In het onderwijs zijn het ook de CLB's die de attesten buitengewoon onderwijs uitreiken en niet de scholen. De omvang van het invullen van de A-documenten en het verzamelen van overbodige informatie in de A-documenten veroorzaakt een bottleneck bij de multidisciplinaire teams waardoor er vertraging ontstaat. Het is eerder een monitor- en controlesysteem dan een verbetering van kwaliteit van zorg.

De VAPH-sector lijkt weinig te winnen bij de integrale jeugdhulp. De wachtlijsten van de thuisbegeleidingsdiensten autisme zijn minder zichtbaar geworden en er is geen perspectief op verbetering. Het lijkt een onmogelijke taak voor een IROJ om de noden van zes sectoren tegelijk te overzien. De doelgroepen van de inte-

grale jeugdhulp zijn veel ruimer en vager dan binnen de VAPH-sector en dat leidt tot een grote toename van de wachtlijst in tijden van schaarste. Vroeger werd er gewerkt met cliënten van wie duidelijk was dat ze autisme hadden. Dat bleek uit het diagnostische verslag. Thans kan er binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp met een vermoeden van handicap worden gewerkt. Het is onbegrijpelijk dat de overheid mensen met een vermoeden van handicap toelaat als er niet genoeg middelen zijn om mensen met een duidelijk gedocumenteerde handicap te helpen en ondersteunen.

2. Vragen van de leden

Freya Van den Bossche stelt vast dat een aantal zaken minder goed verloopt dan vroeger. Een aantal doelstellingen wordt daardoor minder goed bereikt. Zou het denkbaar zijn om naar het vroegere systeem terug te keren? Of is een bijsturing voldoende? Was het vroegere systeem werkbaarder of is het huidige systeem met enkele bijstellingen beter dan het vroegere systeem?

Hoe wordt er met de schaarste omgegaan? Wordt er met aanmeldingsquota gewerkt of met aanmeldingstops? Worden de vragen genoteerd en wordt de laatste onderaan de lijst toegevoegd? Hoe kan die schaarste worden gemanaged? Zijn er voorstellen om de schaarste op te lossen?

Erik Buelens geeft aan dat de schaarste in de provincie Antwerpen immens is. Vroeger werden de mensen op de wachtlijst geplaatst. Die werden zo lang dat het niet meer werkbaar was. Mensen plaatsten zich al preventief op de wachtlijst. De instroom werd daarom gewijzigd. Er wordt met quota gewerkt. Er worden zoveel mensen binnengelaten als begeleid kunnen worden. Diegenen die binnengelaten worden, hebben een perspectief op begeleiding binnen één jaar. Elk kwartaal stroomt een aantal mensen binnen. De lijnen zijn na tien minuten volledig overbelast en de plaatsen onmiddellijk ingenomen. Dat leidt tot frustraties. Er is geen goede manier om met schaarste om te gaan. De modules werden aangepast. Er wordt kortdurender hulp dan vroeger aangeboden. Er wordt getracht andere zorgverstrekkers mee te krijgen in het ondersteunen van de doelgroep. Gelukkig zijn de cliënten die begeleiding krijgen daar nog altijd tevreden over.

Binnen de VAPH-sector is er ook zorgvernieuwing aan de gang. Die brengt naast een aantal problemen ook heel wat voordelen met zich. Op het risico van het verwijt te krijgen tegen verandering te zijn, zou een terugkeer naar het oude systeem beter zijn. Er is vijftien jaar getracht bekommernissen duidelijk te maken over de integrale jeugdhulp. Het is niet goed gelukt om de principes van goede zorg binnen het apparaat te beïnvloeden.

Elke Van den Brandt vindt de uiteenzettingen zeer herkenbaar. Ze hoort in de verschillende sectoren dezelfde geluiden. De toegangspoort is een versterkte burcht in plaats van een hulpmiddel. Is er nog een filter nodig? Zo ja, welke filter dan? In welke mate is er vanuit de brede instap nog een controlemechanisme nodig? Kan er vertrouwen aan de sector worden gegeven?

De trajectbegeleiders werden jammer genoeg om budgettaire redenen geschrapt. Kan een trajectbegeleider beterschap brengen en is die nodig? Kan door een betere werking van de contactpersoon/aanmelder de trajectbegeleiding worden opgenomen?

De contactpersoon/aanmelder moet gratis meer verantwoordelijkheden dragen. Zijn er daardoor mensen die geen contactpersoon/aanmelder meer willen zijn?

De begeleiding voor autisme zou betaalbaar zijn, maar de diagnose niet en daar zijn wachtlijsten voor. Voor een goedkope diagnose moeten mensen soms tot twee

jaar wachten. Een privédiagnose kan sneller maar kost enkele honderden euro's. Is dat zo of zijn de mensen niet goed geïnformeerd?

De moduledatabank zorgt voor veel verwarring omdat benamingen bij VAPH en Jongerenwelzijn verschillen. Door die terminologie zou er veel chaos zijn.

Lorin Parys vraagt cijfers over het verschil in tijdsbesteding tussen het opstellen van het vroegere multidisciplinair verslag en het huidige A-document.

Wat zouden de sprekers doen als ze één dag minister van Welzijn zouden zijn?

Martine Taelman heeft duidelijk gehoord dat de sprekers van oordeel zijn dat de doelstellingen niet zijn bereikt. Het belangrijkste element is dat het vastloopt in procedures. De vorige situatie was volgens de sprekers beter. Van mensen uit het veld hoort ze dat het decreet van 12 juli 2013 ook goede zaken bevat, zoals visie. Kan er verbetering komen door aan de procedures te sleutelen of is er een structureel probleem waaraan moet worden geredigeerd? Indien het laatste het geval zou zijn, kan het dan worden gedefinieerd?

Hoe ervaren de sprekers de positionering van de thuisbegeleidingsdiensten autisme die zich deels voor en deels na de toegangspoort bevinden? Wat is de impact op de instroom van het rechtstreeks toegankelijk maken?

Katrien Schryvers concludeert dat de sprekers duidelijk wezen op een aantal kinderziekten. Een aantal van de aangekaarte zaken zijn het gevolg van capaciteitsproblemen en niet zozeer van het decreet van 12 juli 2013. In een aantal zaken leggen de sprekers de vinger op de wonde.

Ze heeft het moeilijk met de uitspraak dat de sprekers achter de doelstellingen van het decreet staan maar vervolgens pleiten om het sectoraal optreden te behouden. Welke zijn de belangrijkste elementen die de sprekers willen bijsturen?

John Crombez stelt samenvattend dat de doelstellingen van het decreet van 12 juli 2013 goed zijn, maar de resultaten slecht tot zeer slecht. De enquête Zorg voor Veerkracht toont aan dat het decreet dringend moet worden aangepast. Wat is de ervaring van de sprekers? Waar loopt het mis tussen de vaststellingen op het veld, de aanbevelingen en de niet-vertaling daarvan in het centraal administratieve bestuur?

Danny Aelvoet meldt dat ze constructieve oplossingen hebben voorgesteld voor het oplossen van de wachtlijsten. Die zijn op vrij hoog niveau met het VAPH besproken. Er werd voorgesteld om met een beheersovereenkomst te werken. Wie moet allemaal bijdragen tot het oplossen van de wachtlijsten? Ze hadden dit uitgeschreven als een verantwoordelijkheid voor de cliënt, de overheid en de zorgaanbieder.

De verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder is de tering naar de nering zetten. Dat gaat over zorgverdunding. Zijn diensten hebben al bewezen aan zorgverdunding te kunnen doen. De begeleidingen werden bijvoorbeeld teruggebracht tot een maximale duur van drie jaar. Thans geldt zelfs een duur van twee jaar. Er werd ook ingegrepen op de intensiteit van het zorgaanbod.

De cliënt betaalt 5 euro per begeleiding. Een begeleiding kost 220 euro. Een bijdrage van 5 euro is dan minimaal. Er is bij de eigen cliënten onderzocht of ze bereid zijn om meer te betalen. De mensen op de wachtlijst zijn daartoe bereid. Er is een systeem voorgesteld met opvang voor wie het financieel moeilijk kan dragen. Er bestaat in beide diensten al een solidariteitsfonds. Wie het kan betalen, moet dat doen. De extra ontvangsten mogen alleen worden ingezet om aan meer begeleiding te doen. Een bijdrage van 20 euro kan voor 10.000 erkende begeleidingen

ertoe leiden dat er een meerwaarde is van 150.000 euro. Er kunnen daarmee twee tot drie begeleiders in dienst worden genomen. Er zou daar een honderdtal gezinnen meer mee kunnen worden begeleid.

De bijdrage van de overheid zou erin kunnen bestaan om binnen deze legislatuur de capaciteit met 10 percent per jaar te laten groeien.

Het voorstel werd niet op kabinetsniveau besproken. Al de aandacht ging er naar de persoonsvolgende financiering. Er is geen ruimte om na te denken over de problemen. De persoonsvolgende financiering zal voor de thuisbegeleidingsdiensten geen heil brengen omdat ze voor 90 percent binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp worden geplaatst.

Het probleem moet in zijn essentie worden opgelost. Een ingewikkeld systeem ontwikkelen waarin niemand zijn weg vindt en waar trajectbegeleiders de oplossing moeten bieden, is geen goede werkwijze. Het systeem moet eenvoudiger. Het is bij een fusie van zes sectoren niet gemakkelijk om transparante procedures te maken. De vraag rijst of het een goede oplossing is om die zes sectoren te fusioneren. De problemen worden verlegd. Als het systeem goed zou werken, dan zou er binnen de minderjarigenzorg meer continuïteit in de zorg zijn. Er blijft een discrepantie bij de overgang van de minderjarigenzorg naar de meerderjarigenzorg. Er is een nieuwe cesuur ingevoerd die er in de VAPH-sector niet was. Het is moeilijk aan een persoon met autisme uit te leggen dat bij een aanmelding op 15 jaar er lange wachtlijsten zijn. Het hele proces wordt uitgelegd, de persoon krijgt dan een toegangsticket en wacht. Op 18 jaar moet er dan meegedeeld worden dat de begeleiding zou kunnen starten maar dat het ticket niet meer geldig is. Vanaf 18 jaar moet hij zich opnieuw tot het VAPH wenden en de procedure opnieuw starten. Er is twijfel of dat continuïteit van zorg inhoudt. Trajectbegeleiders zullen dat niet oplossen.

Erik Buelens bevestigt dat de diagnose voor autisme duur is. De erkende centra hebben lange wachtlijsten. Cliënten die privé gaan, moeten 500 tot 800 euro betalen voor een grondige diagnose. Een psychiater kan een attest uitschrijven maar de spreker is daar geen voorstander van. Hij heeft liever een multidisciplinair verslag.

Er moet rekening worden gehouden met het advies van de Hoge Gezondheidsraad van 2014 over jonge kinderen met autisme. Het advies stelt dat er in Vlaanderen en België een tekort is aan opvangplaatsen voor jonge kinderen met autisme.

Perspectief 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 632/1) is een goede nota die veel elementen van vernieuwing bevat. Er zit een visie achter. Er wordt binnen VAPH hard aan gewerkt. De spreker staat achter de grote fundamenten van die nota.

Preventie komt weinig aan bod. Er wordt gezegd dat de rechtstreeks toegankelijke hulp sterk wordt uitgebreid, maar dat is niet zo. De volgende uitbreiding met 10 miljoen euro is in 2017. In 2018 is er een eerste evaluatie van de rechtstreeks toegankelijke hulp. Wat moet er al die jaren met de instroom gebeuren? Preventie zou meer in de kijker mogen worden gezet.

Er wordt op gerekend dat de rechtstreeks toegankelijke hulp zal worden uitgebreid, dat de compartimenten tussen de verschillende functies binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp worden weggehaald en dat er iets meer mogelijk zou zijn zodat de thuisbegeleidingsdiensten zich voornamelijk kunnen bewegen binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp. Dat zou een concrete oplossing zijn, zeker als de rechtstreeks toegankelijke hulp binnen de integrale jeugdhulp en binnen het VAPH meer op elkaar zouden worden afgestemd.

Binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp zijn er heel wat vragen naar meer vertrouwen in de zorgaanbieder. De spreker zou graag meer flexibiliteit willen op

moduleniveau. Verruiming van de rechtstreeks toegankelijke hulp en komen tot een systeem waarbij kan worden gewerkt met gemiddelden op dienstniveau zou een goede zaak zijn. In Perspectief 2020 is de herwaardering van het begrip 'handicap' een goede zaak. In de inleiding van de nota staat goed omschreven dat Vlaanderen een zeer gespecialiseerde ondersteuning voor personen met een beperking heeft. De keerzijde daarvan is dat er te weinig samenwerking en transparantie is. 'Handicap' is een belangrijk begrip. Een diagnose autisme opent veel informatie over onder meer ontwikkeling, toekomst en hulpverlening. Het belang van gespecialiseerde ondersteuning blijft belangrijk.

Hij vraagt in het denken over de ontwikkeling van de zes sectoren, het begrip 'specialisering' mee te nemen. Dit geldt ook voor outreach. Het zal onmogelijk zijn kinderen met een beperking in het gewoon onderwijs te blijven opvangen als er geen expertise in het buitengewoon onderwijs is. Inclusie veronderstelt ook een anders omgaan met specialisering. Die specialisering moet hoog op de agenda blijven staan.

Danny Aelvoet keert bij voorkeur terug naar de vroegere regelingen mocht hij minister zijn. Hij is realistisch genoeg om te weten dat aanpassingen via bijstellingen zullen moeten verlopen. Twee doelstellingen binnen de integrale jeugdhulp zijn belangrijk: continuïteit en vlotte toegang. Daar schort er echter heel wat aan. Andere doelstellingen zoals vermaatschappelijking en participatie worden al heel lang door zijn dienst nagestreefd. De administraties moeten over continuïteit en toegang samen gaan zitten. De samenwerking tussen de VAPH-sector en de integrale jeugdhulp verloopt echt niet vlot. Voor de zorgaanbieders op het veld is dat een ramp.

Erik Buelens verwijst naar de CLB's om in detail te antwoorden op het verschil in het opstellen van een multidisciplinair verslag en het A-document. Het tijdsverschil is waarschijnlijk niet groot, ongeveer de helft, maar er is ook het verschil in vergoeding. Er wordt inderdaad weigerachtig gereageerd om een A-document op te stellen. Er moet met de cliënten worden gelet om een A-document ingevuld te krijgen. De CLB's zijn weigerachtig. Hij kan daar begrip voor opbrengen.

Er is geen sectorale reflex. De oorspronkelijke bedoeling van meer transparantie tussen de sectoren, een betere kennis en daardoor een betere doorstroom en gepaste zorg, is goed. Het vehikel bereikt de doelstelling niet. Er zijn bijstellingen gebeurd na de evaluatie van 2004 en de werkzaamheden van de Commissie Jeugdzorg. Door deze bijstellingen zijn er op cliëntniveau zaken verbeterd. Het is logisch dat een overheid beslist over de toegang tot de onrechtstreeks toegankelijke hulp. Dat mag geen afschrikwekkende mastodont zijn waarin veel overbodige informatie zit. Er wordt niet gevraagd om dat af te schaffen. Het is goed dat er een online-instrument is. De procedures van INSISTO zijn echter zo zwaar dat ze een rem zijn tot een vlotte toegang.

Danny Aelvoet blijft het onbegrijpelijk vinden dat in tijden van schaarste loodzware procedures ingevoerd worden voor niet-rechtstreeks toegankelijke hulp waardoor het heel moeilijk wordt om er nog van te kunnen genieten. De deuren naar de rechtstreeks toegankelijke hulp worden echter wijd opengezet. Er is geen enkele controle meer. Het wordt aan de zorgaanbieder overgelaten, maar die mag niet klagen over wachtlijsten. Voor rechtstreeks toegankelijke hulp kan geen applicatie worden ontwikkeld om de zorgvraag te registreren, terwijl dat binnen het VAPH gedurende tien jaar wel mogelijk was. Er waren 800 wachtenden in Tanderuis bij de opstart van de integrale jeugdhulp. Het daalde tot 200 door de overgang van de CRZ op INSISTO. Alle vragen voor rechtstreeks toegankelijke hulp zijn daardoor verdwenen, hoewel ze natuurlijk nog bestaan. Hij kan die vragen nog altijd bezorgen, zelfs op Vlaams niveau.

Erik Buelens denkt dat bijsturingen ook vragen dat er met een sector rekening wordt gehouden en dat er een dialoog is. De problemen moeten grondig worden bekeken. Er zijn twee belemmeringen. De medewerkers van de intersectorale toegangspoort die werkzaam zijn in de provincie, doen enorm hun best. Ze zijn echter met handen en voeten gebonden aan procedures en regels. Ze kunnen er niet van afwijken. Een tweede probleem is dat de zes sectoren goed zouden moeten vertegenwoordigd zijn in de integrale jeugdhulp. De integrale jeugdhulp wordt hoofdzakelijk bevolkt door mensen uit Jongerenwelzijn. Er participeren weinig mensen van het VAPH met kennis over handicap. Het zou een belangrijke meerwaarde zijn, mocht die handicapspecifieke inbreng er meer klinken.

3. Uiteenzetting door Didier Moray, algemeen directeur MFC Sint-Jozef, namens MIGES, voorzieningen die werken met Minderjarigen met Gedrags- en Emotionele Stoornissen in Oost-Vlaanderen

3.1. Namens MIGES

Didier Moray ziet zijn uiteenzetting in het kader van alle veranderingen die binnen de sector plaatsvinden. Hij wil zich niet uitsluitend beperken tot de integrale jeugdhulp. MIGES is een koepeloverstijgende reflectiegroep van voorzieningen die werken met minderjarigen met gedrags- en emotionele stoornissen in Oost-Vlaanderen. De subsidiërende overheid is het VAPH. MIGES komt samen om over een aantal beleidsaspecten te reflecteren, specifiek gericht op de GES-doelgroep. De voorzieningen die lid zijn, beperken zich in hun werking echter niet uitsluitend tot de GES-doelgroep. GES is geen eenduidig te definiëren begrip. Vaak zijn daar andere factoren aan verbonden en zijn er multidiagnoses. Als VAPH-sector voelt MIGES aan dat er een andere logica wordt gevolgd bij Jongerenwelzijn. Er blijven kansen liggen om echt integraal of intersectoraal te zijn.

3.2. Vooraf

De doelstellingen van de integrale jeugdhulp zijn positief. Zelfs het idee van een integrale toegangspoort is positief. Overheid en samenleving moeten toezicht houden op de dure niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. De MIGES-voorzieningen zitten voor het grootste deel binnen de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Er worden pogingen gedaan om een deel van het aanbod om te zetten in rechtstreeks toegankelijke hulp, maar dat is zeer beperkt.

De doelstellingen zijn positief maar niet alle zaken zijn per definitie nieuw. Het Kwaliteitsdecreet van 17 oktober 2003 heeft samen met het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp een beweging ingezet waardoor zowel collectief als individueel de participatie van, de inspraak van of de samspraak met de cliënten worden bevorderd. Binnen het VAPH wordt bijvoorbeeld met individuele dienstverleningsovereenkomsten gewerkt, waarbij de context van de cliënt structureel wordt bevroegd. De overeenkomst wordt met de cliënt besproken. Collectief, op voorzieningsniveau, is er overleg. Op regionaal vlak, binnen het ROG, is er al jaren een traditie van gebruikersvertegenwoordiging. Er wordt gehoopt dat de cliëntparticipatie dankzij de integrale jeugdhulp verbetert, maar dat is een te eenvoudige voorstelling van zaken.

Omgaan met een crisis is vanzelfsprekend vatbaar voor verbetering, maar ook dat is niet nieuw. De voorzieningen in Oost-Vlaanderen hebben al jaren de gewoonte om capaciteit beschikbaar te stellen voor crisisvragen.

De spreker gelooft in de vermaatschappelijking van de zorg. Inclusie is gegroeid vanuit het VAPH. Vandaag zijn voorzieningen open voorzieningen die proberen naar buiten te gaan en mensen binnen te krijgen om aan inclusie te werken. Bij de aanmeldingen zijn er echter veel minderjarigen die in volle ontwikkeling met een of

meerdere stoornissen kampen, waardoor het onmogelijk is vermaatschappelijkt te werken. De complexiteit van de problematiek staat dat niet toe. Er is tijd nodig om binnen de (gesloten) muren aan de slag te gaan zodat die kinderen later de kans krijgen om te participeren.

De voorzieningen waren blij met de integrale jeugdhulp en met Perspectief 2020. Minstens één derde van de cliënten zijn kinderen die door de rechtbank zijn geplaatst, die onder toezicht staan van de sociale dienst van de jeugdrechtbank of via het OCJ komen. Omdat er overlap is, moet er worden samengewerkt. Er zijn kinderen met complexe sociale problematieken en een verstandelijke beperking, een gedragsstoornis of een combinatie ervan.

De vraag is of het een consequent verhaal is. Het gaat dan over visie en implementatie. De opmerkingen over de implementatie, zoals het A-document, zijn zeer herkenbaar.

3.3. Integraal? Intersectoraal?

De sector heeft de principes van Perspectief 2020 loyaal vertaald en niet bestreden. De sector vindt Perspectief 2020 integendeel een goed plan. Zorgvernieuwing, en meer bepaald het MFC, staat flexibel schakelen toe waardoor individuele trajecten kunnen. Het vraaggestuurde komt sterk aan bod. Dat geeft voorzieningen de ruimte om de hulpverlening op een andere manier te organiseren. Door de integrale jeugdhulp wordt er vooral procedureel maar niet inhoudelijk anders gewerkt. Er wordt inhoudelijk anders gewerkt door de ruimte, de zorgvernieuwing en de ontwikkelingen van het MFC binnen het VAPH.

Voor kinderen met een handicap of stoornis is de link met het (buitengewoon) onderwijs belangrijk. Bij de niet-rechtstreeks toegankelijke aanmeldingen is er een toename van complexe zorgvragen. Om het recht op onderwijs te garanderen, moeten onderwijs en dienstverlening meer op een geïntegreerde manier kunnen worden gecombineerd. In de visie over welke plaats kinderen en jongeren met een beperking in de structuren moeten innemen, moeten er linken met het onderwijs worden gelegd. Dat begint met het Inschrijvingsdecreet en de instroom vanuit de intersectorale toegangspoort waar er wordt gesteld dat het niet hebben van een school in de nabijheid geen reden is om als prior in te stromen in een voorziening. De scheiding is nog veel te groot.

De persoonsvolgende financiering baart grote zorgen. Er is nog geen enkel debat gevoerd over de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen. Er rijzen heel wat vragen over hoe dat gaat verlopen, zeker bij de GES-doelgroep. Hoe zal de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen gelinkt worden aan de werkingsprocessen van de intersectorale toegangspoort? Voor de voorzieningen is dat niet alleen belangrijk voor de organisatie van het aanbod. Er is ook de vraag hoe te werken met persoonsvolgende financiering. Er is geen samenhang of consequentie.

De afstemming tussen de administraties is een bekommernis. Waar vallen de voorzieningen onder? Vallen ze onder de integrale jeugdhulp? De administratie is het VAPH maar eigenlijk zitten ze bij integrale jeugdhulp. In het jaarverslag van het agentschap Jongerenwelzijn wordt omstandig stilgestaan bij contextbegeleiding binnen de voorzieningen van de bijzondere jeugdzorg en er volgt een lijst van voorzieningen binnen de bijzondere jeugdzorg. Duidelijkheid is nodig. De spreker zegt niet dat hij niet bij de integrale jeugdhulp wil horen, maar als hij erbij hoort, moet dat volledig zijn en moet de logica worden gerespecteerd. De logica is die van kinderen en jongeren met een stoornis of handicap. Het is voor hen in ieder geval moeilijk om toegang tot de dienstverlening te krijgen, met participatie aan de samenleving. Hun plaats moet duidelijk zijn. De spreker pleit voor een uniforme

visie en voor specificiteit voor kinderen en jongeren met een beperking. Er is te weinig logica te zien vanuit zijn expertise en ervaring.

Er is te weinig logica in hoe Jongerenwelzijn de integrale jeugdhulp aanstuurt. De bedenking blijft dat er te weinig mensen met VAPH-expertise betrokken waren bij de voorstart. In de praktijk is de wil tot samenwerking met de intersectorale toegangspoort en de zorgregie/indicatiestelling groot. De vraag is of de te investeren tijd in verhouding staat tot de wijze waarop een en ander gestructureerd is. De verschillende financieringsstromen leiden tot opmerkingen bij projecten zoals het intersectoraal multifunctioneel centrum. Het verschil in typemodules is bekend.

Het gaat over het taalgebruik dat niet alleen moeilijk en complex is, maar ook verschilt over zaken die in wezen dezelfde zijn. Het begrippenkader van de intersectorale toegangspoort is onvoldoende afgestemd op het VAPH.

Er moet meer synergie zijn. De schotten zijn er nog altijd. Het bevordert het intersectoraal samenwerken niet. Als de sociale dienst van de jeugdrechtsbank een plaatsing via de jeugdrechter regelt, worden er voor een plaats in een VAPH-voorziening type-modules vanuit de bijzondere jeugdzorg benoemd. Er is veel verbetering mogelijk. Dit heeft gevolgen voor het vlot aanbieden van intersectorale trajecten. Administratief is dat zeer moeilijk. Er moet uitdrukkelijk toestemming gevraagd worden om een intersectoraal traject aan te bieden. Die zijn soms nodig maar vragen heel wat administratieve rompslomp. Er is nog heel wat werk om die administratieve planlast te vereenvoudigen. Er moet vertrouwen zijn om intersectoraal samenwerken een kans te geven.

Er is een verschil in omgang met de rechtstreeks toegankelijke hulp.

De cliëntbijdrage is een ander voorbeeld over hoe intersectoraal en integraal een en ander is. Een kind dat door een jeugdrechter in een voorziening van de bijzondere jeugdbijstand wordt geplaatst, betaalt geen bijdrage. Als het kind door dezelfde jeugdrachter in een VAPH-voorziening geplaatst wordt, wordt er wel een bijdrage betaald door de kinderbijslag.

Dat de residentiële kinderpsychiatrie niet in de intersectorale toegangspoort zit, is moeilijk.

3.4. Werkingsprocessen

Er is een groot spanningsveld tussen de centrale zorgtoewijzing door de integrale jeugdhulp op basis van open plaatsen en de decentrale verantwoordelijkheid. Dat legt meer verantwoordelijkheid bij de voorzieningen voor de individuele flexibele trajecten van cliënten.

De intersectorale toegangspoort stuurt centraal aan op basis van de open plaatsen en de cliënten. Er is tijdsdruk om dossiers te bespreken en kinderen op de juiste plaats te krijgen. Er is heel wat verschil tussen kinderen met een stoornis of met een handicap. Leefgroepen kunnen niet zo maar worden samengesteld. Er is heel wat afstemming nodig en de aansturing gebeurt heel centraal. De spreker vraagt om meer vertrouwen en verantwoordelijkheid. Controle op de voorziening, de output, de inzet van personele en werkingsmiddelen is goed. Controle op individueel niveau veronderstelt expertise die niet op het politieke niveau aanwezig is.

Er is een verhoogde opnamedruk en een grote verantwoordingsplicht. Er kan objectief worden vastgesteld dat er meer tijd gaat naar overleg en bemiddeling met verschillende partners, zelfs over de provinciegrenzen, voor fase 3-gesprekken. Het is goed om daarover na te denken. Het geeft echter ook aan dat er een capaciteitsprobleem is. Er is een probleem met het aanpakken van complexe situaties

in gedeelde zorg. Intersectorale samenwerking en administratieve lastenverlaging van gedeelde zorgtrajecten kunnen verbetering brengen. Er is bereidheid om dat te doen, maar er kan niet meer gedaan worden met dezelfde middelen. De limiet is bereikt. Zaken kunnen wel anders worden gedaan. Daar wordt aan gewerkt. Zaken worden anders gestructureerd en geoptimaliseerd.

Er moet worden vermaatschappelijkt en meer buiten de muren gewerkt. Er staan momenteel 88 kinderen op de wachtlijst, die al ingestroomd zijn op de instroomlijnen. Er zijn 88 vragen voor dagopvang. Van die 88 zijn er 18 priors. De meeste van die priors zijn ook nog vragen voor weekendondersteuning. Er is een toename van aanvragen voor hoogfrequente ondersteuning. De hypothese is echter dat verblijf moet worden afgebouwd om meer dagopvang te organiseren door samen te werken met thuisbegeleiding aan contextversterkende maatregelen. De realiteit is dat de vragen blijven stijgen. Er is ook een stijging van het aantal crisisvragen. In de mate van het mogelijke wordt daar een antwoord op geboden.

Er is een sterke verhoging van de administratieve planlast. Het gaat niet alleen over overleg en bemiddeling, maar ook over louter administratieve zaken. Het beheren van INSISTO is tijdrovend. Voor het beheer van 350 cliënten is één vte nodig. De inhoudelijke dossierbehandeling gebeurt door het middenkader. Dat gaat nog als er een perspectief op opname is, maar er zijn 88 wachtenden die tot twee jaar op gepaste ondersteuning wachten en die vaak niet meer nodig hebben op het moment dat de ondersteuning beschikbaar is. De verhouding tussen inhoud, nabijheid bij mensen en administratief werk is zoek.

3.5. Knelpunten voor voorzieningen

Er zijn groeiende complexe problematieken waarvan de verwachting is dat VAPH-voorzieningen dit zonder meer aankunnen. De voorzieningen evolueren om individueel aanbod te organiseren. Ze kunnen dat met de huidige middelen niet blijven doen. De nadruk ligt op gedeelde zorgtrajecten, met onder meer de kinderpsychiatrie en de bijzondere jeugdzorg, om flexibeler en gemakkelijker samen plannen uit te tekenen voor bepaalde kinderen. Het gaat over GES+ en de verhouding tot de beschikbare middelen. Die kinderen en jongeren vergen veel begeleiding. Dat is de opdracht maar daar dient iets tegenover te staan.

Er zijn organisatorische problemen met het samenstellen van groepen. Belangrijk is de toename van dagbesteding. Er zijn veel meer kinderen die het niet aankunnen om voltijds naar school te gaan en een belangrijk deel van de week in een MFC verblijven.

Er is een tekort aan gespecialiseerde centra voor die moeilijke doelgroepen. Elke voorziening heeft een kind dat niet kan blijven wegens grensoverschrijdend gedrag of zware agressie.

Het zorgcontinuüm met de geestelijke gezondheidszorg is belangrijk.

Een handicap blijft. Voor die GES-doelgroep is het belangrijk dat een continuüm wordt uitgewerkt. Iemand met een GES-ticket, is op zijn 21 jaar niets meer met dat ticket want in de zorg voor meerderjarigen bestaat dat niet. De GES-problematiek verdampt op het ogenblik dat de betrokkene 21 jaar wordt. Het gaat over de ontwikkeling van kinderen en de stoornissen zijn vaak situationeel gebonden. De ernstige GES-problematiek is niet opgelost wanneer een jongere 21 jaar wordt. Een aantal kinderen met een beperkte begaafdheid die geen hoog intensieve ondersteuning nodig heeft binnen de volwassenenzorg, functioneert sociaal-emotioneel zo basaal dat ze blijvend een grote nabijheid nodig hebben. De voorzieningen roepen op om daarover na te denken.

3.6. Tot slot

De nadruk moet komen te liggen op de decentrale verantwoordelijkheid in plaats van op de centrale aansturing. Administratieve vereenvoudiging is aangewezen. De voorzieningen roepen op om de jeugdhulpaanbieders meer middelen te geven. De voorzieningen kunnen zelf zaken organiseren mits ze daarvoor middelen krijgen. Met meer middelen hoeven kinderen mogelijks niet meer naar de psychiatrie worden doorgestuurd.

De voorzieningen vragen meer steun voor intersectorale ondersteuningstrajecten en administratieve vereenvoudiging. Creatieve initiatieven verdienen steun en stimulansen.

De kernvraag is hoe integraal de integrale jeugdhulp wil zijn zonder de diversiteit van kinderen en jongeren uit het oog te verliezen. Er wordt om een consequente visie op jeugdhulp gevraagd met differentiatie voor jongeren en kinderen met en zonder beperking. Voor vele kinderen en jongeren met een beperking is jeugdhulp onlosmakelijk verbonden met perspectief op termijn. Dat zijn de doorstroommogelijkheden naar meerderjarigenzorg.

4. Vragen van de leden

Martine Taelman vraagt hoe wordt omgegaan met verontrusting.

Elke Van den Brandt vindt het goed dat de verschillende uiteenzettingen herkenbaar zijn. Het is daardoor duidelijk wat er geremedieerd moet worden. Een aantal punten, zoals de administratieve lasten, moet tegen september 2015 opgelost zijn.

Bij de doorstroming naar de meerderjarigenzorg rijst de vraag of de expertise aanwezig is om ook bijvoorbeeld voor 45-jarigen zorg te verstrekken.

Elke Van den Brandt heeft de indruk dat fase 1 en 2 blufpoker zijn geworden. Er is dan immers nog geen extra geld. Bij fase 3 komt er wel extra geld aan te pas. Men gaat opnieuw rond tafel zitten en er komt een antwoord. Herkent de spreker deze werkwijze?

Iedereen is het erover eens dat het principe van de persoonsvolgende financiering goed is. Hoe dat rijmt met de intersectorale toegangspoort is nog onduidelijk. Hoe kan de intersectorale toegangspoort worden georganiseerd zodat de persoonsvolgende financiering mogelijk wordt? Het systeem is te log en te zwaar, en er moet controle blijven. Hoe ziet de spreker de rol van de intersectorale toegangspoort opdat het een filter zou zijn?

Freya Van den Bossche heeft begrepen dat met meer middelen wellicht minder jongeren moeten worden doorgestuurd naar de kinderpsychiatrie. Dat geeft aan dat er knowhow is om met kinderen met een multiproblematiek te werken. Kan hierover wat meer toelichting worden gegeven?

Katrien Schryvers hoort opnieuw dat de sprekers achter de doelstellingen van de integrale jeugdhulp staan. Er is echter een aantal problemen. Er moet een aantal bijsturingen gebeuren. Als het de ambitie is om integraal en intersectoraal te werken, moet dat dadelijk worden toegepast. Er zijn heel wat cultuurverschillen tussen de administraties en er moeten inspanningen worden geleverd om tot meer afstemming te komen. De vraag hoe integraal de integrale jeugdhulp wil zijn zonder de diversiteit van kinderen en jongeren uit het oog te verliezen, is terecht. De integrale jeugdhulp kiest ervoor om intersectoraal te werken zodat kinderen en jongeren niet steeds in hetzelfde vakje moeten blijven zitten. Hoe kan kinderen

en jongeren op een integrale manier zorg op maat worden aangeboden? Welke bijstellingen zijn nodig?

Lorin Parys zag de resultaten van Zorg voor Veerkracht. De relatie tussen cliënt, indicatie en regie zit volgens die enquête fout. Hij heeft het pleidooi gehoord voor meer vertrouwen in de voorzieningen. Dat is een van de grote ambities van het regeerakkoord. Er wordt gewezen op het spanningsveld tussen het centrale aansturen van de zorgtoewijzing en de decentrale verantwoordelijkheid. Hoe zou de spreker het organiseren als het zijn verantwoordelijkheid was?

Didier Moray zegt dat volgens de doelstellingen van de integrale jeugdhulp een hulpverlener moet leren omgaan met verontrusting. Er is al heel wat ervaring met omgaan met verontrusting zoals grensoverschrijdend gedrag of seksueel misbruik bij kinderen. Het is bijzonder belangrijk om de rollen duidelijk af te bakenen. De nieuwe regelgeving van de integrale jeugdhulp kaatst, als een VK of OCJ worden gecontracteerd, de bal terug naar de melder. Hij moet verantwoorden wat hij al gedaan heeft. De ervaring is dat, vooraleer de stap richting VK of OCJ gezet wordt, er al heel wat gedaan is. Het is niet meer duidelijk welke rol er voor de cliënt wordt opgenomen. Het is soms beter dat een onafhankelijke derde tussenkomt en een andere rol gaat spelen.

De MFC's kunnen op basis van een besluit van de Vlaamse Regering jongvolwassenen tot 25 jaar begeleiden. Vaak komt dat doordat er geen doorstroming is. De jongvolwassenen moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen. Ze moeten een ticket van volwassenenwerking hebben. Dat rijmt niet altijd bij elkaar. Een 24-jarige cliënt met een licht verstandelijke beperking en een zeer ernstige gedragsstoornis en emotionele stoornis die veel nabijheid vergt, kan niet alleen wonen en voelt zich niet veilig zonder begeleiding in de onmiddellijke nabijheid. Door de lichte verstandelijke beperking en de aanvraag voor volwassenenwerking heeft de cliënt geen ticket nursing voor volwassenenwerking, waardoor hij geen gebruik meer kan maken van een MFC-verblijf na 21 jaar. Het is niet aangepast aan de vraag van de cliënt.

Uiteraard is er expertise aanwezig voor meerderjarigenzorg en dit zowel in de meerderjarigen- als minderjarigenwerking. Er kan alleen maar expertise worden opgebouwd als er middelen zijn om het uit te voeren.

Hij wil niet de indruk wekken dat kinderpsychiatrie niet nodig zou zijn. Het is een complementaire sector. De ervaring leert dat gevraagd wordt kinderen die in de kinderpsychiatrie verbleven, toch op te vangen. De kinderpsychiatrie stelt dat het werk is afgerond. Een aantal zaken zal in de persoonlijkheid aanwezig blijven. Daarvoor moet er een pedagogische context komen om ermee om te gaan, met risico op terugval en dergelijke. Er is knowhow maar het probleem is de capaciteit. Niet alles kan worden opgelost door outreachend te werken. Outreach is een goede zaak, maar soms is er gewoon capaciteit nodig. Capaciteit is niet alleen een plek maar ook personeel. Er kan over knowhow worden gediscussieerd. Iedereen moet dat leren en erin groeien. Als de voorzieningen als jeugdhulpaanbieder worden versterkt, hoeven de middelen niet meer over verschillende sectoren te worden verdeeld en kunnen de voorzieningen meer zelf doen.

Hij heeft vertrouwen in ethische beslissingen. Het valt niet uit te sluiten dat er bluffpoker wordt gespeeld in fase 1 en 2, maar de spreker is van oordeel dat jeugdhulpverleners uiteindelijk op basis van inhoud beslissingen nemen. In fase 3 komen er inderdaad middelen bij en die zijn welkom. Het gaat om een halftijdse medewerker voor de ondersteuning. Dat is noodzakelijk, maar is vaak gekoppeld aan de voorwaarde dat de voorziening iets betekent en de cliënt meerwaarde biedt. Jeugdhulpverleners maken die ethische reflecties wel degelijk. Fase 3 faciliteert de instroom terwijl de middelen soms gebruikt kunnen worden om uitstroom tegen te

gaan. Bij cliënten die pas zijn ingestroomd en wiens problematiek niet onmiddellijk duidelijk is, kan extra ondersteuning helpen om uitstroom tegen te gaan. Als een cliënt uitstroomt omdat de voorziening het niet meer aankan, ontstaat er opnieuw een probleem van instroom.

De vraag over de persoonsvolgende financiering en de intersectorale toegangspoort is moeilijk te beantwoorden. Het is belangrijk dat het debat over minderjarigen wordt gevoerd op sectorvlak met de jeugdhulpaanbieders. Er moet duidelijkheid komen over de termijn en hoe de overheid persoonsvolgende financiering wil implementeren. De spreker is hierover bezorgd.

Hij gaat akkoord met het uitgangspunt dat elk kind op een gelijke manier zorg en ondersteuning moet krijgen, en dat op vraag en op maat van het kind. Een kind met een handicap is echter ook een kind met een handicap. Die handicap moet erkend worden. Dan pas begint inclusie. Er is ongelijkheid bij het vertrekpunt. Aan die ongelijkheid moet op een ongelijke manier tegemoet worden gekomen. Een handicap is een realiteit. De vraag is hoe kinderen met een handicap zo veel mogelijk kansen kunnen krijgen.

Er wordt sterk vanuit de logica van Jongerenwelzijn gewerkt bij de toepassing van de integrale jeugdhulp. Het is belangrijk om te luisteren naar de expertise van VAPH-voorzieningen en -administratie.

De spreker begrijpt de gewijzigde indicatiestelling niet. Vroeger werd er een uitgebreid multidisciplinair verslag opgesteld door mensen met expertise. Thans zijn er kleine indicatiestellingsteams die op basis van een A-document, waar vaak niet-relevante informatie in staat, op vrij korte termijn een beslissing nemen over welke ondersteuning binnen welke doelgroep geboden kan worden. De structuren ontwikkeld voor de indicatiestelling houden onvoldoende rekening met de VAPH-expertise. De indicatiestelling gebeurde vroeger inhoudelijk en is thans meer gericht op het uiteindelijke doel en op de toewijzing. Een indicatiestelling is in eerste instantie bedoeld om een beeld te krijgen van de problematiek van het kind en welke ondersteuning het nodig heeft. Daarna wordt nagegaan welke voorzieningen of modules hulp kunnen organiseren. De toegangspoort houdt bij de indicatiestelling onvoldoende rekening met de expertise die de voorbije tientallen jaren is opgebouwd binnen het VAPH.

5. Uiteenzetting door Dries Vandermeersch, voorzitter RADI, Stefan Grielens, algemeen directeur VCLB-koepel, en Yolande Schulpen, OVSG

Stefan Grielens benadrukt het belang van een gemeenschappelijk CLB-standpunt over integrale jeugdhulp. Twee jaar geleden hebben ze het Vlaams Parlement al geïnformeerd over hun bezorgdheden over het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1952/1 en 2). Ze hadden toen ook een inbreng in de adviesraad en ze participeerden aan de Vlaamse Onderwijsraad, die zich eveneens heeft uitgesproken over het ontwerp van decreet.

Hij stelt vast dat een aantal bezorgdheden die destijds geuit werden, intussen realiteit geworden zijn. Daarom is het goed dat er een jaar na de invoering al een evaluatie en een bijsturing komt. De CLB's moeten een rol blijven spelen in de integrale jeugdhulp, maar bepaalde problemen bemoeilijken die rol.

De reflex om gewoon de regels te volgen, is te sterk. Dat leidt tot terreinafbakening waarbij de verschillende actoren de jongeren naar elkaar doorspelen. De regels moeten richting geven maar mogen de hulpverlening niet in de weg staan. De integrale jeugdhulpverlening moet vooral tegemoetkomen aan de zorgen van de jongeren.

Hij illustreert de rol van de CLB's binnen de integrale jeugdhulpverlening aan de hand van cijfers. Uit de elektronische leerlingendossiers van het schooljaar 2013-14 blijkt dat er zich binnen de vraaggestuurde werking 351.284 leerlingen tot de CLB's gewend hebben. Dat is dertig percent van de leerlingenpopulatie. De CLB's hebben dat schooljaar 515.431 kinderen gezien in het kader van de verplichte medische onderzoeken. Dat is 44 percent van de populatie. In totaal hebben ze met 705.127 leerlingen een of andere vorm van contact gehad. Bij 108.431 leerlingen zijn ze tussengekomen voor psychosociale problematieken. Dat is ongeveer tien percent van de totale schoolpopulatie. Het gaat over problemen thuis zoals sociale problemen, mishandeling, verwaarlozing en interactieproblemen. Als laagdrempelige en schoolnabije organisatie vormden de CLB's toen al de toegang tot de jeugdhulpverlening. In de loop van dat schooljaar hebben de CLB's voor 48.678 leerlingen samengewerkt met externe partners. Ze hebben alle belang bij een goed werkende integrale jeugdhulp waarbij de verwijzingen vlot verlopen en waarbij er op het juiste moment geïntervenieerd wordt.

De CLB's beleven woelige tijden. De discussie over het voortbestaan van de CLB's werd beslecht met een audit. De CLB's hebben, in Oost-Vlaanderen en daarna over heel Vlaanderen, een implementatieproject kunnen uitvoeren voor de integrale jeugdhulp. Er is discussie geweest over de hervorming van het secundair onderwijs, over de rol van de CLB's in de scholenassociaties, over de besparingen binnen de CLB's, over het M-decreet, over de radicalisering, over het pesten en over schoolvervangende trajecten. De CLB's participeren ook in de Huizen van het Kind. De CLB's bekijken die evoluties over het algemeen op een positieve manier. De personeelsleden en de directies van de CLB's hebben fantastisch werk geleverd.

Het Project Integrale Jeugdhulp CLB's Ondersteuning Vlaanderen is in februari 2014 van start gegaan, in navolging van de opstartfase in Oost-Vlaanderen. In het kader van de opstart van de intersectorale toegangspoort en van de gemandateerde voorziening, streefde dat project naar een betere kennismaking tussen de CLB-sector en de partners in de integrale jeugdhulp. Het ondersteunde ook de Vlaamse CLB-werkgroep Gemandateerden in de Jeugdhulpverlening. Het realiseerde afstemming tussen het eigen leerlingenadministratiesysteem en de aanmeldingsdocumenten voor de toegangspoort, al moeten er op dat vlak nog bijkomende stappen worden gezet. Daarnaast participeerde het ook in allerhande projectteams in de regio's.

Dries Vandermeersch benadrukt dat de samenwerking met de stuurgroep heel wat opstartproblemen heeft helpen oplossen. Dat is belangrijk voor de plaats die de CLB's momenteel innemen binnen de integrale jeugdhulp. Via dat project hebben de CLB's de vinger aan de pols kunnen houden, hebben ze pijnpunten kunnen aankaarten en hebben ze die tot op zekere hoogte kunnen oplossen. Eind juni 2015 loopt dat project echter af. De VCLB-koepel is van oordeel dat dit project in een of andere vorm gecontinueerd moet worden.

De samenwerking met de toegangspoort loopt eigenlijk vrij vlot, na wat opstartproblemen. De vakantieregeling van de CLB's heeft niet de problemen opgeleverd waarvoor gevreesd werd. De medewerkers die de MDT-dossiers moeten begeleiden, zijn bereikbaar tijdens de vakantie. Naast de officiële toegangspoort ontstaan er echter verschillende kleine toegangspoortjes. Verschillende voorzieningen die rechtstreeks toegankelijk waren of geworden zijn, beginnen namelijk eigen criteria op te leggen, eigen aanmeldingsprocedures te hanteren of wachtlijsten aan te leggen. Een bepaalde organisatie verplicht de verwijzers zelfs om bij hen een opleiding te volgen vooraleer ze kunnen aanmelden. Deze voorzieningen moet men eigenlijk beschouwen als niet-rechtstreeks toegankelijk. In feite zou de vermaatschappelijking in de eerste plaats moeten leiden tot een versterking van de brede instap. De CLB's stellen voor dat de toegangspoort de opdracht krijgt om de toegang tot

de jeugdhulp te regisseren. Zo kan men een zicht krijgen op de wachtlijsten en kan men de aanmeldingsprocedures op elkaar afstemmen.

De CLB's betreuen nog altijd het ontbreken van trajectbegeleiding. Het gevolg is dat de trajectbegeleiding terechtkomt bij de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, meer bepaald bij de brede instroom of de CLB's. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat de brede instroom verantwoordelijk wordt voor de realisatie van de overbruggingshulp. Zo ondergraaft men namelijk het principe van de vermaatschappelijking. Daardoor komen ook de kernopdrachten van de CLB's in het gedrang, die ze moeten opnemen in het kader van de leerlingenbegeleiding in scholen. De CLB's lossen de problemen van andere op. Eigenlijk organiseert men zich niet rond de jongere maar rond de voorzieningen. Daarom vragen de CLB's een drastische verschuiving van de focus, waarbij de middelen de focus volgen. Het heeft geen zin om te investeren in projecten voor een specifieke doelgroep als men de basisvoorzieningen nog niet kan realiseren. Dat leidt namelijk tot versnippering van de jeugdhulp. Dat is een van de redenen waarom de nood aan crisishulp momenteel zo groot is. Als men een jaar moet wachten op een plek in de jeugdhulp, dan wordt elke situatie een crisis. Tegelijkertijd begint de crisisjeugdhulp zelf als een toegangspoort naar gespecialiseerde hulp. Het versterken van de crisishulp is op dit ogenblik een vorm van symptoombestrijding. Het is vooral belangrijk om aan de oorzaken te werken.

Een ander probleem is de complexe structuur. Om een antwoord te kunnen bieden op de hulpvraag van een jongere die zich tot het CLB wendt, onderzoekt het CLB zijn mogelijkheden binnen de school, het gezin en de omgeving. Het onderzoekt ook wat het daar eventueel zelf kan aan toevoegen en welke ondersteuningsbehoeften de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp kan lenigen. Op een bepaald ogenblik oordeelt men misschien dat er meer ingrijpende hulp nodig is. Dan maakt de CLB-medewerker als lid van de intersectorale toegangspoort en als erkend multidisciplinair team een A-document op. De intersectorale toegangspoort beoordeelt het document en geeft de opdracht aan de jeugdhulpregisseur om het hulpaanbod toe te wijzen. Dit hulpaanbod wordt doorgegeven aan de contactpersoon/aanmelder, in casu de CLB-medewerker. Als deze laatste dan contact opneemt met de voorziening, blijkt daar geen plaats te zijn voor de jongere wegens geen overeenstemming met het aanbod van de voorziening op dat moment. De CLB-medewerker motiveert de prioriteit aan de hand van een afzonderlijke vragenlijst die hij doorgeeft aan de intersectorale regionale prioriteitencommissie. Indien deze commissie oordeelt dat de problematiek in dit dossier urgenter is dan in de andere lopende dossiers, dan kent ze een prior toe. Bepaalde voorzieningen vermelden al in hun folder dat ze alleen jongeren aanvaarden met een toegangsticket van de toegangspoort en een prior. Dat verklaart waarom veel CLB-medewerkers klagen over de bureaucrativering.

De integrale jeugdhulp brengt Jongerenwelzijn en het VAPH samen. De intersectorale toegangspoort moet de opdrachten integreren van de vroegere provinciale evaluatiecommissies en van de comités voor bijzondere jeugdzorg. Er gebeuren echter voortdurend manoeuvres om alle bestaande procedures te laten voortbestaan. Voor de vraag naar handicapspecifieke hulp gelden er andere procedures dan voor andere aanvragen. Op vraag van de CLB's zullen de werkingsprocessen van de intersectorale toegangspoort in de toekomst op een transparante wijze worden aangepast.

De aanmelding bij de toegangspoort dient te gebeuren door een multidisciplinair team. Daarom hebben de CLB's zich op verschillende manieren georganiseerd om aan de voorlopige voorwaarden tot financiering en erkenning te voldoen. Het is echter al maanden wachten op een besluit dat de definitieve erkennings- en financieringsvoorwaarden vastlegt. De huidige financiering is onvoldoende om de werklast van de medewerkers te compenseren. Het is onduidelijk of alle CLB's een

nieuwe erkenning zullen aanvragen als de nieuwe voorwaarden onvoldoende aan de verwachtingen voldoen.

Yolande Schulpen benadrukt dat dit het standpunt is van de hele CLB-sector. Er zijn twee gemandateerde voorzieningen: de VK's en de OCJ's. De samenwerking tussen de VK's en de CLB's verloopt goed. De werking van de OCJ's levert echter problemen op. De CLB's hebben de indruk dat ze zich moeten verantwoorden als ze daar een verontrustende situatie aanmelden. Ze denken dat het interveniërend case-management momenteel nagenoeg onbestaande is. Op dat vlak hebben de CLB's recht van spreken, want uit het jaarverslag van Jongerenwelzijn blijkt dat ze een van de grootste aanmelders zijn bij de OCJ's. De personeelsleden van de OCJ's zijn vaak de vroegere consulenten van de comités voor bijzondere jeugdzorg. Politie en Justitie zijn er blijkbaar van overtuigd dat de opdrachten van de comités vooral overgenomen zijn door de CLB's. De OCJ's leveren weinig inspanningen om dat beeld te corrigeren.

De CLB's vinden het belangrijk om goede contacten te hebben met Justitie. Om tijdig te kunnen interveniëren bij problematisch gedrag is het echter belangrijk om een duidelijk verschil te maken tussen Justitie en hulpverlening. Artikel 75 van het decreet van 12 juli 2013 zegt duidelijk dat de gemandateerde voorzieningen moeten zorgen voor een goede afstemming tussen hulpverlening en Justitie. Thans wil men dit echter uitbreiden naar alle partners binnen de integrale jeugdhulp. De CLB's beklemtonen dat dit niet mag betekenen dat de verantwoordelijkheid wordt afgeschoven op de andere partners.

Binnen de huidige regelgeving zijn er heel wat mogelijkheden om het beroepsgeheim te doorbreken in het belang van de jongere, zeker als maatschappelijke hulp noodzakelijk geacht wordt. Dat wordt onder meer vastgelegd in artikel 458bis van het Strafwetboek.

Men is ook bezig met een oefening om bepaalde problemen binnen de integrale jeugdhulp te verhelpen. De CLB's stellen voor om in die aanpassing ook het woord 'vereenvoudigen' toe te voegen en om het belang van de jongere te beklemtonen. Het is belangrijk om de betrokkenheid van de diverse sectoren te organiseren. Dat kan men op verschillende manieren aanpakken. In de integrale jeugdhulp gaat dat gepaard met heel veel overleg. Het is echter niet de betrokkenheid die in de focus moet staan, maar de jongere die recht heeft op ondersteuning. Die ondersteuning moet men zo goed mogelijk organiseren. De aanbevelingen in het evaluatierapport van 2011 kunnen daarbij inspiratie bieden. De laatste maanden vervalt men echter in oude gewoontes. Dat kan dramatisch zijn voor de verdere realisatie van de integrale jeugdhulp.

Ze sluit af met een citaat uit dat evaluatierapport: "Een belangrijke speler lijkt na de invoering van het decreet te ver naar de achtergrond getreden te zijn, namelijk de politiek. De integrale jeugdhulpverlening vergt belangrijke beleidskeuzes en daarom moet de politiek per definitie voldoende betrokken zijn.". Het is niet de bedoeling om terug te keren naar de situatie van voor het decreet van 12 juli 2013. Men moet verder vorm geven aan de principes van de integrale jeugdhulp. De CLB-sector staat daar nog altijd achter. Thans komt het erop aan een integrale jeugdhulp uit te werken die tegemoetkomt aan de noden van de jongere.

6. Vragen van de leden

Katrien Schryvers probeert de uiteenzetting samen te vatten. De sprekers vinden het belangrijk dat de jongeren centraal staan. Ze vragen ook meer duidelijkheid over de rol van de OCJ's. Ten slotte stellen ze vast dat er vroeger te weinig overleg was en thans te veel. Ze vragen te zoeken naar het juiste evenwicht en het overleg te organiseren dat nodig is om de jongere te ondersteunen.

De relatie tussen de CLB's en de integrale jeugdhulp is op een aantal punten problematisch. In de aangehaalde case suggereert de intersectorale toegangspoort een hulpaanbod dat niet bestaat, wat tot frustratie leidt. Ook de capaciteit vormt een probleem. Hoe kunnen die zaken beter op elkaar worden afgestemd?

Martine Taelman vraagt of de CLB's voldoende op de hoogte zijn van de integrale jeugdhulp om alle noodzakelijke stappen te kunnen zetten: het aanspreken van de rechtstreeks toegankelijke hulp, het inschatten van de verontrusting en het opstellen van het M-document voor de aanmelding bij een OCJ of een VK. Sommige CLB's vullen namelijk geen M-document in. Ze sturen de minderjarigen weg met een aantal telefoonnummers en met de mededeling dat ze buiten de openingsuren van de CLB's terecht kunnen bij de politie.

Elke Van den Brandt trekt de vraag van mevrouw Taelman open. Sommige VK's merken op dat de expertise van de vroegere consulenten voor bijzondere jeugdzorg niet per definitie aanwezig is bij de CLB's.

Een aantal CLB's uit het Antwerpse lanceerden een noodkreet: ze hebben te weinig mankracht om hun belangrijke rol binnen de brede instap op te nemen. Is dat een algemeen probleem of heeft het te maken met de specifieke context van die CLB's? De contactpersoon/aanmelder blijft verantwoordelijk. Is dat een rem voor de CLB's om deze rol op te nemen, wetende dat de vergoeding die daar tegenover staat onvoldoende is? Wat zou een voldoende vergoeding zijn?

Willen de CLB's vragen om rechtstreeks toegankelijke hulp ook via de intersectorale toegangspoort te laten verlopen?

Lorin Parys heeft al herhaaldelijk gehoord dat sommige CLB's weigerachtig staan tegenover het invullen van A-documenten, precies omdat de aanmelders verantwoordelijk blijven tot het ogenblik dat ze iemand vinden die deze taak van hen kan overnemen. Zien de CLB's de vraag toenemen bij de brede instap? Zo ja, hoe is dat te verklaren?

Bart Van Malderen merkt op dat het ook gaat over de complexiteit en het multidisciplinaire karakter van de vragen.

Stefan Grielens merkt op dat de CLB's al decennia erkend zijn als multidisciplinaire teams in het kader van het VAPH. Ze hebben dus de nodige ervaring voor een goede indicatiestelling.

De rol van contactpersoon moet vlotter kunnen worden overgedragen. Eigenlijk is dat een territoriumdiscussie. Hij geeft het voorbeeld van de thuisbegeleidingsdiensten autisme. Dat is een vorm van rechtstreeks toegankelijk aanbod. Als een jongere nood blijkt te hebben aan bijkomende ondersteuning, dan moeten de CLB's een A-document invullen. Het lijkt logisch dat de thuisbegeleidingsdienst optreedt als contactpersoon. Zij willen die rol echter niet opnemen omdat ze er geen geld voor krijgen. Een van de werkingsprincipes van de integrale jeugdhulp is nochtans dat elke hulpverlener kan aanmelden bij de intersectorale toegangspoort. Deze principes zijn echter aangepast. Als het gaat om een handicapspecifieke problematiek, dan moet de aanmelding via een multidisciplinair team verlopen. De CLB's vragen zich af of men nog kan spreken van integrale jeugdhulp als er voor de handicapspecifieke dossiers andere procedures gelden. Sommige CLB's hebben zich tegen die aanpassing verzet. Op een bepaald ogenblik hebben ze echter besloten dat de kinderen niet in de kou mogen blijven vanwege dat principiële bezwaar. Ze vragen wel dat er voldoende informatie wordt doorgespeeld en dat de persoon die het dichtst bij de cliënt staat, zorgt voor de toeleiding naar de effectieve hulp. De CLB's beschikken over onvoldoende mankracht om hun taak naar behoren te vervullen. De werkdruk heeft echter voor een deel ook te maken met frustratie.

Hulpverleners weten heel goed welke hulp een bepaalde jongere of een bepaald gezin nodig heeft. Als die hulp niet beschikbaar is, dan leidt dat tot frustratie. De wachtlijsten, die het gevolg zijn van de tekorten in de hulpverlening, vormen het belangrijkste probleem van de integrale jeugdhulp.

Inzake verontrusting is er een pingpongspel aan de gang tussen de CLB's en de politie. Politiediensten en parketten gaan er vaak vanuit dat de opdracht niet voor hen is als er vrijwilligheid kan worden vastgesteld. Dat betekent echter niet dat er geen ernstige verontrusting kan zijn. De CLB's beschikken over voldoende expertise om verontrustende situaties vast te stellen. Dat betekent echter niet dat ze ook voor een oplossing kunnen zorgen. Dan moet men zich niet wenden tot een CLB, maar tot een gemandateerde voorziening die de dispatching voor haar rekening kan nemen.

Op de vraag of de CLB's ervoor pleiten om alles via de toegangspoort te laten passeren, antwoordt hij dat de CLB's niet in alle gevallen een complexe procedure nodig achten. Ook voor de toegangspoort zijn er echter wachtlijsten, waar niemand zicht op heeft. Op dat vlak is er nood aan regie. Ook de complexe aanmeldingsprocedures van de voorzieningen vormen een probleem. Een verschuiving van het niet-rechtstreeks naar het rechtstreeks toegankelijke aanbod impliceert dat mensen daadwerkelijk van dat aanbod gebruik kunnen maken en dat er geen lange wachtlijsten zijn. Als het gaat om een schaars goed, dan is het belangrijk dat dit terecht komt bij diegene die daar de grootste nood aan heeft. In dat geval is een verschuiving naar het rechtstreeks toegankelijke aanbod wellicht niet verstandig.

Voor de complexiteit van de bij de CLB's aangemelde problematieken neemt toe. De scholen nemen namelijk al een aantal problemen op in de eerste lijn. Daardoor verschuift de opdracht van de CLB's in de richting van de tweede lijn. Toch komt dertig percent van de jongeren nog met een hulpverleningsvraag naar het CLB. Als men echter streeft naar vermaatschappelijking, dan zou dat aandeel moeten dalen.

Dries Vandermeersch bevestigt dat de CLB's heel wat knowhow hebben inzake verontrusting. Met de VK's hebben de CLB's in het verleden strakke trajecten uitgebouwd bij kindermishandeling. Daardoor beschikken ze over heel wat knowhow over kindermishandeling. Met de OCJ's verloopt de samenwerking in het ene geval vlotter dan in het andere.

Yolande Schulpen stelt vast dat de consulenten een heel andere rol dienen te spelen dan vroeger. Vroeger boden de comités voor bijzondere jeugdzorg vrijwillige hulp, maar die hulp was niet vrijblijvend. Indien nodig kon de hulp van de bemiddelingscommissie worden ingeroepen. Thans worden de CLB's in die rol gedrukt. Als ze een verontrustende situatie vaststellen, dan zou de gemandateerde voorziening haar taak moeten opnemen. De bal wordt echter constant teruggespeeld. Ook de thuisbegeleidingsdiensten autisme hebben dat opgemerkt. De CLB's moeten de M-documenten invullen. Men vraagt echter ook dat ze nog verder aan de slag gaan met de jongere of met het gezin. De CLB's hebben inderdaad expertise inzake verontrusting. De medewerkers kunnen daarvoor ook terugvallen op de multidisciplinaire teams. De CLB's moeten daarvoor echter ook kunnen rekenen op de knowhow van de gemandateerde voorzieningen. Als men ervoor kiest om zowel de VK's als de OCJ's te behouden, dan zou het verschil tussen beide duidelijk moeten zijn. Als er echt sprake is van verontrusting, dan moet ook het parket zijn verantwoordelijkheid opnemen.

De Antwerpse CLB's hebben een algemeen probleem verwoord. Enkele sprekers op de eerste hoorzitting en de pers vertelden een positief verhaal. De ervaring van de medewerkers is echter heel anders.

Bart Van Malderen, commissievoorzitter, merkt op dat de commissie om die reden streeft naar een brede bevraging.

7. Uiteenzetting door Valerie Swennen, hoofdinspecteur afdeling Jeugd en Gezin, politiezone MINOS

Valerie Swennen schetst de situatie van S, een meisje van net zestien jaar dat thuis niet meer terecht kan. Haar moeder koos voor haar nieuwe partner en daarbij was een puberende dochter alleen maar lastig. S begon te spijbelen en de situatie ontspoorde. In de zomermaanden was de begeleiding van het CLB niet beschikbaar. Voor eind augustus werd er wel een afspraak geregeld met een dienst Begeleid Zelfstandig Wonen. In de tussentijd woonde het meisje bij twee of drie verschillende vriendjes en is ze verkracht. Ze verdween ook een tijd. Na drie weken belde ze huilend naar haar contactpersoon bij de politie met de vraag om haar op te halen aan het Centraal Station in Antwerpen. Ze was moe, het dolen moe en had honger. Valerie Swennen nam toen contact op met de consulente van het OCJ, maar deze benadrukte dat het jammer zou zijn het meisje door te verwijzen naar de gedwongen hulpverlening, dus naar de jeugdrechter. Daar was de sprekerster het niet mee eens.

Ze wil vandaag drie accenten belichten: de expertise van de diensten Jeugd en Gezin van de politie, het M-document en de doorstroming van de brede instap naar de gemandateerde voorzieningen en ten slotte het beroepsgeheim.

Als hoofdinspecteur met bijzondere specialisatie in psychosociale zaken heeft ze tien jaar praktijkervaring op de dienst Jeugd en Gezin en Slachtofferbejegening. Deze politiedienst heeft een geschiedenis van minstens tien jaar gemeenschapsgerichte politiezorg en heeft geleerd om niet alleen te functioneren als een repressief orgaan. De dienst heeft geleerd om zich te verantwoorden tegenover partners, om samen te werken en om te overleggen. Hij heeft een goed zicht op de sociale kaart en op de hulpverlening. Hij werkt onder meer rond spijbelen, drugs, preventie van zelfdoding, verkeersveiligheid, intrafamiliaal geweld, weigeringen van het bezoekrecht, vechtscheidingen, geweldsdelicten en zedenzaken. Het gaat vaak om maatschappelijke aspecten waarover er weinig gesproken wordt. Op die manier verwerven dergelijke politiediensten een grote expertise in het omgaan met crisissituaties, in slachtofferbejegening, in het inschatten van preciaire gezinssituaties en risicosituaties en in de doorverwijzing naar hulpverlening. Ze hebben leren omgaan met de rauwheid van de hardste kanten van het leven. De politiediensten hebben, net als de CLB's, expertise in het omgaan met verontrusting.

De politiediensten hebben jaren geïnvesteerd in het opbouwen van solide diensten Jeugd en Gezin. Ze worden ook dagelijks geconfronteerd met die problematieken. Toch worden ze in het decreet van 12 juli 2013 niet als een partner beschouwd. De heer Vanhee heeft dat uitdrukkelijk gezegd in een toelichting voor de politiediensten. Dat is een gemiste kans.

De politie werkt nochtans vanuit een aantal basisbegrippen zoals subsidiariteit en proportionaliteit. Als er een andere oplossing mogelijk is dan het gebruik van dwang, dan zal ze in eerste instantie doorverwijzen naar de hulpverlening. De politie is zelf geen hulpverlener. De politie vraagt zich ook altijd af of het aanbod dat ze wil doen in verhouding is tot de problematiek.

Het A-document heeft betrekking op de vrijwilligheid. De politiediensten worden echter vooral geconfronteerd met situaties van niet-vrijwilligheid. Daardoor hebben ze een grote expertise in het omgaan met gezinnen zonder probleeminzicht en zonder concrete hulpvraag. De politiediensten beschikken over meer en andere informatie dan de hulpverlening, bijvoorbeeld gepleegde feiten en gerechtelijke antecedenten. Die informatie is zeer relevant bij een risico-inschatting. Als ze naar

een gezin gaan waar er misschien geweld gebruikt wordt, dan kunnen de politiediensten ook de bijstand vragen van collega's die klaarstaan voor het geval er een escalatie is. Daardoor zullen ze gemakkelijker onaangekondigd op huisbezoek gaan en zo krijgen ze een heel ander beeld. Het lijkt er soms op dat de hulpverleners de voeling met de rauwheid van het werkveld kwijt zijn, dat ze zich beperken tot begripvol luisteren vanuit hun veilige organisatie en dat ze niet over voldoende informatie beschikken om een betrouwbare risicoanalyse te maken. Het onderscheid tussen vrijwilligheid of niet-vrijwilligheid is niet altijd zwart-wit. Het is niet omdat er vrijwilligheid is dat er geen ernstige verontrusting kan zijn. Een kind is zo loyaal dat het zichzelf kan schaden. De spreekster heeft het al herhaaldelijk meegemaakt dat mensen haar later bedanken voor haar optreden.

Artikel 32 van het decreet van 12 juli 2013 bepaalt dat de hulpverlener die denkt dat hij de integriteit en de veiligheid van het opgroeiende kind binnen het gezin niet meer kan garanderen, dient door te verwijzen naar een gemandateerde voorziening. De politiediensten stellen echter steeds vaker vast dat de doorverwijzing aan de hand van het M-document niet gebeurt. Ze verwijst naar een concreet dossier van een meisje dat het thuis niet meer zag zitten omdat ze geslagen werd. Daarom ging ze praten met het CLB. Daar werd ze echter niet doorverwezen naar een gemandateerde voorziening, maar naar de politie. Dat is het pingpongspel tussen politie en hulpverlening. Op het onderzoek naar de maatschappelijke noodzaak door de gemandateerde voorziening heeft ze geen goed zicht. Ze stelt wel vast dat deze voorzieningen 65 dagen de tijd krijgen voor de risico-inschatting. Alleen bij versnelde procedures wordt dat beperkt tot 14 dagen. Een crisis in een gezin kan men echter niet zolang on hold zetten.

In de casus waarmee ze haar uiteenzetting begon, is S effectief geplaatst door de jeugdrechter. Ze gaat opnieuw naar school. Ze is ook alleen gaan wonen met de hulp van de dienst Begeleid Zelfstandig Wonen. Ze stelt het momenteel heel goed. Ten slotte wil ze het nog hebben over het beroepsgeheim. De politiediensten worden binnen de integrale jeugdhulp niet gezien als partners, maar ze worden wel continu geconfronteerd met jongeren en gezinnen die uit de boot vallen en niet binnen geraken bij de hulpverlening. Dan moeten ze het parket een dossier bezorgen over een verontrustende opvoedingssituatie. Ze krijgen van het parket ook geregeld de opdracht om een sociaal onderzoek te doen. Indien het vrijwillige hulpverleningstraject vastloopt, dan overweegt het parket andere middelen. Bij hun onderzoek naar het hulpverleningstraject botsen de politiediensten echter continu op het beroepsgeheim. Dat is de voorbije maanden nog verergerd.

De CLB's hebben gezegd dat ze over de nodige expertise beschikken om een goede risico-inschatting te doen. Uit de feedback van de hulpverleners, bijvoorbeeld in het kader van het Protocol van Moed, blijkt dat ze soms met verbazing vaststellen dat er nog een hele waaier aan informatie is waarover ze niet beschikken. Daardoor gaan ze soms op een andere manier naar die gezinnen kijken. De politiediensten beschikken dan weer over nuttige informatie waarmee ze niets kunnen doen en dat leidt tot veel frustratie. Projecten zoals het Protocol van Moed ontstaan net omdat zaken fout lopen.

Ze stelt vast dat de hulpverleners zich steeds meer terugplooiën op de regelgeving en dat ze zich verschuilen achter het beroepsgeheim. Ze vraagt zich af of ze een volledige analyse kunnen maken om tot een risico-inschatting te komen. Op die manier gaat er energie en geld verloren. In risicosituaties, waarbij de vrijwilligheid in twijfel kan worden getrokken en waarbij het garanderen van de veiligheid prioritair moet zijn, moeten de betrokkenen leren om te blijven lopen zolang ze het estafette-stokje vasthebben. De politiediensten vinden echter heel wat estafette-stokjes in de struiken. Als een doorverwijzing nodig is, moet het duidelijk zijn waar de verantwoordelijkheid ligt, in afwachting van een volgende stap.

8. Vragen van de leden

Lorin Parys denkt dat de commissie aan de slag kan met de duidelijke casussen die door mevrouw Swennen zijn aangehaald.

Katrien Schryvers denkt dat er een betere afstemming nodig is tussen de vrijwillige hulpverlening en de gedwongen aanpak. Het probleem van het beroepsgeheim kan al gedeeltelijk worden opgelost met het gedeelde beroepsgeheim.

Bart Van Malderen heeft Valerie Swennen horen zeggen dat er de laatste maanden steeds minder aanmeldingen gebeuren. Kan ze dat voor haar werkgebied illustreren aan de hand van cijfers? Als het zou gaan over de kinderziektes van het systeem, dan zou het fenomeen veeleer moeten afnemen.

Valerie Swennen vond het betoog van de vertegenwoordigers van de CLB's verhelderend. De politiediensten kregen gedurende enkele maanden te maken met CLB-medewerkers die aan de telefoon zegden dat ze niet wisten hoe ze een M-document moeten opstellen en die soms vroegen of de politiediensten dat niet kunnen doen. Dan is het antwoord uiteraard negatief, want de politiediensten worden niet beschouwd als een partner. Dat fenomeen is thans aan het verminderen. Bovendien is er een grote rolverwarring bij de gemandateerde voorzieningen. De decreetgever heeft willen meegeven dat elke jeugdhulpverlener een bepaalde verantwoordelijkheid heeft bij verontrusting. In de praktijk loopt dat heel moeilijk. De CLB-medewerkers worden bijvoorbeeld overstelpt met dossiers. Ze krijgen een deel van de verantwoordelijkheid die vroeger bij de comités voor bijzondere jeugdzorg lag. Het loopt vast.

Annick Van Triest, politiezone Schoten, zegt dat er in haar regio al jaren sterk geïnvesteerd wordt in de link tussen politie en hulpverlening. Ze benadrukt dat de rol van de politie in het omgaan met verontrusting zeker niet mag worden onderschat. In haar regio zou 75 percent van de aanmeldingen afkomstig zijn van de politie. De processen-verbaal van de politie gaan naar het parket en het parket stelt het M-document op dat wordt overgemaakt aan het OCJ.

Ze heeft geen zicht op het aantal M-documenten dat de voorbije maanden werd opgemaakt. Ze wordt wel geconfronteerd met situaties waarin men de verantwoordelijkheid niet wil opnemen. Binnen het decreet van 12 juli 2013 gaat de vrijwilligheid soms boven de veiligheid.

Katrien Schryvers vraagt hoe dat geremedieerd kan worden.

Annick Van Triest denkt dat men de rol van de politie opnieuw moet incalculeren in het systeem. Er is een reëel beeld nodig van de rol die de politie speelt. De politie haalt geen kinderen weg als dat niet absoluut nodig is. De politie volgt het subsidiariteitsprincipe en volgt dezelfde wegen als de hulpverlening.

Een project als het Protocol van Moed heeft een meerwaarde. Er is een platform nodig om op een gecontroleerde manier informatie uit te wisselen.

Katrien Schryvers vraagt of dat decretaal verankerd moet worden.

Annick Van Triest bevestigt dat deze projecten momenteel onvoldoende wettelijk onderbouwd zijn.

IV. Hoorzitting van 27 mei 2015

1. Uiteenzetting door Patrick Blondé, CKG 't Kapoentje, Oostende

Patrick Blondé benadrukt dat jeugdhulp geen politiek spel is. Zijn bijdrage is gebaseerd op de bevindingen van ouders, kinderen, collega's, consultants en jeugdrechters.

1.1. Wat doet CKG 't Kapoentje?

De ckg's maken deel uit van de brede opvang. Ze dienen mee te werken aan armoedebestrijding, wat in de praktijk armoedeverzachting is. De ckg's werken met kinderen van nul tot twaalf jaar. Ze zijn actief voor vrouwen vanaf de zevende maand van de zwangerschap. Ze werken aan contextbegeleiding, dagopvang van ouders en kinderen, trainingsprogramma's, korte residentiële opvang en crisisopvang. Dat laatste gebeurt sinds de recente veranderingen zonder meldpunt. De ckg's zetten alles op alles om ouders en kinderen maximaal thuis te laten. Geen enkel kind mag opgenomen worden omdat elementaire behoeften niet ingevuld zijn om financiële redenen.

CKG 't Kapoentje heeft daarom ook een voedselbank met overschotten van de Oostendse warenhuizen die de medewerkers elke avond zelf ophalen. Er is ook een uitleendienst voor kledij, een pamberbank en een babyvoedselbank. Dat moet vermijden dat het ontbreken van babymelk tijdens een weekend aanleiding is voor een crisisopname. In 2015 is CKG 't Kapoentje ook begonnen met een nieuw project waarvoor het gelauwerd werd door de Koning Boudewijnstichting. Het gaat om een nieuwe vorm van kinderopvang, voor gewone kinderen en voor kinderen uit moeilijke situaties. Vijftien moeders die zelf in armoede leven, worden tegelijkertijd opgeleid tot kinderverzorgsters met twee dagen scholing per week. Dit project loopt nog drie jaar en wordt wetenschappelijk gevolgd.

1.2. Citaten over de jeugdhulp

"Men doet niet aan jeugdhulp, wel aan crisismanagement voor kinderen, jongeren en hun gezin. Er is gebrekkig tot geen zicht op de wachtlijsten.". "Er is geen duidelijkheid over wat vrijwilligheid precies inhoudt.". "De rol van de kinderpsychiatrie is onduidelijk.". "Ouders en jongeren zien binnen de jeugdhulp de bomen door het bos niet meer.". "Dit vernieuwend beleid wil enerzijds zoveel mogelijk voorkomen dat jongeren in jongerenwelzijn terecht komen. Anderzijds wil het een exclusieve jeugd- en gezinshulp ontwikkelen waarvan het Jongerenwelzijn (de vroegere bijzondere jeugdbijstand) het sluitstuk moet zijn.". "Ik hoop dat de commissie een definitie vindt voor wat integrale jeugdzorg nu eigenlijk is.". "Binnen de jeugdzorg blijft er een polarisatie tussen zij die het perspectief van de kinderen vooropstellen en zij die het perspectief van de ouders vooropstellen.". "De echte gezinsondersteuning werkt niet met een stok achter de deur."

Die citaten komen uit zeventien jaar hoorzittingen over de integrale jeugdhulp. Veel van die citaten zijn echter nog altijd herkenbaar.

1.3. CKG 't Kapoentje in de praktijk

Als brede instap bieden de ckg's opvoedingsondersteuning en geen opvoedingshulp. Daarmee bereikt CKG 't Kapoentje 446 gebruikers per maand. Is dat vermaatschappelijking van de zorg of is dat liefdadigheid? Het ckg heeft vorig jaar 323 gezinnen begeleid. De korte residentiële opvang is op jaarbasis voor 135 procent bezet. De dagopvang heeft een bezetting van 260 procent op jaarbasis. Dagopvang betekent dat het veilig genoeg is om de kinderen 's avonds terug naar

huis te laten gaan. De mobiele begeleiding aan huis is voor 115 percent bezet. Voor 33 percent van de gezinnen – in 2014 ging het om 96 gezinnen – is er geen rechtstreeks toegankelijke hulp, tenzij ze bereid zijn om minstens een jaar te wachten. Enkele weken later komt dat gezin vaak in de crisisopvang terecht.

1.4. Uitgangspunten van de integrale jeugdhulp

De integrale jeugdhulp vertrekt vanuit een krachtgerichte en empowerende visie, wat positief is. Het is echter eigenaardig dat contextbegeleiding en krachtgericht werken als nieuw worden aangekondigd. De integrale jeugdhulp is ook goed voor complexe dossiers omdat een combinatie van modules mogelijk is. De vraag is echter of daarvoor een nieuwe structuur nodig is. Contextbegeleiding is verplicht in residentiële voorzieningen.

1.5. Paradox

Contextbegeleiding gaat uit van de realiteit waarin het kind of de jongere leeft. De integrale jeugdhulp is echter de slechtst mogelijke contextbegeleider. De integrale jeugdhulp houdt geen rekening met de realiteit van het tekort aan hulp, en trekt regioverschillen op het vlak van gebruikte jeugdhulp, wachtlijsten, crisis en gebruik jeugdrechtbank en parket in twijfel in plaats van ze te aanvaarden. Ze installeert een systeem waarbij ze niet verantwoordelijk is voor schaarste en wachtlijsten. Er is wel een managementsysteem dat de schaarste beheersbaar moet houden. Dat is de reden waarom Patrick Blondé beslist heeft om niet langer actief mee te werken in commissies. Het systeem is vooral met zichzelf bezig.

1.6. Rare kronkels

Sinds de officiële start van de integrale jeugdhulp in maart 2014 duiken veel rare kronkels op. Door het tekort aan rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp verglijdt preventie binnen armoedebestrijding en de Huizen van het Kind naar 'prepressie'. De OESO stelt nochtans al jaren dat één euro in preventie investeren zeven euro bespaart aan de samenleving. Preventie voorkomt dat er op latere leeftijd complexere problemen ontstaan waarvoor duurdere hulp nodig is.

Dertig percent van het mobiele en ambulante aanbod van Jongerenwelzijn in de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp is rechtstreeks toegankelijk geworden. Hoe valt dat te rijmen met de gigantische wachtlijsten achter de intersectorale toegangspoort? Soms vraagt een jeugdrechter om een moeder met een kind in een verontrustende opvoedingssituatie drie dagen per week in een ontmoetingshuis op te vangen, waar mensen vrijwillig naartoe komen. De jeugdrechter verlangt dat iemand toezicht houdt op het kind. Op die manier worden de uitgangspunten van preventie en van de Huizen van het Kind ondermijnd. De sector heeft nochtans ondervonden dat die mix niet werkt vanuit ouderperspectief. Soms moet aan ouders gevraagd worden waarom ze zo lang gewacht hebben om zich tot het preventieve werkveld te wenden. Uit hun antwoorden blijkt dat ze schrik hebben om in contact te komen met de bijzondere jeugdzorg en de jeugdrechter. Vooral de generatiekansarmen hebben schrik van dat systeem.

Vroeger was er een centrale wachtlijst, maar thans heeft men daar geen zicht meer op. Alle instanties houden een eigen wachtlijst bij. Uit het jaarverslag van Jongerenwelzijn blijkt dat men niet meer kan terugkijken naar het verleden omdat er andere cijfers zijn. Is het een bewuste keuze om de cijfers van de rechtstreeks toegankelijke hulp niet meer te monitoren?

Sinds de invoering van het decreet van 12 juni 2013 is in West-Vlaanderen het aantal aanmeldingen bij de jeugdrechtbank verdubbeld terwijl het aantal dossiers bij de consulenten gehalveerd is. De consulenten krijgen amper nog consultvragen.

Dat is logisch, want het rechtstreeks toegankelijke aanbod gaat tot het uiterste met de ouders omdat er geen vervolghulp is. Alleen als de situatie uit de hand loopt en als het kind echt in gevaar is, zet men nog die stap. Wie zal al die documenten invullen als hij weet dat er toch geen vervolghulp beschikbaar is?

De trajectbegeleider is geschapt om onduidelijke redenen. De brede instap heet thans de tijdige toegang tot de jeugdhulp. Men telt namelijk alle kinderen die in contact komen met Kind en Gezin en alle kinderen die verplicht passeren bij de CLB's om te bewijzen dat de brede instap de toegang tot de jeugdhulp mogelijk maakt. Kind en Gezin en de CLB's zijn echter geen hulpverlenende instanties. Het is niet omdat een kind gekend is bij Kind en Gezin of bij het CLB dat er een garantie is op tijdige toeleiding naar de jeugdhulp. Het zijn populatiegerichte preventieve diensten en geen hulpverleners. Binnen de brede instap worden er aan die diensten zaken gevraagd waarvoor ze het personeel niet hebben en die niet tot hun corebusiness behoren. De corebusiness van de regioverpleegkundigen van Kind en Gezin is gezinnen en kinderen, vooral op medisch vlak, volgen. Indien nodig moeten ze psychosociale ondersteuning bieden. Onderzoeken of er eventueel hulpverlening nodig is, komt pas in een volgende stap.

1.7. Recht op hulp versus hulp als gunst

Decreten spreken over recht op hulp maar voegen daaraan toe dat dit recht alleen geldt binnen de beschikbare capaciteit, waardoor hulp een gunst wordt. Waarom zou de rechtstreeks toegankelijke hulp nog een M- of een A-document invullen en ouders krachtgericht ondersteunen om meer intensieve hulp te aanvaarden, als de kans dat ze hulp krijgen binnen een aanvaardbaar tijdbestek onbestaande is. De hulpverleners verkiezen correct te zijn met de ouders. Daarom heeft CKG 't Kapoentje voor de 365 kinderen slechts één A-document en één M-document ingevuld.

Jongerenwelzijn, Kind en Gezin, een CLB of een ckg beslist pas om een M- of een A-document op te maken, nadat het multidisciplinaire team een proces heeft door-gemaakt met het betrokken gezin. Dat werk wordt vervolgens in twijfel getrokken door buitenstaanders. Waar is het respect voor de professionaliteit van de mensen op de werkvloer?

De toegangspoorten hebben voor 8766 jongeren tot geïnduceerde hulp geleid. Het is evenwel niet bekend in hoeveel gevallen die beslissing ook is uitgevoerd. Bij de toegangspoort waren er overigens meer dan 12.000 aanmeldingen. Zo'n 4000 kinderen hadden bijgevolg geen recht op geïnduceerde hulp. Blijkbaar weet niemand wat er met die kinderen gebeurd is. Binnen de integrale jeugdhulp is het niet bieden van hulp blijkbaar gemakkelijker te communiceren. De beslissing wordt op papier gezet waardoor niemand de mensen in de ogen hoeft te kijken.

1.8. IROJ

De vraag rijst of het IROJ bestaat om de Vlaamse keuzes te legitimeren. De agenda's worden van bovenaf ingevuld. In de eerste evaluaties staat herhaaldelijk dat de cliëntvertegenwoordigers in het IROJ het opmerkelijk vinden dat er na een jaar integrale jeugdhulp en na tien jaar voorbereiding nog meer onduidelijkheid is dan voorheen. Adviesvragen over innovatieve dossiers en over uitbreidingsbeleid horen niet thuis in het IROJ. Wie wil innoveren, stelt de bestaande systemen in vraag. Gezien de samenstelling van de IROJ's mag worden verondersteld dat de zuilen een grote invloed hebben.

1.9. Crisishulpverlening

Oorspronkelijk stond Patrick Blondé achter de keuze voor crisishulpverlening. Thans blijkt het echter een pleister op een houten been voor het niet-functioneren van het systeem achter de integrale jeugdhulp. Dertig percent van de aanmeldingen voor crisishulpverlening is afkomstig uit de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp, namelijk politie, parket en Justitie. Zij weten niet waar ze met de kinderen naartoe moeten. Een op vier crisisopvangsituaties duurt langer dan veertien dagen. Het is geen crisishulp, maar een voorafname op de vervolghulp die niet beschikbaar is. Na verschillende jaren ervaring dient met alle betrokkenen uitgeklaard te worden wat een crisis precies inhoudt en aan welke voorwaarden iemand in het netwerk kan terechtkomen.

De ckg's hebben al sinds 2001 een crisisaanbod. Dat is een basismodule. CKG 't Kapoentje doet niet meer mee aan het aanbod op basis van artikel 17 waarbij er per regio plaatsen worden vrijgehouden om kinderen in crisis op te vangen. In Oostende bedroeg de gemiddelde bezetting van die plaatsen in bepaalde jaren slechts 35 percent. Gezien het hoge aantal hulpvragen is het onverantwoord om die plaatsen open te laten. Het is nog minder verantwoord dat de ckg's voor die crisisplaatsen drie keer gesubsidieerd worden. Op dit ogenblik zijn die crisisplaatsen voor honderd percent bezet, ook al is er momenteel geen meldpunt. Door het schakelen met de modules kan het ckg automatisch voor vervolghulp zorgen. CKG 't Kapoentje is geïnspecteerd vanwege de overbezetting. Gezien de schrijnende situaties wordt het thans echter met rust gelaten.

1.10. Gevoelsarme kinderrechten

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp is een goed antwoord op het vroegere gebrek aan respect voor de mening van kinderen en jongeren. Enig realisme is echter aangewezen. De Zorginspectie merkt bijvoorbeeld op dat CKG 't Kapoentje moet beschikken over een geschreven klachtenprocedure die besproken kan worden met kinderen jonger dan zes jaar. Zelfs de kinderrechtencommissaris heeft daar geen oplossing voor.

De blijvende hulpverleningscarrousel binnen de integrale jeugdhulp zal nog meer kinderen traumatiseren en nood doen hebben aan bijkomende kinderpyschiatrie.

Ouders en kinderen moeten, ook als dat moeilijk gaat, maximaal worden samen gehouden. Er is echter dringend een vast kader nodig dat bepaalt wat kinderen moeten kunnen incasseren vooraleer ze buitenshuis in veiligheid worden gebracht. Als de veiligheid van het kind niet gegarandeerd is, moet het systeem onmiddellijk ingrijpen. Momenteel is het heel moeilijk om pleegzorg te vinden voor heel jonge kinderen. De pleegzorg is natuurlijk in volle evolutie. Het huidige systeem installeert verder de kindermishandeling in de jeugdhulp. Kinderen van drie weken oud moeten soms een jaar wachten op vervolghulp.

1.11. Aanbevelingen voor de integrale jeugdhulp

Gezien de maatschappelijke prijs na zeventien jaar integrale jeugdhulp, stelt de spreker voor om de integrale jeugdhulp nog een jaar te reanimeren. Als het dan niet lukt, is euthanasie aan de orde.

Er wordt niet meer geïnvesteerd in crisisopvang, wat niet meer is dan een doekje voor het bloeden. Het beleid moet investeren in innovatie. Er moet werk worden gemaakt van een systeem van verplichte permanenties over alle sectoren heen. Op die manier zullen veel crisissen opgelost raken. In veel gevallen gaat het trouwens om een crisis van het systeem en niet om een crisis van de cliënt.

De pseudo-inspraak, onder meer in de IROJ's, moet worden stopgezet. Wie die vergaderingen toch in stand wil houden, moet ervoor zorgen dat er voor elk vergaderuur minstens een bijkomend kind geholpen wordt.

Er moet worden geïnvesteerd in extra capaciteit voor de meest kwetsbaren, namelijk de kinderen van nul tot drie jaar. Dat moet gebeuren op een innovatieve manier en in samenwerking met pleegzorg, met de bedoeling de instroom in de kinderpsychiatrie terug te dringen.

Er is ook nood aan een duidelijk kader op basis van de kinderrechten, zodat er niet langer kindermishandeling bestaat in de integrale jeugdhulp. Niet de mensen zijn verantwoordelijk voor de kindermishandeling maar het systeem.

Er moet werk worden gemaakt van oudersanctierecht. Het gebeurt geregeld dat ouders agressief reageren wanneer pleegzorg wordt voorgesteld, ook al is dat het beste antwoord voor hun kind. Als ouders hun verantwoordelijkheid ten aanzien van hun kinderen niet meer kunnen of willen opnemen, dan moet het beleid de kaart trekken van de kinderen, en de ouders desnoods een sanctie opleggen. Thans moet elke volgende speler binnen het systeem opnieuw polsen in welke mate er nog vrijwilligheid is. Wanneer mensen voor de jeugdrechtbank verschijnen, beloven ze samen te werken. Dat brengen ze echter niet in de praktijk zodat ze drie maanden later terug voor de jeugdrechtbank staan. Eigenlijk zou er opnieuw een orgaan moeten worden geïnstalleerd zoals de vroegere voogdij- en beschermraad, waar externen het opnemen voor kinderen uit complexe gezinssituaties. Ouders moeten weten dat een pleeggezin voor hun kind een goede oplossing is, beter dan een residentiële opname. In de tussentijd hebben ze de kans om aan hun eigen situatie te werken. Als ze dat niet doen, dan is dat hun eigen keuze, maar dan is het kind ten minste in veiligheid en kan het een volwaardige hechtingsrelatie opbouwen met andere volwassenen.

Het is belangrijk om mensen met ervaring op sleutelposities te zetten binnen de integrale jeugdhulp. Het is positief dat veel jonge mensen in de sector beginnen te werken. Men moet echter voorkomen dat ze na enkele maanden met een burn-out verdwijnen omdat ze voortdurend beslissingen moeten nemen die hun werkervaring te boven gaan. De intersectorale toegangspoort moet de aanmeldingen van de veldwerkers respecteren in plaats van ze constant in vraag te stellen. Dat zou trouwens een mooie besparing opleveren.

Het beleid moet de regionale verschillen in noden en aanbod aanvaarden, in plaats van ze te willen beheersen. Liever dan de schaarste te beheersen moet geïnvesteerd worden in extra jeugdhulpaanbod, in betaalbare kinderopvang en in armoedeverzachting. Er zijn wel degelijk middelen in het rijke Vlaanderen.

1.12. Besparen?

Wie wil besparen, kan beter een einde stellen aan het overdreven toezicht en aan de piramide van verantwoordelijkheden. Het is beter om meer te centraliseren en dringend automatische rechtentoekenning te installeren. Dat is een kwestie van afspraken met de federale overheid. De spreker begrijpt niet waarom er twee gemandateerde voorzieningen zijn bij verontrusting, en waarom hij zitpenningen krijgt als hij tijdens zijn werkuren vergaderingen bijwoont. Ten slotte vraagt hij zich af waarom het OESO-standpunt over preventie zo weinig wordt gevolgd. Hij besluit dat het belangrijk is om te leren luisteren naar de gewone mensen om te vernemen wat er functioneert en wat niet.

2. Vragen van de leden

Lorin Parys wil weten wat de heer Blondé precies bedoelt met centraliseren. Hij wil ook meer uitleg over de zitpenningen.

Elke Van den Brandt denkt dat de heer Blondé een realistisch beeld heeft geschetst. Groen heeft het decreet van 12 juli 2013 niet goedgekeurd omdat de partij de indruk had dat het geen oplossing bood. Thans verneemt ze in de pers dat de meerderheid bereid is om het decreet bij te sturen. Ze hoopt dat de sector de moed zal hebben om te blijven vechten voor de noodzakelijke wijzigingen.

De trajectbegeleider is noodzakelijk maar werd geschrapt omdat er geen geld voor gevonden kon worden. Dat is al te vaak het argument in de jeugdzorg. Het gaat om het principe dat kinderen geholpen moeten worden. Dat principe blijft overeind, zelfs al zou het niet zo zijn dat elke geïnvesteerde euro zeven euro opbrengt.

De heer Blondé pleit voor het bijhouden van wachtlijsten. Ook in de kinderopvang en in de sector van personen met een handicap is het onmogelijk om nog te vergelijken. De spreekster denkt dat de Vlaamse Regering er bewust naar streeft om vergelijkingen onmogelijk te maken. Is de heer Blondé voorstander van een betere registratie binnen de rechtstreeks toegankelijke hulp?

Wat wordt precies bedoeld met centraliseren in plaats van decentraliseren? Verwijst de opmerking over de automatische toekenning van rechten naar zaken als studie-beurzen en dergelijke meer, of geldt ze specifiek voor de integrale jeugdhulp?

Freya Van den Bossche wil weten hoe CKG 't Kapoentje voor de dagopvang een bezetting van 260 percent kan realiseren met het beschikbare personeel dat berekend is voor een bezetting van honderd percent? Ondanks die overbezetting is aan 96 gezinnen gevraagd om een jaar te wachten. Als het gaat om gezinnen met baby's, kan het gevaarlijk zijn om een jaar te wachten. Waar gaan die kinderen dan naartoe?

CKG 't Kapoentje werkt niet meer mee aan de crisisopvang omdat die gebruikt wordt als een voorafname op de constante zorg. Daardoor slibt de crisisopvang dicht en zijn de echte crisissen moeilijker detecteerbaar. Sommigen pleiten voor het verhogen van de capaciteit van de crisisopvang. De heer Blondé vindt echter dat men de capaciteit van de rechtstreeks toegankelijke hulp moet verhogen zodat meer mensen daar kunnen worden opgevangen en er minder nood is aan crisis-hulp. Hij stelt zelfs voor om de crisisopvang af te schaffen voor de jongste kinderen. De spreekster vraagt dat nader te duiden.

Door de verschuiving van dertig percent van de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp naar de rechtstreeks toegankelijke hulp verdwijnen kinderen uit de statistieken. Er wordt voor gepleit om die kinderen in een centraal register op te nemen zodat minstens geweten is hoeveel kinderen er wachten en hoe lang. Heeft die verschuiving nog andere gevolgen?

De meldingen bij de jeugdrechtbanken zijn verdubbeld en de meldingen bij de consulenten gehalveerd. Bij een werkbezoek aan een cgg heeft de spreekster een gelijksoortige situatie vastgesteld. Men kiest ervoor om kinderen in nood niet aan te melden bij consulenten uit vrees dat er toch geen vervolghulp is waardoor men het vertrouwen van de ouders kwijtspeelt. Daarmee wordt een kind helemaal niet geholpen. Welke oplossingen zijn er voor dit probleem?

Het is moeilijk om pleeggezinnen te vinden voor jonge kinderen. Nochtans zijn het vooral jonge kinderen die belang hebben bij langdurige opvang door dezelfde personen opdat ze zich kunnen hechten. Veilig gehechte kinderen groeien ook op

als gezondere volwassenen. Zijn er minimale periodes om hechting tot stand te laten komen? Als het kan, moet men de biologische ouders de kans geven om zelf de kinderen groot te brengen. Wat moet er veranderen opdat kinderen voor een voldoende lange tijd in een pleeggezin kunnen verblijven? Is het voor de kinderen niet erger om gedurende enkele maanden in een veilig gezin te leven en er dan weer weggehaald te worden? Wat moet er veranderen aan de pleegzorg?

Ook het concept 'vrijwilligheid' vormt een probleem. Zolang ouders vrijwillig meewerken, kan een kind niet geplaatst worden. Vrijwilligheid betekent echter louter dat de ouders naar de afspraak komen. Dat hoeft niet te betekenen dat de ouders ook meewerken aan een oplossing. Het resultaat voor het kind blijft buiten beschouwing. Zo kan er soms jarenlang bemiddeling lopen. Vrijwilligheid moet betekenen dat ouders vrijwillig meewerken aan een oplossing die in het belang is van het kind, ook al is dat niet hun eerste keuze. Ze wil weten hoe de heer Blondé daar tegenaan kijkt.

Doelt de heer Blondé met de opmerking over de kindermishandeling in de jeugdhulp op de carrousel of ook op andere zaken?

Welke rol moet het IROJ spelen?

Katrien Schryvers begrijpt dat CKG 't Kapoentje uit het systeem van het verzekerd aanbod gestapt is omdat die plaatsen niet volzet raakten. Waarom was dat zo?

Ze denkt dat er methodieken zijn om te peilen naar de mening van jonge kinderen. Op dat vlak kan ze de heer Blondé niet volgen.

Ze noteert dat de heer Blondé oproept tot een bijsturing van de integrale jeugdhulp. De parlementsleden waren zich ervan bewust dat deze transitie achteraf bijsturingen zou vergen. Ze zijn daar ook toe bereid. De oproep van de heer Blondé is al verwerkt in de motie van aanbeveling bij de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1190/6) die zich ook richt op armoedebestrijding, kinderopvang en zelfs op een aantal federale bevoegdheden.

Een vast kader voor de plaatsing van een kind buitenshuis is belangrijk, al is het niet gemakkelijk om dat kader precies te omschrijven. De maatschappelijke noodzaak en de grens tussen vrijwilligheid en gedwongen hulpverlening worden niet door alle betrokkenen op dezelfde manier geïnterpreteerd. Het is niet omdat ouders naar de afspraak komen dat de veiligheid van het kind gegarandeerd is.

Het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg bevat een aantal maatregelen om gemakkelijker pleegouders te vinden voor de jongste kinderen. Pleegouders betalen bijvoorbeeld het laagste tarief in de kinderopvang. Misschien moet men het nieuwe decreet eerst een kans geven.

Martine Taelman hecht veel belang aan het thema 'vrijwilligheid'. De heer Blondé stelt dat gezinsondersteuning niet werkt met een stok achter de deur. De voorbije weken hoorde men de kritiek dat de OCJ's te gemakkelijk de verantwoordelijkheid terug bij de aanmelder leggen. Bij het eerste teken van vermeende vrijwilligheid wijzen ze dwang af. Daarom zou het zo lang duren vooraleer jongeren geholpen worden. Hoe kan men het begrip 'vrijwilligheid' anders definiëren?

Jongerenwelzijn zegt dat in Oost-Vlaanderen bijna 15 percent en in Antwerpen 9,5 percent van de jongeren zichzelf aanmeldt bij crisishulp. Hoe moeten die cijfers geïnterpreteerd worden? De situatie moet erg zijn vooraleer jongeren een dergelijke stap zetten. Kinderen zijn immers loyaal tegenover hun ouders. Wat met de jonge kinderen? Blijven zij dan sowieso in het thuismilieu?

De hulpverleningscarrousel zal nog meer kinderen traumatiseren, wat zal leiden tot een grotere behoefte aan kinderpsychiatrie. Uit de cijfers blijkt inderdaad dat de vraag naar kinderpsychiatrie toeneemt. Zijn er nog andere oorzaken? De overheid investeert steeds meer in kinderpsychiatrie, maar de vraag neemt exponentieel toe. Hoe is dat te verklaren?

Patrick Blondé stelt vast dat zijn kleine organisatie in staat is om bij te houden welke aanvragen ze jaarlijks krijgt, waar de kinderen vandaan komen, hoe ze worden doorverwezen en wat het eindresultaat is van die begeleiding. Het moet bijgevolg mogelijk zijn een centraal systeem uit te werken waarin alle jeugdhulpvoorzieningen wekelijks of maandelijks hun cijfers inbrengen zodat een overzicht beschikbaar is van alle jongeren op de wachtlijsten voor rechtstreeks of niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Dan ziet men ook hoe het systeem daarmee omgaat. De verschillen tussen West-Vlaanderen en Limburg hebben wellicht te maken met een andere cultuur, met andere bevolkingsgroepen en andere problematieken. Er zijn ook regionale verschillen in de budgetten.

De automatische rechtentoekeer is ruim. Het gaat bijvoorbeeld ook om het recht op juridische bijstand en op een vertrouwenspersoon.

Het is mogelijk om een bezetting van 260 procent te realiseren in de dagopvang door moeders van andere kinderen te laten meehelpen. Naast zijn voltijdse job als directeur van CKG 't Kapoentje, zamelt Patrick Blondé in zijn vrije tijd geld in bij bijvoorbeeld serviceclubs. Wie schenkt, krijgt trouwens een fiscaal voordeel. Het is ook mogelijk om voor CKG 't Kapoentje in te tekenen op testament.be. De overbezetting gebeurt niet met overheidsgeld. Daarom lijkt het logisch dat de overheid CKG 't Kapoentje daar niet kan op aanspreken.

Het is niet duidelijk waar de kinderen die in CKG 't Kapoentje niet terecht kunnen naartoe gaan. In 2015 zal dat gemonitord worden. Vermoedelijk komt een op de vier binnen de twee maanden terug in een zeer acute crisis via pediatrie, via de huisarts of via de regioverpleegkundige van Kind en Gezin. De anderen verdwijnen van de radar. Veel kinderen uit Oostende verblijven in Wervik, Kortrijk of Gent. Het is niet duidelijk hoe men daar de contextbegeleiding moet organiseren voor kinderen uit Oostende. Welstellende kinderen krijgen het advies om naar de privé-hulpverlening te stappen. Op die manier wordt de integrale jeugdhulp de jeugdzorg voor mensen met weinig centen.

CKG 't Kapoentje doet niet langer mee aan het verzekerd aanbod voor crisisopvang omdat het op die manier via een ander kanaal opnieuw dossiers binnenkrijgt waarvoor langdurige hulp noodzakelijk is. Het is de bedoeling dat de ouders beseffen dat ze in een ckg en een Huis van het Kind rechtstreeks hulp kunnen vragen. Als het de bedoeling is om te werken aan preventie en vroegtijdige interventie, dan gaat het niet op om de helft van de setting te gebruiken voor kinderen die doorverwezen worden door de jeugdrechtsbank. Dan worden de ckg's opnieuw een residentiële setting voor langdurig verblijf.

Eigenlijk doet CKG 't Kapoentje daarmee wat de integrale jeugdhulp al tien jaar zegt te doen. De spreker begrijpt dat de jeugdrechters daar niet gelukkig mee zijn. In dit systeem is er ook onderbezetting. Men moet aan het crisismeldpunt uitleggen waarom een crisisplaats nodig is, en aantonen dat eerst alle andere mogelijkheden in de sector gebruikt zijn. Omdat CKG 't Kapoentje een regulier crisisaanbod heeft, moet het antwoorden dat er geen plaats is in het vrije aanbod maar wel in het verzekerde aanbod. Dan moeten ze voor een andere instantie in Brugge opnieuw hun verhaal doen. Daar zal men hen dan aanraden om te bellen met CKG 't Kapoentje in Oostende. Alle betrokken actoren bellen rechtstreeks. Bij schrijnende situaties gaat men in overtal, wat de cijfers verklaart. Soms gaat het

over levensbedreigende situaties. Soms wordt de zorg voor het beveiligen van de kinderen gedeeld met de pediatrie.

Waarom een verschuiving is doorgevoerd van de niet-rechtstreeks toegankelijke naar de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, blijft onduidelijk. Bepaalde rechtstreeks toegankelijke modules van de ckg's wegen zwaarder dan modules die niet-rechtstreeks toegankelijk zijn. Toen de vorige Vlaamse Regering aankondigde dat ze wilde investeren in dertig percent rechtstreeks toegankelijke hulp, dacht heel de sector dat het brede voorveld zou worden versterkt. Bij gebrek aan middelen werd het in de praktijk een verschuiving. Daardoor is er 30 percent minder capaciteit binnen Jongerenwelzijn. Daarover is er geen enkele afstemming gebeurd. Op lokaal vlak heeft dat voor gevolg dat diensten die al vele jaren intensief samenwerken met de jeugdrechtbank en met de vroegere comités voor bijzondere jeugdzorg, zich moeten profileren als een rechtstreeks toegankelijke organisatie. Daarom raken die plaatsen niet ingevuld, ondanks de lange wachtlijsten.

De opmerking van mevrouw Van den Bossche over de cgg's is herkenbaar. Als een ckg volwassenen wil motiveren om hulp te vragen in de geestelijke gezondheidszorg, dan is het probleem dat men die mensen niet binnenkrijgt. Veel ouders gaan er onderdoor omdat ze niet beschikken over de nodige financiële middelen om de duurdere psychologische hulp in de privésector te betalen.

Voor ouders die een grote weerstand hebben tegen pleegzorg voor hun kind, moet er een rouwcentrum worden opgericht, waar ze kunnen leren aanvaarden dat pleegzorg de beste oplossing is voor hun kind. Ze krijgen er de tijd om fysiek en emotioneel afstand te nemen van hun kind en om in overleg te gaan met de kandidaat-pleegouders. Zo kunnen de discussies die thans plaatsvinden aan de deur van de pleegouders, vooraf worden gevoerd en kan er een partnerschap ontstaan tussen de pleegouders en de biologische ouders. De biologische ouders worden drie maanden lang intensief begeleid en ondertussen wordt het kind residentieel opgevangen. De ouders kunnen dan ook bewijzen dat ze hun kind thuis willen houden. Als ze dat niet doen, dan mag worden aangenomen dat ze niet voor hun kind kunnen of willen zorgen. Als de biologische ouders na een aantal jaren opnieuw de draad van hun leven oppikken, dan kan het kind opnieuw samenleven met zijn biologische ouders. Wie de hechting en de veiligheid van het kind wil garanderen, mag de pleegzorg niet jaar na jaar in vraag stellen. Zo zou Patrick Blondé in de toekomst willen samenwerken met de pleegzorg. Hij heeft daarover al positief kunnen communiceren met het kabinet-Vandeurzen. Hij is daarover ook in gesprek met Jongerenwelzijn en met Kind en Gezin.

Gezien de complexiteit van de procedures is de rol van de trajectbegeleider essentieel. Dat was ook een belangrijk uitgangspunt van de integrale jeugdhulp. Zo wilde men de schotten en de breuken uit de trajecten van jongeren laten verdwijnen. Door het ontbreken van de trajectbegeleider is er niet veel veranderd aan de situatie. Er zijn wel heel wat vrijwilligers in de sector die zich ontfemen over jongeren.

Bij het toekennen van zitpenningen, moet een onderscheid worden gemaakt tussen mensen die beroepshalve actief zijn en mensen die in hun vrije tijd een engagement opnemen. Als men toch een vergoeding wil geven aan mensen die beroepshalve actief zijn in de sector, dan moet men die vergoeding eigenlijk geven aan de werkgever, maar blijkbaar kan dat niet. In tijden van schaarste is dat een eigenaardige situatie.

Patrick Blondé is het ermee eens dat de jeugdhulp lokaal moet worden georganiseerd, dicht bij de mensen. De aansturing en de opvolging wordt beter gecentraliseerd. Thans is er een hele piramide van mensen die elkaar controleren. Als een iemand iets doet met overheidsgeld, dan moeten daar blijkbaar tien mensen op toezien.

In veel gevallen is er geen vrijwilligheid, maar schijnvrijwilligheid. Na enkele weken binnen het rechtstreeks toegankelijke aanbod, moet men toch naar het parket belten. Sommige ouders moeten natuurlijk tot probleeminzicht komen. Indien nodig moet men echter de kaart trekken van de kinderen. Hij beseft dat dit klinkt zoals de jeugdbescherming uit de jaren 1960. Thans gaat de slinger echter te veel de andere richting uit. Men kan van de mensen van de brede instap niet verwachten dat ze al de nodige bagage in huis hebben om al die boodschappen te brengen.

Over de methodieken voor kinderen van minder dan zes jaar, waar mevrouw Schryvers naar verwijst, heeft de spreker meer uitleg gevraagd aan Zorginspectie. Hij vraagt zich af wat het verschil is tussen een klacht en ongenoegen. Een kind dat gewoon is om tot middernacht wakker te blijven, zal ontevreden zijn als het 's avonds vroeger moet gaan slapen. Hij is echter niet van plan om drie keer per week te noteren dat het kind niet tevreden is met het slaapuur. Na drie keer wordt dat namelijk een klacht die in een register moet worden ingeschreven.

Het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg biedt heel wat perspectieven. Hij hoopt dat men ook de stap durft te zetten naar het orthopedagogisch pleeggezin waar gezinnen de kans krijgen om met één voltijds inkomen drie kinderen thuis op te vangen. Dit systeem wordt toegepast in Zweden, Denemarken en Groot-Brittannië.

Hij heeft veel vragen bij de rol van het IROJ. Daar horen de deelnemers wat de Vlaamse overheid van hen verwacht.

Patrick Blondé benadrukt dat het belangrijk is een kader uit te werken voor veiligheid. Voor eenzelfde problematiek wordt er soms een verschillende aanpak gehanteerd. Misschien is dat een opdracht voor de kinderrechtencommissaris.

3. Uiteenzetting door Alain Slock, regiodirecteur van de centra algemeen welzijnswerk in Oost-Vlaanderen

Alain Slock brengt in herinnering dat de CAW's de voorbije twee jaar gefusioneerd zijn tot elf centra met een regiodekkend aanbod voor heel Vlaanderen. Zijn organisatie werkt voor de hele provincie Oost-Vlaanderen. Op vrijwillige basis is hij ook voorzitter van de netwerkstuurgroep Jeugdhulp in de regio Gent-Eeklo-Deinze. Sinds kort is hij ook voorzitter van de provinciale stuurgroep Crisisnetwerk voor Oost-Vlaanderen. Sinds anderhalf jaar is hij ook lid van het IROJ. Op een aantal punten gaat hij niet akkoord met de heer Blondé. Hij zal echter eveneens een aantal pijnpunten duidelijk maken.

De CAW's worden vaak geassocieerd met de brede instap en daarbij ligt de focus op de JAC's. Er zijn echter niet veel JAC's en bovendien telt een JAC als dat van de regio Gent-Eeklo slechts vijf vte. De CAW's doen nog veel andere zaken die ook als jeugdhulp kunnen worden omschreven. Vanuit het welzijnswerk en het relationele werk doen ze bijvoorbeeld aan gezinsbegeleiding. Ze begeleiden ook heel wat vrouwen die met hun kinderen in een vrouwenopvangcentrum verblijven.

3.1. De gekantelde piramide ...

De integrale jeugdhulp heeft de bedoeling om, vanuit een aantal basisprincipes, een nieuwe vorm van jeugdhulp te installeren waarbij tussenschotten en breuken worden overstegen. Thans focust het debat echter op maatschappelijke noodzaak en verontrusting, dus op alles wat gebeurt aan de intersectorale toegangspoort. De voorbije tien jaar was er nog geen nieuw landschap, maar werkten de CAW's, onder de vlag van de integrale jeugdhulp, samen met de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening: ckg's, CLB's, CAW's en cgg's. Het beschikbare hulpaanbod raakte beter geprofileerd en beter bekend. De hulpverleners werden geresponsabiliseerd.

Daarbij was het altijd de bedoeling om de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp te versterken. Minister Vandeurzen stelde bijvoorbeeld dat de JAC's zouden worden versterkt met ruim 50 vte. Dat is echter beperkt gebleven tot een eerste ronde met een uitbreiding met 9 vte. Op die manier krijgt het voorveld geen kansen om preventief te werken.

De voorbije tien jaar is er ook ingezet op regionale netwerken waarin geëngageerde organisaties samen onderzochten hoe ze bepaalde problemen konden aanpakken door gerichte samenwerking. De tekorten kan men op die manier niet wegwerken, maar men kan anders werken om tussenschotten weg te nemen. De voorbije twee jaar is dat gedachtegoed volledig ondergesneeuwd geraakt. De spreker is ervan overtuigd dat innovatie bepaalde zaken kan aanpakken.

De laatste tien jaar hebben de CAW's in Oost-Vlaanderen sterk ingezet op lokaal eigenaarschap en op intersectoraal ondernemerschap. Toen de netwerkstuurgroep Gent-Eeklo-Deinze vaststelde dat de hulpverleningsorganisaties in toenemende mate betrokken raakten in het stijgende aantal vechtscheidingen, hebben ze geprobeerd om trajecten af te spreken zodat de hulpverleningsdiensten niet tegen elkaar uitgespeeld worden. Zo bouwen geëngageerde mensen geleidelijk aan een traject op om elkaar te versterken. Lokale initiatieven kunnen een antwoord bieden op bepaalde maatschappelijke fenomenen. Dat hoeft niet altijd te resulteren in extra middelen, maar het neemt niet weg dat er tekorten zijn in de jeugdhulpverlening.

3.2. ... dreigt een trechter te worden

De eerste schema's over de integrale jeugdhulp toonden een piramide die op haar zij ligt. De rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp was veel groter dan wat na de intersectorale toegangspoort zat. Dat gedachtegoed is met de installatie van de integrale jeugdhulp in zijn huidige vorm voor een groot deel verdwenen. Het landschap is belangrijker dan het gedachtegoed erachter. Er is een nieuw jargon, maar ook nieuwe protocols en nieuwe documenten. Van het versterken van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is er geen sprake meer. Er zijn nieuwe opdrachten die de caseload nog zwaarder maken. Dat geldt vooral voor de CLB's. Die worden een actor op weg naar de intersectorale toegangspoort, in plaats van een instantie die een escalatie moet helpen voorkomen. De focus verschuift naar de intersectorale toegangspoort.

3.3. Crisisnetwerken of de jeugdhulp in crisis

De CAW's zijn van meet af aan betrokken bij de oprichting van de crisisnetwerken. De sectoren hebben de crisishulp de voorbije tien jaar zelf uitgetekend. Ze geloofden dat een intersectorale bundeling van de krachten in een hulpprogramma, vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid, kan voorkomen dat een crisis in een gezin moet leiden tot zwaardere ingrepen waardoor het kind uiteindelijk geplaatst wordt. Bij een gezamenlijke aanpak kan een crisis een kantelproces worden om duurzame verandering teweeg te brengen.

In 2009 waren er in Oost-Vlaanderen ruim 500 meldingen in het crisisnetwerk. Vijf jaar later is dat cijfer verdubbeld. Dat heeft in de eerste plaats te maken met het streven naar beheersbaarheid. Er is een enkel meldpunt, een team dat dag en nacht beschikbaar is. Omwille van de efficiëntie is de gerechtelijke instroom daaraan gekoppeld, maar dat leidt tot problemen. Er zijn namelijk wel twee soorten van crisishulp. In de eerste fase kon men niet spreken van echte vrijwilligheid, maar er was ten minste bereidheid tot dialoog en die kans kon men grijpen om de situatie te doen kantelen. De focus lag nog altijd op preventie. Toen de deur werd opengezet voor alle gerechtelijke problematieken, bleek dat bemiddeling in die gevallen niet meer mogelijk was. Dan is de crisishulp enkel nog een doorgeefluik vanwege het tekort aan bedden. De spreker gelooft nog altijd in de efficiëntiewinst

van provinciale 24 uursteams. Hij gelooft echter niet meer in een crisisnetwerk dat alle verschillende doelstellingen moet realiseren. Hij beseft dat er in de niet-rechtstreek toegankelijke jeugdhulp een probleem is van capaciteit. De crisisnetwerken hebben er echter wel voor gezorgd dat men kan inzetten op consult. Vroeger belde men op vrijdagmiddag naar het meldpunt met de vraag om een kind op te vangen. De afgelopen twee jaar is er een verschuiving naar maandag of dinsdag. Dat heeft te maken met de consultfunctie die de afgelopen jaren sterk gepromoot werd. Veel aanmelders zijn namelijk nog nooit in aanraking gekomen met de jeugdhulp. Vanuit die consultfunctie kan men soms een zwaarder ingrijpen voorkomen. De verschuiving naar het begin van de week toont aan dat mensen niet meer alleen bellen voor een bed, maar dat ze de zaken collegiaal willen aanpakken.

Als het nodig blijkt om een kind op te vangen, dan krijgt men jammer genoeg te maken met het capaciteitsprobleem. Doorheen de tijd kreeg men in 20 percent van de gevallen te maken met een tekort. De crisisnetwerken werden tien of vijftien jaar geleden gebouwd op basis van het engagement van heel wat particuliere organisaties. Dat was niet aangestuurd vanuit Brussel. Met ongeveer 500 aanmeldingen per jaar was dat ook werkbaar. Door het verleggen van de scoop en het verruimen van de instroom lukt het niet meer om netwerken te vormen op basis van goodwill. Daarom pleit Alain Slock ervoor om de 24 uurspermanentie te behouden, maar om daarachter verschillende crisisnetwerken uit te bouwen. De overheid moet dat ook structureren. Het valt te betreuren dat bepaalde Oost-Vlaamse OOC's niet participeren aan het crisisnetwerk. De eerste O staat namelijk voor onthaal, en dat betekent ook crisishulp.

3.4. De file dat zijn we zelf

Het zijn de jeugdhulpverleners die verontrustende opvoedingssituaties moeten voorkomen. De jeugdhulpverleners moeten samen de verantwoordelijkheid nemen. Het komt echter nog vaak voor dat ze een dossier liever doorgeven aan iemand die meer gespecialiseerd is. Zo ontstaan er cascades. Zo wordt de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp een leverancier voor de toegangspoort. Er is onvoldoende aandacht voor de tweestrijd van de hulpverlener die zich zorgen maakt over een bepaald gezin, maar die het niet vrijuit durft te zeggen uit schrik het vertrouwen kwijt te raken. Dat probleem vergt meer aandacht dan het uitwerken van protocols en procedures. Het gedachtegoed van de integrale jeugdhulp is gereduceerd tot een landschap waaraan van alles ontbreekt. Vaak gaat het over de vervuiling van de bodem die deel uitmaakt van dat landschap. Eigenlijk is er geen plan voor preventie en vroege aanpak. Er zijn onvoldoende ideeën over de manier waarop de jeugdhulpverleners dat moeten waarmaken.

3.5. De architect en de aannemer

Alain Slock gelooft niet in centralisering in een grootse structuur, al hebben sommige administraties misschien de ambitie om alles te beheersen. Er zijn grote verschillen tussen de provincies. Wie alles centraal wil organiseren, zal opnieuw in dezelfde valkuilen trappen. Netwerken moeten expliciet de opdracht krijgen om daaraan te werken, maar dan wel met een gemandateerde voorzitter. Procedures en documenten kunnen centraal beheerd worden, maar niet de interactie tussen de medewerkers. Daarvoor moet men op lokaal vlak mensen blijven aanspreken. De spreker gelooft in lokaal ondernemerschap waarbij mensen elkaar aanspreken en responsabiliseren met netwerken. Mensen zijn bereid om verantwoordelijkheid op te nemen los van koepels en posities. Hij heeft ondervonden dat hij als vrijwillig voorzitter van een crisisnetwerk geen mandaat heeft om organisaties tot de orde te roepen. Er is ook geen plan. Een werkgroep van het IROJ legt alle beschikbare registratiecijfers samen. Op basis daarvan zal de werkgroep adviezen kunnen formuleren, onder meer over het uitbreidingsbeleid of over de kansarme gebieden.

Alain Slock pleit voor een tweedeling, voor een architect en een aannemer. Er moet een plan worden opgemaakt voor de versterking van het voorveld. Dat is een rol voor de overheid. Die moet ook de monitoring ondersteunen. Voor het aannemerschap moet men echter de regionale netwerken aanspreken.

4. Vragen van de leden

Martine Taelman zegt dat in Oost-Vlaanderen in 15 percent van de gevallen de jongeren zichzelf aanmelden bij de crisishulp. In Antwerpen is dat 9,5 percent. Hoe is dat te verklaren?

De focus zou te sterk op maatschappelijke noodzaak en verontrusting liggen. Als er onherstelbare dingen gebeuren in gezinnen, dan blijkt het echter vaak te gaan om gezinnen die bekend zijn bij de jeugdhulp. De problematieken zijn echter onvoldoende doorgedrongen. Hoe is dat te verklaren?

Tussen vrijwillige en gerechtelijke crisishulp zou er een scheiding moeten zijn. Betekent dat een andere structuur en een ander netwerk voor de gerechtelijke context? Wanneer een jongere thuis wegloopt omdat de situatie er uit de hand loopt, hangt het van het toeval af waar de jongere terecht komt. Misschien doet hij een beroep op het aanbod van een CAW, als hij dat kent. Misschien gaat hij die dag naar school. Misschien wendt hij zich tot de politie. Waar zit die scheiding dan? Zijn daarvoor andere netwerken nodig?

Freya Van den Bossche vindt dat terecht de nadruk wordt gelegd op het belang van preventie. De druk op de toegangspoort kan verminderen als er meer jongeren en kinderen snel en goed worden geholpen. De capaciteit vormt echter een probleem. Er is een kwalitatief aanbod, maar jongeren moeten er soms onredelijk lang op wachten. Daardoor wordt de druk op alles wat daarna volgt groter. Kan men ervoor zorgen dat de volledige jeugdhulp meer zuurstof krijgt door fors te investeren in de rechtstreeks toegankelijke hulp?

De heer Slock betreurt dat de integrale jeugdhulp wordt gereduceerd tot het landschap. Waarnaar verwijst hij met de term 'bodempvervuiling'? Bij haar bezoeken aan instellingen krijgt ze de indruk dat samenwerking vooral geïnterpreteerd wordt als een mogelijkheid om dossiers door te schuiven. Dat heeft niet te maken met een gebrek aan professionaliteit, maar met het zoeken naar oplossingen voor het capaciteitstekort. Het is echter geen ideale manier van samenwerken. Wellicht is de capaciteit dus het belangrijkste probleem.

Veel mensen op het werkveld hebben het gevoel dat het huidige systeem van de integrale jeugdhulp hen onvoldoende ernstig neemt. Bij de intersectorale toegangspoort moeten professionele hulpverleners, die de kinderen al lang kennen en niet lichtzinnig adviezen formuleren, zich verantwoorden tegenover iemand die het kind nog nooit heeft gezien. Daarop wil ze graag een reactie.

Elke Van den Brandt denkt dat de bodempvervuiling wellicht een van de grootste pijnpunten is. Dat probleem heeft te maken met de wortels van onze maatschappij. Dat kan niemand oplossen met wijzigingen aan het decreet van 12 juli 2013. Dat maakt deel uit van een breder maatschappelijk debat.

De heer Slock benadrukt het belang van het voorveld en pleit voor een andere jeugdhulp, die minder gericht is op procedures en protocols. Er is inderdaad consensus dat het systeem niet goed draait. Hoe kan men dat aanpakken? Moet men een plan opmaken voor preventie en vroeginterventie?

Het vertrouwen in het werkveld moet groter. Het lijkt logischer dat de intersectorale toegangspoort veeleer een consulentenfunctie vervult en mee zoekt naar de juiste

hulp voor het kind. Welke andere rollen kan de intersectorale toegangspoort nog spelen? Of blijft de sturende en controlerende functie van de toegangspoort relevant als er een sterk voorveld is?

Lorin Parys vindt het positief dat het betoog van de heer Slock ook zelfreflectie bevat. Er is ook nood aan een groter plan voor preventie. Welk plan zou de heer Slock voorstellen mocht hij minister van Welzijn zijn?

In de praktijk loopt de gedeelde verantwoordelijkheid niet vlot. Hoe kan dat verholpen worden?

Moet het paradigma worden omgekeerd door bijvoorbeeld vertrouwen te geven aan de multidisciplinaire teams en een ex-antekwaliteitscontrole uit te voeren met een accreditatiesysteem? Daarbij kan worden gewerkt volgens bepaalde afgesproken methodieken en expertise van verschillende invalshoeken worden verenigd. Misschien kan men dan de stap van de nieuwe indicatiestelling in Brussel overslaan. Dat is wellicht een mogelijkheid om de administratieve overlast te verlichten. Uiteindelijk is er nog de mogelijkheid van een ex-postcontrole door de Zorginspectie.

Zou het goed zijn om te werken met een enkele gemandateerde instelling die kan omgaan met verontrusting?

De CAW's behoren tot de brede instap. Hoe kan men de instroom beperken? Neemt men thans niet te snel over?

Katrien Schryvers vraagt hoe crisisinterventie beter kan worden afgestemd op de open plaatsen in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.

Regionale verschillen vloeien voort uit een andere interpretatie van wat bijvoorbeeld crisisjeugdhulp is. Wellicht is dat een gedeeltelijke verklaring. De heer Slock geeft een andere verklaring en vraagt zich af of sommige regio's jongeren en kinderen die hulp nodig hebben voldoende bereiken. Welke elementen staven dat idee? Welke remedie stelt hij voor?

Alain Slock bevestigt de regionale verschillen in het cijfermateriaal over de crisisnetwerken. Ook in de praktijken zijn er regionale verschillen want het is overall anders georganiseerd omdat ze een tiental jaar geleden van onderen uit zijn ontstaan. In Oost-Vlaanderen is er een groot netwerk met een groot engagement van veel mensen. Dit engagement is inmiddels op en het systeem werkt bijgevolg niet meer. Het netwerk in Antwerpen is veel kleiner omdat de samenwerkingsbereidheid, de verstandhouding tussen parket, jeugdmagistratuur en jeugdhulpverlening, en de daaruit voortvloeiende frustratie van een andere orde zijn dan in Gent. Daardoor ontstaan er andere verhoudingen waardoor voorzieningen niet altijd willen instappen in een crisisnetwerk. Crisishulpverlening werkt maar als er samen een engagement wordt aangegaan ten behoeve van de jongere en het gezin en als algemeen geldt dat partners overnemen indien nodig. Zonder onderlinge steun is crisishulpverlening gedoemd te mislukken.

De reden waarom in sommige regio's meer jongeren zichzelf aanmelden dan in andere zijn onbekend. Er worden wel verschillende strategieën ontwikkeld om de cliënt toegang te verlenen tot het crisisnetwerk. In Oost-Vlaanderen is intersectoraal gekozen om het niet algemeen bekend te maken. Dat zou afbreuk doen aan de brede instap. Directe toegang is in een aantal gevallen wel mogelijk. Wanneer een CLB een gezin aanbrengt, kan in overleg met het CLB worden besloten niet tot opvang over te gaan, maar wel de garantie te bieden dat het gezin ook in het weekend zelf kan aanmelden als de situatie escaleert. Het voordeel is dat zelf aangemelde situaties al bekend zijn en dat er snel adequaat kan worden gehandeld.

De rechtstreekse toegankelijkheid van een crisisnetwerk wordt regionaal anders geïnterpreteerd.

De spreker pleit ervoor om in dit debat over de integrale jeugdhulp de focus niet enkel op maatschappelijke noodzaak te leggen. In de media wordt terecht naar schrijnende situaties gekeken. Meer aanbod zal tot meer vraag leiden. Er moet ook aandacht zijn voor de mogelijkheden van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De overheid heeft daar echter geen plan voor. Hij zegt uitdrukkelijk niet dat maatschappelijke noodzaak en verontrusting niet belangrijk zijn. De CLB-medewerkers moeten uitgerust zijn om met verontrusting om te gaan en niet alleen om door te verwijzen. Er is handelingsverlegenheid om in zorgelijke situaties zelf op te treden.

Alain Slock pleit voor één gemandateerde voorziening. In de praktijk stelt een van de gemandateerde voorzieningen zich zeer collegiaal op. Hij is het er niet mee eens dat de rol van een aantal poortwachters moet worden opgeheven.

Lorin Parys vraagt of die collegiale gemandateerde voorziening het VK is.

Alain Slock spreekt uitsluitend over de instellingen die hij kent. Het VK in Oost-Vlaanderen doet veel moeite om met alle CLB-medewerkers collegiaal samen te werken, om bereikbaar te zijn en om samen de consultfunctie op te nemen. Het zoekt altijd mee, luistert maar geeft niet altijd wat er gevraagd wordt. Soms wordt er te paniekerig gereageerd en moet er geen overname zijn. Als dat overal wordt uitgebouwd, dan krijgen veel van de gedeelde zorgen al een antwoord. Een systeem dat onpersoonlijk is en aan relaties voorbijgaat, zal nooit werken. Relaties ontstaan door samen beschikbaar te zijn en verantwoordelijkheid te nemen. Als de veldwerkers met een VK bellen om te overleggen en niet om over te nemen, dan ontstaat er veel goede wil. Een OCJ dat drie halve dagen per week bereikbaar is voor consult, biedt geen service. Het is daardoor dat in veel situaties naar een crisisnetwerk wordt gebeld. In de crisisnetwerken is er de laatste vijf jaar een mentaliteitswijziging ontstaan. Vroeger belde een CLB op vrijdagmiddag omdat onmiddellijke actie aangewezen was. Wie was precies in crisis? Het kind en zijn gezin of de leraar en de CLB-medewerker? Thans is er een verschuiving. Er wordt niet meer gebeld voor een plaats maar er wordt dankzij de collegialiteit vroeger contact opgenomen. Er wordt samen gezocht en ingeschat wat er kan worden gedaan.

Door een dialoog tussen CLB en crisisnetwerk kan een aantal situaties worden opgevangen. Dat kan niet in de gerechtelijke context. Er is een jeugdrechter die een beslissing neemt. Als er geen capaciteit is om de beslissing uit te voeren, dan moet er overgeschakeld worden op crisishulp. Dat werkt niet en illustreert dat de sociale dienst van de jeugdrechtbank tijd moet krijgen om een traject op te zetten. Crisishulp is dan niet zinvol, maar wil wel zijn rol opnemen. Talrijke voorzieningen probeerden vroeger een rondbellende jeugdrechter te helpen wegens goede relaties. Als deze twee systemen in elkaar geschoven worden, ontstaan er problemen. Het is beter dat één centraal meldpunt zicht heeft op het aanbod, maar dan moet het mogelijk zijn dat de instroom vanuit de gerechtelijke wereld een andere logica volgt dan de concepten van de crisishulp.

Dankzij responsabilisering zouden IROJ's en regionale netwerken meer zijn dan praatbarakken. Ze moeten dan samen goodwill zoeken om problemen aan te pakken. Klachten over mishandeling zijn vaak verdoken beschuldigingen tijdens een vechtscheiding. Er is gekozen om de voorzieningen met expertise daarin samen te brengen. Het heeft de werkvloer versterkt en voor een netwerk van mensen gezorgd die niet meer in dezelfde valkuilen trappen. Een ander voorbeeld is het project 'Bruggen na(ar) 18'. CAW en OCMW stellen vast dat wanneer jongeren en jongvolwassenen het mpi of de bijzondere jeugdzorg verlaten, ze hulpverleningsmoe op eigen kracht de wereld intrekken. Vaak duiken ze enkele jaren later met

schulden in daklozenopvangcentra op. Er is vanuit preventief oogpunt nagegaan wat kan worden gedaan om zulke drama's te vermijden. Er is gekeken welke rol CAW en OCMW kunnen spelen in het begeleidingstraject van jongeren tussen zestien en achttien jaar. Voor jongeren die net voor de meerderjarigheid zorgen baren, kan worden gekeken hoe een aantal diensten proactief kan worden ingeschakeld. Dat kost geen geld en start met een gedeelde verantwoordelijkheid van lokale voorzieningen. Het was voor een aantal mpi's een openbaring vast te stellen dat heel wat van hun jongeren na drie jaar geen sociaal netwerk meer hadden. De spreker heeft veel vertrouwen in responsabiliseren. Dat moet op lokaal vlak worden gedaan. Er zijn tools nodig om probleemanalyses te maken.

Oost-Vlaanderen gaat na hoe de regionale spreiding is. Oost-Vlaanderen heeft veel data over kwetsbare en kansarme gebieden en gemeenten. Zelzate is een zeer kansarm gebied. Er wordt onderzocht wat het effectieve bereik is van jongeren, kinderen en gezinnen in Zelzate. De overheid kan een analyse van het bereik verplichten. Het IROJ kan als opdracht krijgen te onderzoeken met welke methodieken mensen bereikt worden. In dat geval is iemand nodig met een mandaat om partners aan te sturen.

Al te vaak schieten voorzieningen in een kramp als de omgang met kinderen niet beantwoordt aan de gebruikelijke waarden en normen. Al te vaak wordt over residentieel overnemen gesproken. Er zijn vaak discussies met de sociale cellen van de politie die bij nacht en ontij moeten tussenkomen. Die hebben vaak de boodschap dat er onmiddellijk iets met een bepaald gezin moet gebeuren, onafgezien van de vraag of dat gezin dat zelf wil. Als een gezin dat niet zelf wil, rijst de vraag waarom die sociale cellen niet naar het parket gaan, want van vrijwilligheid is geen sprake. De sociale cellen vragen dan om het nog eens te proberen. Er worden verschillende rollen aan elkaar opgelegd. Als de diensten elkaar ondersteunen, wordt er niet constant in dat soort valkuilen getrapt.

Alain Slock heeft geen zicht op de open residentiële plaatsen, maar wel op de beschikbare bedden in het crisisnetwerk. Door een aantal bedden efficiënter te gebruiken is daar winst mogelijk. Leefgroepen mogen niet worden gegijzeld door jongeren die onverwacht op een vrijdagnamiddag worden binnengebracht. Leefgroepen hebben rust, structuur en stabiliteit nodig.

Katrien Schryvers vraagt wat er bedoeld wordt met het efficiënter gebruik van een bed.

Alain Slock denkt dat een OOC beter geplaatst is om een jongere in crisisresidentie op te vangen dan een klassieke voorziening met leefgroepen die bestaan uit jongeren die er minstens een half jaar verblijven. Een voorziening moet wachten tot de consulente van de jeugdrechtbank duidelijkheid scheppen, maar ondertussen blijven die bedden onbruikbaar. Het systeem moet beter gemonitord worden. Het is terecht dat dure en schaarse plaatsen na de intersectorale toegangspoort goed worden gemonitord. Zonder duidelijk beheerssysteem voor de vrije plaatsen is er geen zicht op de beschikbaarheid.

5. Uiteenzetting door Wim Taels, directeur De Cocon vzw

Wim Taels is directeur van De Cocon, een organisatie die hulpverlening aan huis aanbiedt binnen de bijzondere jeugdbijstand in de regio Gent-Eeklo (pedagogische thuishulp en contextbegeleiding met het oog op autonoom wonen) en in Oost-Vlaanderen (crisishulp aan huis).

De Cocon heeft vooreerst een mobiel aanbod voor acute en escalerende opvoedingscrisisen. De Cocon is een partner in het crisisnetwerk. De hulpverleningsvormen focussen op gezinnen en kinderen in een acute en escalerende opvoedingscrisis

die hulp van buitenaf noodzakelijk maakt. Als een jongere wordt opgenomen in het crisisnetwerk, gaan ze aan de slag met de thuissituatie en proberen een traject terug naar huis vast te leggen. Dat bevat ook heel wat crisishulp aan huis. Een tweede deel van de opdracht omhelst de opvoedingsnood waarbij het gaat om hardnekkige en complexe problemen. Dit is geen preventieve opvoedingsplanning. Binnen de opvoedingsnood wordt er aan thuisbegeleiding of contextbegeleiding gedaan. De term 'thuisbegeleiding' geniet de voorkeur omdat de spreker een gezin liever niet meedeelt dat met contextbegeleiding met middenintensiteit wordt gestart. Er wordt ook intensief kortdurende thuisbegeleiding georganiseerd. Gedurende zes maanden is men vier uur per week in een gezin aanwezig. Er is ook contextbegeleiding in functie van autonoom wonen. De Cocon is van bij het begin een trouwe begeleider van het crisisnetwerk.

De spreker is voor- noch tegenstander van de integrale jeugdhulp. Hij staat achter de uitgangspunten. Integrale jeugdhulp heeft zijn al dan niet bedoelde positieve en negatieve aspecten. Het is te omvangrijk om het af te doen als niet goed werkend of als fantastisch.

5.1. Pluspunten

De integrale jeugdhulp zorgt voor een verbeterde intersectorale samenwerking. Er is nog heel wat werk maar samenwerking en de mogelijkheid tot intersectorale samenwerking zijn beter dan tien jaar geleden.

Er is vooruitgang en betere hulpverlening bij een complexe multiproblematiek die expertise vergt van verschillende sectoren.

Deze samenwerking wordt binnen het crisisnetwerk in Oost-Vlaanderen verbreed in het project C². Het gaat om samenwerking tussen het crisisnetwerk van de integrale jeugdhulp en het crisisnetwerk van de psychiatrie en de geestelijke gezondheidszorg. De medewerkers van De Cocon vinden het zeer verrijkend om in het project C² samen te kunnen werken met dat crisisnetwerk. Er valt veel van elkaar te leren. Er zijn heel wat verschillen in het publiek, maar een bepaalde groep kan door beide netwerken worden bediend en heeft baat bij de samenwerking. Ze worden het best in een vorm van interactie bediend.

5.2. Minpunten

In de crisisnetwerken is het gerechtelijke circuit binnengetreden waarbij de jeugdrechter hoogdringende plaatsingen doet. Het is niet de meest geslaagde beslissing om deze zaken te koppelen. Het crisismeldpunt is daardoor een toegangspoort voor de crisishulp geworden, wat evenmin een goede zaak is. Vroeger meldde een jeugdrechtbank rechtstreeks aan bij crisishulp aan huis. Thans moet een jeugdrechtbank via het crisismeldpunt, wat de stijging voor een deel verklaart.

Integrale jeugdhulp is een grote en ingrijpende verandering die vaak bovenop andere sectorale veranderingen plaatsvindt. Mensen moeten mee zijn met al die veranderingen en moeten het kunnen verwerken.

Het transitieproces op zich was niet goed. De spreker heeft zich mateloos geërgerd omdat er op voorhand geen indicatoren waren bepaald om aan te geven of het nieuwe systeem zijn doelstelling bereikt en of bijsturingen aangewezen zijn. Er was ook heel wat ergernis omdat de ICT-systemen niet werkten en niet op voorhand uitvoerig getest waren. Zoiets is onwaarschijnlijk. Het slorpte veel tijd op die men ook aan de begeleiding van gezinnen had kunnen besteden.

Een IROJ moet over een secretariaat kunnen beschikken om zijn opdrachten te kunnen waarmaken. Het IROJ moet indicatoren kunnen verzamelen om tot betere afstemming te komen. Dat vereist meer slagkracht.

5.3. Aanbevelingen

De aanbevelingen gelden voor het systeem en niet voor de hulpverleners van wie de inzet vaak zeer groot is. De mensen bij de intersectorale toegangspoort doen hun best om binnen (en af en toe buiten) het systeem een oplossing te vinden.

De centrale aanbeveling is consolideer, vereenvoudig en verwijder systeemfouten. Het systeem moet in dienst van de hulpverlening en de mens staan in plaats van omgekeerd. Er is veel bureaucratie bijgekomen. Administratie en protocols zijn belangrijk maar moeten tot doel hebben betere hulpverlening te genereren. Administratie moet aangepast zijn aan de complexe hulpverleningsproblematieken en -processen. De integrale jeugdhulp is een machinaal raderwerk geworden. Hulpverlening is vaak complex en het blijft mensenwerk.

Er worden bij contextbegeleiding soms jongeren door de jeugdrechtbank aangemeld van zeventien jaar en negen maanden. Het eerste wat moet gebeuren, is een nieuw A-document invullen vermits de indicatiestelling maar tot achttien jaar loopt. Het is normaal dat de jeugdhulpbeslissing van een jeugdrechter maar tot achttien jaar loopt, maar het is onlogisch dat dit ook geldt voor de indicatiestelling. Als een sociale dienst van een jeugdrechtbank in een indicatiestelling meldt dat contextbegeleiding in functie van autonoom wonen de geschikte pedagogische maatregel is, is het onlogisch dat die indicatiestelling maar tot achttien jaar loopt, waarna een nieuwe indicatiestelling moet worden opgesteld. Een aantal jongeren maakt van de gelegenheid gebruik om de hulpverlening stop te zetten.

Een OIOC heeft acht weken voor observatie en oriëntatie. Een A-document moet op zes weken tijd worden ingevuld en dan pas start het proces richting vervolghulp. Er is geen apart systeem om jongeren snel van een OIOC in de vervolghulp te krijgen. Het gevolg is dat ze bij het OIOC blijven zitten, wat zeer dure plaatsen zijn. Vroeger waren er wel mogelijkheden om snel vervolghulp te geven.

Thuisbegeleiding en intensief kortdurende thuisbegeleiding starten de begeleiding van een gezin op basis van de informatie van het A-document. Deze hulp start echter gelet op de wachtlijsten niet onmiddellijk op. In de zes maanden tussen de indicatiestelling en de opstart van de vervolghulp kan er heel wat gebeurd zijn. De situatie is soms zodanig veranderd dat het gezin in het verkeerde aanbod zit. Dat is schrijnend.

Hardnekkige en complexe problematieken vereisen een trajectbegeleider. Bij dossiers aangemeld door het OCJ of de jeugdrechtbank, gebeurt dat. In andere situaties is er ook nood aan iemand die het traject opvolgt. Wim Taels wil dat niet aan de contactpersoon/aanmelders toewijzen omdat die onvoldoende overzicht en tijd hebben.

Snelle vervolghulp is nodig. In crisishulp aan huis wordt gewerkt om uithuisplaatsing te vermijden en opnieuw opvoedingsperspectief te bieden. Dat gebeurt door vaardigheden te trainen, praktische hulp te bieden en te bemiddelen waarna er mogelijks maanden niets gebeurt omdat er geen vervolghulp is. Daardoor gaan de inspanningen van de crisishulp verloren. Vroeger werd er nog tijdens de crisishulp contact opgenomen met het comité voor bijzondere jeugdbijstand en de consultant ging dan aan de slag. Dat kan niet meer en wordt als een gemis ervaren.

De medewerkers van de OCJ's doen hun best binnen het systeem. Een probleem is evenwel dat als ouders zeggen bereid te zijn vrijwillig mee te werken maar zich er

niet naar gedragen, het dan lang duurt om dat gezin onder toezicht van een OCJ te krijgen. Er zou meer druk moeten zijn. Het gaat immers niet altijd om vrijwilligheid maar ook om de veiligheid van kinderen.

De intersectorale toegangspoort wordt ervaren als een grote stalen poort waar een ouder amper door geraakt. Meer menselijkheid en meer menselijke contacten zijn aangewezen.

Dertig percent van het mobiele aanbod van de bijzondere jeugdbijstand is voor de intersectorale toegangspoort geplaatst. De criteria op basis waarvan aanbod rechtstreeks toegankelijk is geworden, zijn onduidelijk. Zo werd met uitzondering van de intensief kortdurende thuisbegeleiding thuisbegeleiding rechtstreeks toegankelijk waardoor gezinnen op alle wachtlijsten van thuisbegeleidingsdiensten worden geplaatst. Dat is niet efficiënt. Het idee hierdoor keuzevrijheid te genereren voor het gezin is slechts schijn. Bij opvoedingsnood wil een gezin dat er zo snel mogelijk hulp komt. Het maakt in de meeste situaties niet uit welke dienst er dan komt. Thans gaat kostbare tijd verloren met het afbellen van de wachtlijst en het trachten te bereiken van personen op de wachtlijst. Vroeger was er een centrale wachtlijst. Dat is verloren gegaan.

Hij pleit voor een integrale jeugdhulp naar het beeld van de dans, waar er veel techniek is, maar voor de toeschouwer niet merkbaar, waar menselijke interactie steunt op vaardigheden, technieken en expertise. Er moet terug naar een integrale jeugdhulp worden geëvolueerd die op mensenmaat is gemaakt.

Wim Taels gelooft in het systeem achter de integrale jeugdhulp maar er zijn fouten gemaakt bij de operationalisering. Omdat te veel gecontroleerd en beheerst moet worden, zijn tal van protocollen en procedures ontwikkeld die niet aan de realiteit zijn aangepast. Per werksoort moeten de werkprocessen kritisch bekeken worden. Het is niet normaal dat een OCJ een A-document moet opstellen voor de intersectorale toegangspoort. Een OCJ weet goed wat de vervolghulp moet zijn. Die overdreven bureaucratie frustreert hulpverleners.

6. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt hoort opnieuw dezelfde opmerkingen. Er is te veel bureaucratie en geef meer vertrouwen aan de mensen. Ze hoort een pleidooi voor het invoeren van trajectbegeleiders. In vorige hoorzittingen is gezegd dat die niet nodig zijn mits het aanbod duidelijker is. Hier wordt gepleit voor trajectbegeleiders in complexe dossiers omdat iemand het overzicht moet houden. Moet er alleen een trajectbegeleider komen voor complexe dossiers op voorwaarde dat er een voldoende helder aanbod is? Of moet er een trajectbegeleider zijn voor ieder dossier, omdat ieder dossier potentieel complex is?

Bart Van Malderen stelt vast dat er vroeger met een trajectbegeleider snel een vraag om vervolghulp kwam. Betekent het nieuwe systeem dat er een stop-and-go-beleid wordt gevoerd? Er is de beperkte uitstroom naar vervolghulp. Hierdoor moet een kwart langer dan veertien dagen wachten wegens gebrek aan vervolghulp. Hoe komt er stroom in het systeem?

Wat is volgens de rechtstreeks betrokkenen de grootste stap voorwaarts en de grootste gemiste kans van de hervorming? Wat moet er worden aangepast volgens de hulpverlener, de jongeren en de ouders?

Wim Taels hoort vaak van cliënten dat het wegvallen van de consulent na de hervorming als een gemis wordt ervaren. De consulent was een vertrouwde persoon in hun leven. Dat moet niet overroepen worden want er waren af en toe problemen

met het verloop van consulenten. De gezinnen werden echter opgevolgd en ze hadden een duidelijk aanspreekpunt.

Cijfers tonen aan dat bij de hervorming ongeveer 30 percent plots niet meer maatschappelijke noodzaak was. Hij hoopt dat het strookt met de werkelijkheid en geen streefcijfer betreft. Hij is altijd voorstander geweest om jongeren en gezinnen niet eeuwig in de bijzondere jeugdbijstand te houden en om gezinnen los te laten wanneer de opvoedingsnood verdwenen is. Zo wordt de druk vanuit de maatschappij weggenomen. Gezinnen moeten weten dat ze na het afleggen van een traject bevrijd zijn van het maatschappelijke toezicht. Vroeger gebeurde het wel dat een consulent van oordeel was dat het op dat ogenblik wel goed ging, maar dat het niet zeker was of dat na twee jaar nog zo zou zijn. Het dossier werd dan behouden.

Hij pleit voor een trajectbegeleider bij opvoedingsnood. Het gaat per definitie om complexe en hardnekkige problematieken, vaak over meerdere levensdomeinen. Er is een trajectbegeleider nodig die de hulpverlening op elkaar afstemt. Er kan ook te veel hulpverlening zijn. Het is goed dat iemand daarop kan wijzen. Dat is ook een vorm van efficiëntie. Het is voor een gezin nefast als er veel hulpverleners aanwezig zijn die het niet van elkaar weten. Er kunnen dan zeer tegenstrijdige signalen worden gegeven aan het gezin, en tegenstrijdige hulpverleningsstrategieën aanwezig zijn, met alle gevolgen van dien.

V. Hoorzitting van 2 juni 2015

1. Uiteenzetting door Erik Van Dooren, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel, Forumvoorzitter VK

De VK's onderschrijven de principes en de doelstellingen van de integrale jeugdhulp. Dat wil niet zeggen dat de integrale jeugdhulp in het licht van de protectie-, provisie- en participatierechten van kinderen en jongeren momenteel zonder meer een reële verbetering is. Het is genuanceerd. Procedures en structuren vormen het belangrijke en noodzakelijke kader waarbinnen kwaliteitsvolle hulpverlening tot ontwikkeling kan worden gebracht. Momenteel echter lijken procedures en administratieve vertalingen efficiënte en effectieve hulp net in de weg te staan.

De VK's bestaan ongeveer dertig jaar. Sinds midden de jaren tachtig zijn ze bezig met het gepast omgaan met verontrusting in kindermishandeling. Bij de invoering van de integrale jeugdhulp moest herhaaldelijk worden uitgelegd dat de VK's niet alleen gemandateerde voorziening zijn geworden, maar dat de vroegere breed toegankelijke werking voor alle mogelijke vragen over kindermishandeling de hoofdmoot van de werking blijft. Nieuw zijn de decretale bepalingen over het onderzoek naar maatschappelijke noodzaak. Het casemanagement is helemaal nieuw en op de werkvloer is daar koudwatervrees over. Deze taak komt van het OCJ. Bij het OCJ is de consultfunctie nieuw. Erik Van Dooren vreest voor de impact daarvan op de werking van de VK's. Hij vreest voor een cumulatief effect van het casemanagement bovenop de veel te hoge caseload van de VK's.

Nieuw zijn ook de vragen over maatschappelijke noodzaak van het parket. Vroeger was dat apart. Na een onderzoek naar maatschappelijke noodzaak kan een dossier, als dat nodig blijkt en er geen sprake is van hoogdringendheid, naar het parket worden doorverwezen, wat een goede zaak is.

Het personeelsbestand van de VK's bestaat uit ongeveer 85 vte. Het is een kleine sector die daardoor wendbaar is en een hechte groep vormt. Bij de zes VK's zijn er jaarlijks meer dan 10.000 aanmeldingen. Het pallet aan interventies dat vanuit een VK wordt aangeboden, is zeer breed. Er is de anonieme adviesverlening na een aanmelding door een CLB zonder dat er sprake moet zijn van maatschappelijke

noodzaak. De VK's werken mee aan ondersteunende coachingtrajecten met verschillende diensten zoals rondetafelgesprekken. Er zijn ook eigen hulpverlenende parcours met gezinnen. Tachtig percent van de tijd gaat naar cliëntgebonden activiteiten en cliëntcontacten. Sinds een tweetal jaar werken de VK's mee aan de hulplijn 1712. Sinds september 2014 geven ze de chatlijn Nupraatikerover.be gestalte. Sinds de opstart van het decreet van 12 juli 2013 is de opdracht als gemandateerde voorziening erbij gekomen.

In 2014 werden 10.596 kinderen gemeld. Over een periode van tien maanden waren er 543 onderzoeken naar maatschappelijke noodzaak. Op maandbasis zijn dat zestig dossiers met een onderzoek naar maatschappelijke noodzaak. Dat betekent een melding van kindermishandeling van gemiddeld 48 kinderen per werkdag, waarbij er voor twee een onderzoek naar maatschappelijke noodzaak gevraagd wordt. 258 van die onderzoeken gebeurden op vraag van het parket. Negentig van die 258 onderzoeken resulteerden in een terugverwijzing naar het parket, wat wil zeggen dat de hulpverlening in twee derde van de dossiers perspectief kan bieden. Zeker voor dossiers vanuit Justitie is dat een belangrijke indicator: dossiers in de gerechtelijke context kunnen een hulpverlenend vervolg krijgen indien dat verantwoord is.

Zowel de dossiers over maatschappelijke noodzaak als de reguliere werking stuit op een aantal problemen. Het eerste probleem zijn de wachtlijsten, waarmee de VK's dagelijks worden geconfronteerd. De toestand is zo erg dat in bepaalde dossiers de vraag rijst of dat nog kan worden getolereerd. De wachtlijsten zijn ingebed in een hulpverleningsproces dat al een aantal maanden loopt. De VK's zijn er goed in om in moeilijke en complexe dossiers vrijwillige hulpverlening mogelijk te maken. Het gaat om niet-evidente hulpverleningsprocessen. Het zijn geen gemakkelijke gesprekken: wanneer het traject gelopen is en er op gepaste hulpverlening moet worden overgeschakeld, moeten de VK's melden dat de cliënten nog een aantal maanden moeten wachten. Medewerkers vragen zich af wie er verantwoordelijk is als er in de tussentijd iets gebeurt. Er is nood aan hulp, zeker voor dossiers achter de toegangspoort. Er is ook bezorgdheid omdat die dossiers niet intensief kunnen worden gevolgd tijdens de wachtperiode. Er is een verhoogde kans op recidive, naast een blijvende bedreiging van de ontwikkelingskansen en veiligheid van jonge kinderen. Voor een kleuter of kind dat een diagnostisch onderzoek voor onderwijs nodig heeft, is zes maanden, los van acute onveiligheid, heel lang.

Er is een te lange doorstroming van dossiers binnen de intersectorale toegangspoort. Het gevoel bestaat dat dit heel procedureel bekeken wordt. De verrijkingsvragen lijken niet altijd even adequaat. In Brussel zijn de helft van de dossiers in een andere taal opgesteld. In Brussel zijn hulpverleners het gewoon om met andere culturen om te gaan. Vragen of er rekening is gehouden met de cultuur, roept weerstand op. Er wordt op 3 juni 2015 vergaderd met Jongerenwelzijn over de rol van de VK's als multidisciplinair team. Die erkenning is er als gemandateerde voorziening maar niet voor de reguliere werking. Er zijn vragen bij de VK's over de gevolgen van deze erkenning. Het is schrijnend dat een dossier van eenzelfde team anders behandeld wordt bij de toegangspoort als het ingediend wordt als VK of als gemandateerde voorziening. Er wordt een snelle oplossing gevraagd.

Het A-document invullen is bijzonder tijdrovend. Vereenvoudiging is nodig. De vraag rijst of er bij de toegangspoort geen voorrangs dossiers mogelijk zijn zowel voor de gemandateerde voorziening als voor het VK. Dat zijn dossiers die de toegangspoort bij voorrang bekijkt en die de indicatiestelling niet opnieuw moeten doorlopen.

De toegang tot de wachtlijst is niet altijd even transparant. Zelf bellen is meestal het efficiëntste, ook na de toegangspoort. De VK's vragen een beter wachtlijstbeleid.

De link tussen de indicatiestelling en de vervolghulp verliep vroeger langs de consulent. Thans is die link er niet meer. Hoe worden vervolghulp en indicatiestelling afgetoetst? Hoe wordt dat geëvalueerd? Hoe kan daaruit worden geleerd?

De VK's stellen een overbevraging van de brede instap vast, in het bijzonder bij de CLB's. Dat zijn belangrijke partners van de VK's. Mensen buiten de praktijk beseffen niet altijd de ernst van de dossiers waarmee de brede instap geconfronteerd wordt. Voor casusoverleg en adviesverlening kunnen zij bij de VK's terecht. Ze bieden hulp in de vorm van ondersteuning, vorming en sensibilisering. Kindermishandeling is een geweldproblematiek op alle mogelijke vakken. Dat geweld weerkaatst soms ook in de gesprekken met gezinnen. Het vraagt heel wat van hulpverleners om het gesprek aan te kunnen. Er is heel wat handelingsverlegenheid omdat velen niet weten hoe dat aan te pakken en omdat de context ontbreekt. Er is ondersteuning nodig.

Hulpverlening betekent contact tussen mensen, medewerkers en gebruikers. Goede hulpverlening vraagt een goede omkadering voor de hulpverleners. De VK's kunnen hulpverleners thans geen zorgzame omkadering geven. Binnen de VK's is door de caseload en de bijkomende opdrachten door de integrale jeugdhulp een aantal medewerkers getraumatiseerd en overspannen. Er is ook sprake van burn-out. In sommige centra bedraagt de uitval wegens ziekteverzuim meer dan tien procent. De wachtlijsten spelen daar zeker een rol in.

De decretale termijn van 65 dagen voor het onderzoek naar maatschappelijke noodzaak is in de praktijk ontoereikend. De VK's vragen een aanpassing van die termijn. Tijdens de zomermaanden zijn CLB-medewerkers zes weken niet bereikbaar en dan is 65 dagen wel zeer kort.

De integrale jeugdhulp spreekt een eigen taal die voor een buitenstaander onbegrijpelijk is. Maatschappelijke noodzaak is een concept dat begrepen wordt maar de term dekt de lading niet. Er zijn complexe structuren die moeilijk te duiden zijn. Er zijn mensen met een andere cultuur en achtergrond waardoor het moeilijk is om ze binnen de hulpverlening te krijgen. Moeilijk taalgebruik zorgt ervoor dat die stap nog groter wordt. De wachtlijsten zijn ook bij de gebruikers een belangrijk thema. Er is vanuit cliëntperspectief nog heel wat werk om structuren, jargon en communicatie te vereenvoudigen.

2. Vragen van de leden

Lorin Parys vraagt wat er in de praktijk te merken is van het bestaan van twee gemandateerde voorzieningen. Bestaat daar verwarring over? Is er samenwerking? Kan dat worden toegelicht en kunnen er eventueel verbeterpunten worden voorgesteld? Hij zou graag eens de piste van één gemandateerde voorziening tegen het licht houden.

Wat zijn de praktische implicaties voor de VK's als ze als multidisciplinair team erkend zijn voor hun opdracht als gemandateerde voorziening, maar niet voor hun gewone werking? Wat zou de heer Van Dooren daarin graag veranderd zien? Waarvoor vreest hij als het zou veranderen?

Elke Van den Brandt hoort dat er veel frustraties zijn over het bestaan van twee gemandateerde voorzieningen. Is het dubbelop of is er een meerwaarde om met twee gemandateerde voorzieningen te werken?

Hoe staat de heer Van Dooren tegenover een trajectbegeleider? Is dat nodig? Kunnen ze een antwoord bieden op de terugkoppeling tussen de aanmelding en de vervolghulp?

Het lid hoort opnieuw dat de intersectorale toegangspoort niet vlot loopt. Hoe ziet de heer Van Dooren dat? Is het wachtlijstbeleid een opdracht voor de intersectorale toegangspoort? Is het een manier om van de toegangspoort eerder een orgaan te maken dat een overzicht bijhoudt van de beschikbare plaatsen en zorgt voor een gemakkelijke toewijzing? Het is dan eerder hulporgaan in plaats van een controleorgaan.

De VK's willen wel een rol spelen in de ondersteuning van de CLB-medewerkers. De CLB-medewerkers vragen daarom. Ze missen soms de vroegere consultants. Is dat een rol die de VK's kunnen opnemen? Of is het beter de consultants opnieuw een plaats te geven?

In de kinderopvang gaat een werkgroep met vertegenwoordigers van het werkveld na hoe het administratief eenvoudiger kan. De sector doet voorstellen. Zou een werkgroep van de sector een oplossing kunnen bieden of is het probleem met de integrale jeugdhulp fundamenteeler?

Freya Van den Bossche heeft begrepen dat de procedures en administratieve vertaling van die procedures efficiënte en effectieve hulp in de weg staan waardoor een aantal positieve en inhoudelijke veranderingen wordt aangetast. Welke procedures worden er bedoeld?

De heer Van Dooren wijst op de kans op recidive door de lange wachtlijsten. Het is moeilijk voor de medewerkers om met de angst voor calamiteiten om te gaan. Het is waarschijnlijk nog moeilijker voor de kinderen. Kan hij bevestigen dat het om reële risico's gaat? Is de incidentie van calamiteiten verontrustend? Hoeveel middelen zijn er nodig om de kinderen optimaal te beveiligen?

Martine Taelman verwijst naar de nota waarin staat dat er nood is aan wetgevend werk en een grote vraag naar vorming en sensibilisering. Kan dat wat worden verduidelijkt?

Die wetgeving over het beroepsgeheim is de voorbije jaren aangepast. Het beroepsgeheim kan worden doorbroken. Dat is belangrijk als het over zeer jonge kinderen gaat. Wat zou er concreet moeten veranderen? Gaat het vooral over het opleiden, sensibiliseren en vormen van het veld? Er is een moeilijke relatie tussen welzijn en politie. Het is niet altijd geweten waar de ander mee bezig is. Er is dikwijls een andere insteek en de informatie stroomt soms moeilijk door. Samenwerking kan veel oplossen. Er is een aantal verontrustende situaties dat dramatisch afloopt ondanks de aanwezigheid van hulpverlening die op de hoogte was van de problemen. Ze meent begrepen te hebben dat dit veel te maken heeft met wachtlijsten. Is dat de enige reden of zijn er nog andere redenen die daaraan ten grondslag liggen?

Is het zinvol om twee gemandateerde voorzieningen te behouden?

De twee functies van de VK's, de gewone werking en de gemandateerde voorziening, zijn moeilijk uit elkaar te houden. Hoe gebeurt dat en wat zijn de verbeterpunten?

Vera Jans neemt aan dat het een taak voor de decreetgever is om administratieve vereenvoudiging door te voeren. Ze denkt dat er vanuit het veld een insteek kan komen. Ze deelt deze bekommernis.

De koppeling ontbreekt tussen de indicatie en de voorgestelde hulp. Hoe kan die link gemaakt worden zonder extra lasten voor het systeem? Wat zijn de mogelijke opties?

Katrien Schryvers hoort dat er nood is aan een beter wachtlijstenbeleid. Door zelf te zoeken komen jongeren en kinderen op verschillende wachtlijsten. Wat zijn de suggesties voor een beter wachtlijstenbeleid?

Er is het vaak gehoorde probleem van informatiedoorstroming en beroepsgeheim. Als er zich een incident voordoet, rijst de vraag hoe dat kan terwijl verschillende diensten op de hoogte waren. De VK's hebben een territoriale omschrijving en de registratie gebeurt op naam van het kind, terwijl het beter zou zijn dat een kind in problemen geregistreerd wordt onder naam van het gezin of een bepaalde pleger. Hoe gaan de VK's daarmee om en zijn daarover adviezen te geven?

Erik Van Dooren verduidelijkt dat de zorg van de VK's is, zoals in het Kinderrechtenverdrag bepaald, dat er een instantie is die de belangen van kinderen behartigt, ook op het vlak van kindermishandeling. Vlaanderen verdient erkenning dat er iets bestaat als het VK. Kindermishandeling moet vooraan op de agenda staan en als thema binnende hulpverlening aanwezig blijven. Dat dreigt echter verloren te gaan in een discussie over een of twee gemandateerde voorzieningen. De chatlijn Nupraatikerover.be gaat over seksueel misbruik. Er komen vragen binnen van mensen die elders niet terecht kunnen omdat het label van seksueel misbruik erop staat. Het bestaan van twee gemandateerde voorzieningen lijkt meer een probleem voor doorverwijzers en professionelen. Ze moeten de keuze maken. Er wordt soms voor het VK gekozen wegens de werking als multidisciplinair team. Met de dossiers over maatschappelijke noodzaak zijn er steeds twee mensen bezig. De VK's zitten niet met hun dubbele rol door de dubbele opdrachten. De buitenwereld zit daar echter soms wel mee. De combinatie van mandaat, hulpverlenende achtergrond en capaciteit maakt dat er kwaliteit kan worden geboden. Die kwaliteit mag niet verloren gaan. Gezinnen op kindermishandeling aanspreken, vereist kwaliteit. Daarvoor is voldoende mankracht, kwaliteit en expertise nodig. Als dat onvoldoende aanwezig is, werkt het niet en doet het kwaad.

Het overleg tussen OCJ en VK verschilt per regio. In regel zijn daar goede overlegstructuren. In Brussel is er een cultuurverschil met het OCJ. Dit heeft te maken met de achtergrond van de OCJ-medewerkers en de organisatie van een VK. Er is eensgezindheid over de grote lijnen.

De zorg van de VK's over hun erkenning als multidisciplinair team heeft te maken met de controle op de instroom. De spreker vreest dat er misbruik zal worden gemaakt van het kwaliteitslabel van de VK's. De VK's willen controle op de instroom, en willen erover waken dat ze een verschil kunnen maken.

Hij betreurt het vervallen van de trajectbegeleiding. Bij cliënten merkt hij dat ze te veel met systemen te maken krijgen en te weinig met hulpverleners. Het zou goed zijn als de hulpverlening, zeker voor jongeren en kinderen, een gezicht zou krijgen. Het moet vanzelfsprekend om goed geschoolde en ondersteunde mensen gaan. Het zou ook voor de VK's de zaken vergemakkelijken.

Er is geen zicht op de intersectorale toegangspoort. Het komt bureaucratisch over. Er wordt een andere taal gesproken. Het is moeilijk voor gezinnen en jongeren. Vroeger ging men naar het comité voor bijzondere jeugdzorg en de consulent zorgde voor begeleiding tijdens het traject. De intersectorale toegangspoort is veel anoniemer.

Er zijn meer middelen nodig om plaatsen te creëren. Na aanmelding van een kind van negen jaar duurt het ongeveer één jaar om een kinderpsychiatrische diagnose te krijgen. Dat is niet meer ernstig. Het wachtlijstenbeleid moet transparanter. Dat is een taak voor de intersectorale toegangspoort, maar het moet gepaard gaan met meer middelen.

De VK's zijn bereid om CLB-medewerkers te ondersteunen. Namens het IROJ is de vraag gekomen om in een aantal regio's voor de periode 2015-2016 een vormings- en sensibiliseringsaanbod te organiseren. Meestal wordt dat goed onthaald. Het wordt thans wat afgehouden wegens de eigen werkdruk.

Om het werk goed te kunnen doen, is 15 percent meer middelen nodig.

Het beroepsgeheim situeert zich op verschillende niveaus. Er is nood aan vorming en sensibilisering. Er worden de raarste zaken over het beroepsgeheim verteld. Heel de sector vraagt om een betere afstemming met Justitie. De VK's vragen de veralgemening van initiatieven als het Protocol van Moed en CO3. De cliënt wordt daar beter van. Het zit op dit ogenblik nog maar op projectbasis. Er zijn praktijken waardoor diensten elkaar telefonisch vinden maar dat is te vrijblijvend en ongezond. Als er op Welzijn werk van wordt gemaakt, dan moet dat ook op Justitie gebeuren.

Een werkgroep over administratieve vereenvoudiging is goed. De spreker wil zich niet uitspreken over de vorm waarin dat moet gebeuren, noch of dat binnen de huidige structuren van integrale jeugdhulp moet plaatsvinden. De boodschap is dat er vereenvoudiging moet komen, ook op het vlak van jargon. Van taal veranderen is niet gemakkelijk. In de praktijk komt het taalgebruik soms zeer bedreigend over.

Het A-document is te detaillistisch en moet vereenvoudigd worden. De indicatiestelling wordt niet overgenomen. Het decreet van 12 juli 2013 bepaalt dat de indicatiestelling van een gemandateerde voorziening wordt overgenomen, maar in de praktijk gebeurt dat niet altijd. De VK's vragen om de indicatiestelling over te nemen. Trajectbegeleiding zal zeer duur zijn, maar het kan zaken vertalen voor de mensen. Voor heel veel mensen is er na een jaar nog altijd onduidelijkheid over de procedures. Het is voor CLB's bijvoorbeeld niet duidelijk dat er niet altijd sprake moet zijn van maatschappelijke noodzaak bij kindermishandeling om een dossier door te verwijzen. Er kan ook op de gewone werking van de VK's een beroep worden gedaan om door te verwijzen.

Personeelsuitbouw kan helpen om calamiteiten te voorkomen. Andere voorstellen zoals het inperken van de wachtlijsten of beter afstemmen kunnen ook helpen. Erik Van Dooren is soms verbaasd dat niet meer dossiers een fatale afloop kennen als hij in overweging neemt wat er op de werkvloer omgaat en getolereerd wordt. Er gebeuren zaken omdat er een beroep wordt gedaan op vrijwilligers wanneer de reguliere opvang volzet is of te duur. Het is moeilijk en genuanceerd.

Het is moeilijk om hic et nunc een insteek te geven over vereenvoudigde structuren en jargon. Het is op dit ogenblik behelpen. Men is erop gericht om met mensen tot een verhaal te komen en een verstaanbare taal te gebruiken.

Trajectbegeleiding kan helpen om een koppeling te maken tussen indicatiestelling en vervolghulp. Er is vraag naar casemanagement, niet alleen als gemandateerde voorziening maar ook vanuit de gewone werking van het VK bij vervolghulp. Er wordt soms op ingegaan. De workload maakt dat echter zeer moeilijk.

De registratie gebeurt op naam van de pleger. De spreker kent geen voorbeeld van problemen door de registratie. Kinderen die gemeld worden, worden met naam en toenaam geregistreerd. Ieder VK kan zien dat een kind geregistreerd staat. Er is geen toegang tot het dossier, maar er is wel melding van een dossier in een ander VK.

Een ander fundamenteel probleem is dat gedacht wordt dat het recht op privacy van de ouders primeert op de belangen van het kind. Wordt de naam van het kind genoteerd bij een adviesvraag van een CLB? In een dossier met fatale afloop gaat

daardoor informatie verloren. Dat is een bekende maar moeilijke discussie binnen de VK's.

3. Uiteenzetting door Barbara Glorieux, Xenia Langen, Tessa Boesmans en Samuel Lams, Cachet vzw

Cachet vzw is volgens *Barbara Glorieux* opgericht door vier jongeren die ervaring hadden in de jeugdhulp en graag de negatieve beeldvorming wilden bijstellen. Intussen is het een netwerk van jongeren in onder meer Brussel, Antwerpen en Mechelen. Er worden ontmoetingsavonden georganiseerd voor jongeren en ex-jongeren in de jeugdhulp.

Cachet vzw toont een film over de beschikbaarheid van jeugdhulp en over de toegankelijkheid. Het is voor jongeren niet evident om naar een hulpverlener toe te stappen. Het is niet omdat het decreet van 12 juli 2013 rechtstreeks toegankelijke hulp vermeldt dat die er ook is. Er is nog heel wat werk om hulp echt voor jongeren toegankelijk te maken. De beschikbaarheid gaat ook over de wachtlijsten. Het duurt soms heel lang vooraleer jongeren de hulp krijgen waar ze om vragen. Soms krijgen ze die hulp pas als het om maatschappelijke noodzaak gaat.

Xenia Langen vertelt dat maatschappelijke nood een wrange smaak nalaat. Haar gezin vroeg geregeld hulp maar is op een wachtlijst terechtgekomen. Na twee jaar was het niet meer leefbaar en dan pas was er maatschappelijke noodzaak. Intussen waren er heel wat bruggen kapot en heeft het jaren gevegd om dat te boven te komen. Wat betekent maatschappelijke noodzaak? Het is een vervelend begrip.

Tessa Boesmans liep thuis weg wegens seksueel misbruik. Nadat ze aangifte deed bij de politie woonde ze twee maanden op straat voor ze geplaatst werd en de hulp kreeg die ze nodig had. Kinderen worden soms aan hun lot overgelaten.

Jongeren nemen zelf graag de regie van de hulp in handen, verklaart *Barbara Glorieux*. Ze hebben de ervaring dat hulp redelijk uniform is. Jongeren die niet passen binnen de voorziening worden vaak doorgestuurd. Jongeren zouden graag mee beslissen over hoe de jeugdhulp eruitziet.

Tessa Boesmans verduidelijkt dat door het wegvallen van de consulent er geen vertrouwenspersoon meer is voor de jongere. De jongere wordt aan zijn lot overgelaten en moet zelf iemand zoeken die zich wil toeleggen op de weg die de jongere moet afleggen tijdens het hulpverleningsproces. Het is niet gemakkelijk voor een jongere om iemand vertrouwen te schenken. Het is voor de vertrouwenspersoon ook niet altijd mogelijk om de jongere te volgen als die van leefgroep naar leefgroep gaat.

Voor jongeren die wel een vertrouwenspersoon vinden die het hele traject volgt, is een vertrouwenspersoon zeer waardevol, stelt *Barbara Glorieux*.

Samuel Lams kreeg een individuele begeleider. Vaak is het een komen en gaan van begeleiders omdat het ook voor hen zwaar is. Hij heeft die begeleider heel lang gehad. Zelfs na de hulpverlening hebben ze contact gehouden. Nu nog begeleidt hij Samuel verder en is het vriendschap geworden. Het is heel praktisch om een vertrouwenspersoon te hebben op wie kan worden gerekend.

Barbara Glorieux zegt dat een vertrouwenspersoon eerder de uitzondering dan de regel is. Leerkrachten mogen van de directie die vertrouwensrelatie niet aangaan. De structuren staan dat in de weg. Als ex-begeleider is het ook niet gemakkelijk om een gewone relatie met een jongere aan te gaan.

Over het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp is vorming georganiseerd, vertelt *Tessa Boesmans*. De vaststelling is dat dit decreet bij begeleiders en jongeren onbekend is. Jongeren hebben heel weinig kennis van hun rechten in de jeugdhulp. Begeleiders hebben daar evenmin een goede kennis van. Begeleiders melden ook vaak zaken niet aan jongeren. Het recht om een dossier in te kijken, is bij weinig jongeren bekend. Het recht op een vertrouwenspersoon of een advocaat evenmin. Het kost jongeren vaak veel moeite om zaken te verkrijgen. Ze moeten veel inspanningen leveren om hun rechten te verkrijgen. Ze geven het dan ook vaak op.

De tweede film gaat volgens *Barbara Glorieux* over begeleid zelfstandig wonen of de voorziening verlaten bij het bereiken van de leeftijd van zeventien of achttien jaar.

De realiteit is volgens *Xenia Langen* vaak dat jongeren op heel jonge leeftijd, gewild of ongewild, alleen gaan wonen. De maatschappelijke tendens is momenteel om op latere leeftijd (25 à 26 jaar) alleen te gaan wonen. In de bijzondere jeugdzorg is 17 of 18 jaar nog de gangbare leeftijd. Jongeren krijgen daardoor problemen die anderen niet hebben. Zelf was ze 17 jaar toen ze alleen ging wonen. Ze moest haar diploma van secundair onderwijs nog halen. Er was een enorme kloof met haar klasgenoten. Het was daardoor moeilijk om contact te hebben met jongeren van de eigen leeftijd omdat de leefwereld zo verschillend was.

Samuel Lams was zeventien jaar toen hij alleen ging wonen. Het werd hem duidelijk gemaakt dat hij er klaar voor was om alleen te gaan wonen. Er werd ook gemeld dat er een enorme wachtlijst is voor mensen na hem. Hij kon terecht bij familie waar hij een kamer kon huren tegen een lage prijs. Hij kent jongeren waar dat minder goed is afgelopen, die op heel vroege leeftijd zelfstandig gingen wonen maar na verloop van tijd de huur niet meer konden betalen.

Xenia Langen vermeldt dat de jongeren veel verantwoordelijkheden moeten dragen. Ze kent twee meisjes die allebei in het laatste jaar Latijnse zitten en op kamertraining zijn. Ze vroegen minder verantwoordelijkheden om zich meer op het studeren te kunnen focussen. Er is weinig flexibiliteit. De voorziening wil hen graag klaarstomen, wat heel begrijpelijk is, maar gaat voorbij aan de studies. Dat is een veel geziene tendens. Het kan bijvoorbeeld niet om deeltijds alleen en deeltijds in een voorziening te wonen. Dat botst op de praktische regel dat als een kamer niet voldoende wordt gebruikt, die moet worden afgegeven aan een andere jongere. Hierdoor hebben 17-18-jarigen weinig ruimte om te experimenteren, terwijl andere jongeren die ruimte wel hebben. Als het misloopt, is het moeilijk om een stap terug te zetten. Begeleiding is heel uniform en vrijblijvend na achttien jaar. Bij falen is het moeilijk om de stap naar de hulpverlening voor volwassenen te zetten. Die is vaak niet toegankelijk of moeilijk te bereiken. Als jongeren alleen gaan wonen, is het belangrijk om een netwerk te hebben om op terug te vallen. Er wordt in begeleidingen vaak gezegd dat er moet worden ingezet op netwerken. Dat klinkt zeer theoretisch. Er moet dan op kaart worden gezet wat het netwerk precies is. Als het er niet is, hoe komt men dan tot dat netwerk.

4. Vragen van de leden

Lorin Parys beseft dat Cachet vzw het belang en nut van jeugdhulp, met de nodige aanpassingen, bewijst. Cachet is echter maar het topje van de ijsberg. Er zijn veel jongeren die niet de moed vinden om naar het Vlaams Parlement te komen voor een uiteenzetting. Hij is getroffen door de paradox dat er van kinderen en jongeren in een zwakke context meer gevraagd wordt dan van jongeren die in een gezin opgroeien en pas op 25 à 26 jaar zelfstandig worden. Daar moet over worden nagedacht.

De reflectie over de bezettingsgraad van de voorzieningen is zeer terecht. Er is nog geen financiering volgens de bezettingsgraad van de voorzieningen, maar ze moeten wel voor een doorstroom zorgen. Dat zorgt ervoor dat de jongeren minder fouten mogen maken omdat het opvangnet van de kamer er niet is. Dat is een goed en belangrijk punt voor de evaluatie.

Hij nodigt mevrouw Boesmans uit het verhaal over haar vraag naar een begeleider te vertellen. Ze vroeg om een vrouwelijke begeleider. Gezien haar achtergrond kon een vrouwelijke begeleider haar echt voorthelpen. Dat is echter niet wat ze kreeg.

Zestig percent van het succes in de jeugdhulp hangt samen met de klik die de jongere met zijn begeleider maakt. Een tweede succesfactor is een zekere vorm van authenticiteit van de hulpverlener. Hebben ze een idee hoe dat beter georganiseerd wordt? Hoe kan het beleid ervoor zorgen dat die klik tussen jongere en begeleider er vaker is? En hoe er sneller overgeschakeld kan worden op een alternatief als die klik uitblijft?

Martine Taelman vindt de sprekers zeer moedig. Ze weet dat van jongeren in de jeugdhulp meer verwacht wordt dan van andere 17-jarigen. Het is heel hoopgevend en deugddoend dat ze aanwezig zijn en engagement tonen voor andere jongeren.

Er is gesteld dat er een lange periode overgaat vooraleer hulp geboden wordt. Hebben de sprekers de indruk dat men te lang blijft steken in vrijwilligheid? Moeten er niet sneller gedwongen maatregelen worden genomen?

Elke Van den Brandt is onder de indruk van de heldere analyse en het duidelijk aanwijzen van de pijnpunten. Het zijn de bekende pijnpunten zoals de toegankelijkheid en de wachtlijsten waardoor jongeren snel op eigen benen moeten staan. De kans en het recht om te falen zijn belangrijk voor een adolescent.

Zijn er voldoende initiatieven als Cachet? Zijn er genoeg plaatsen en is er voldoende ruimte om elkaar te vinden?

Hoe beoordelen de sprekers de hervorming van de integrale jeugdhulp? Wat betekent het ontbreken van een consulent in de praktijk? Zijn er zaken die moeten terugkomen of anders moeten worden georganiseerd?

Freya Van den Bossche herinnert zich dat Cachet al in 2010 wees op een gebrek aan continuïteit met vertrouwenspersonen. Is er inmiddels iets veranderd? Of is dat probleem nog altijd even groot? Zijn er goede of minder goede veranderingen? Hoe ziet het systeem er idealiter uit?

Een ex-begeleider heeft het blijkbaar niet gemakkelijk om blijvend een band te houden met een jongere. Ze denkt dat zoiets van grote waarde kan zijn voor jongere en begeleider. Ze had graag het standpunt van de sprekers hierover gekend.

De jongeren moeten vrij vroeg zelfstandig leven. Kan een systeem dat de jongere een grotere mate vrijheid en zelfstandigheid biedt in combinatie met begeleiding, een oplossing zijn?

Katrien Schryvers vindt dat Cachet over elk onderwerp waarover het gehoord wordt, steeds terechte punten aanhaalt. Merken de sprekers pijnpunten over de integrale jeugdhulp die er voordien niet waren, of omgekeerd? Of is er niet direct een verschil?

Ze denkt dat er terecht gesteld wordt dat het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp onvoldoende bekend is. Ook al is het niet rechtstreeks een gevolg van de integrale jeugdhulp, jonge-

ren moeten hun rechten kennen. Een van de rechten binnen de jeugdhulp is een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon. Cachet verwijst geregeld naar de begeleiders. Er is natuurlijk een spanningsveld. Een begeleider kan maar een bepaald aantal jongeren begeleiden. Er bestaat blijkbaar een nood om na de begeleiding terug te kunnen vallen op een begeleider. Decretaal kan een vertrouwenspersoon een externe zijn. Hoe vallen die twee te rijmen? Is het niet nodig dat er iemand binnen de voorziening is en iemand die daar wat afstand van heeft? Er is terecht gewezen op de druk die begeleiders soms ervaren. Hoe moet daarmee worden omgegaan?

De jonge leeftijd waarop verantwoordelijkheden moeten worden genomen, baart inderdaad zorgen. De kamertraining moet verder doorgetrokken worden tot bijvoorbeeld twintig jaar. Het beleid moet ervoor zorgen dat er geen cesuur is. Ook al ligt dit standpunt gevoelig, voor sommige kwetsbare jongeren is meerderjarigheid op achttien jaar geen geschenk.

Tessa Boesmans is thuis weggelopen en uiteindelijk geplaatst wegens seksueel misbruik. Ze vroeg om en kreeg een vrouwelijke individuele begeleider, maar die bleek na twee weken zwanger. De volgende vrouwelijke individuele begeleider werd ook zwanger en dan kreeg ze een man. Dat was zeer spijtig omdat ze wegens seksueel misbruik door een man werd geplaatst. Daardoor is er geen band met de begeleider ontstaan. Haar vader was overleden op haar zevende, toen ze met haar opa telefoneerde, vroeg de begeleider of het haar vader was. De vraag rijst dan of begeleiders hun dossiers wel kennen. Uit haar ervaring met de begeleiding van jongeren weet ze dat vier maanden zeer kort is om de verdere hulpverlening voor de jeugdrechtbank en consulent te bepalen. Vooraleer de jongeren wat vertrouwen schenken, is er al meer dan drie maand voorbij. Het is voor jongeren belangrijk dat de begeleider een deel van zijn persoonlijk leven blootlegt. De vragen en positie moeten inwisselbaar zijn. Het biedt de mogelijkheid om de klik te maken. De begeleider moet de jongeren duidelijk kunnen maken dat iedereen tegenslagen kent en fouten kan maken.

Ze heeft op haar vorig werk een jongere verder willen begeleiden als vertrouwenspersoon maar dat werd haar afgeraden uit vrees dat de begeleidingsrol te veel opgenomen zou blijven en dat de andere voorziening onvoldoende de kans zou krijgen om de begeleiding te doen.

Barbara Glorieux herinnert zich van haar begeleiding dat ze met de eerste begeleiders een betere band had dan met de latere. Bij langdurige plaatsingen heeft de jongere na verloop van tijd geen zin meer om te investeren in relaties. Het heeft geen zin om zijn best te doen voor iets voorbijgaands. Het is voor het beleid belangrijk om in de continuïteit te investeren. Het beroep van begeleider moet aantrekkelijk blijven en het moet aangenaam blijven om in de sector te werken.

Ze heeft geprobeerd om ondersteunende pleegzorg te geven aan kinderen die de voorziening verlieten. De voorziening heeft dat tegengewerkt. Dat wordt nog altijd als niet professioneel ervaren. Na haar vraag om de kinderen te mogen blijven zien, mochten ze eerst gedurende zes maanden geen contact hebben. Na haar vraag is er van de voorziening een nota gekomen om een beleid te ontwikkelen voor nazorg. Er is een aantal regels vastgelegd om te bepalen waarom het niet goed was contact te blijven houden. Er is nog veel werk nodig om dat mogelijk te maken.

Xenia Langen pleit om begeleiders meer ruimte te geven om te experimenteren met wat de grens is. Er wordt nog altijd nagedacht over de professionele afstand tussen jongere en begeleider. Ze pleit ervoor om professioneel iemand nabij te zijn. Een voorziening wordt als iets tijdelijks gezien maar twee jaar in een voorziening is heel lang in een tienerleven. Ze voelde toen ze zelf geplaatst was constant die

tijdelijkheid. Wat is de kwaliteit van de hulp als er constant een gevoel is onderweg te zijn naar een beter gezinsleven? Na haar plaatsing ging ze begeleid wonen. Haar begeleidster had één uur per week en mocht ook niet meer investeren omdat ze meerdere dossiers had. Hoe kan er een band worden opgebouwd met iemand die er één uur per week is? Haar ervaring met een inloophuis was positief. Ze kon daar op haar voorwaarden binnenstappen en ze konden dan samen iets doen. De problemen die moesten worden besproken, kwamen dan spontaan aan bod. Die natuurlijkheid mist ze vaak in begeleidingen.

Ze heeft de indruk dat er vooral aan doelen wordt gewerkt die door de voorzieningen zijn opgelegd. 'Naar huis toe werken' is een doel vanuit de voorziening, ook al maakt dat de betrokkene ongelukkig. Is 'naar huis toe werken' het enige doel of is het persoonlijke geluk van belang? Er wordt te vaak vanuit het aanbod gewerkt en niet vanuit de noden van het kind of het gezin. Doordat haar moeder psychisch ziek was, kon ze moeilijk thuis blijven wonen. Ze hebben zelf hulp ingeroepen. Er is nooit gezocht hoe moeder en dochter in verbinding met elkaar konden blijven zonder samen te wonen. Vanuit de voorziening was de stelling dat als 'naar huis toe werken' niet gaat de jongeren maar moeten blijven. Dat komt veel voor.

Ze pleit ervoor dat meer ingezet wordt op werkingen zoals die van Cachet. Wat primeert is het inzetten op de ervaringen van jongeren. Bij het IROJ was er een bevraging over de invoering van de integrale jeugdhulp. Slechts in één geval werd de cliënt vermeld. Op de vraag of het om de vader, de moeder ofwel het kind ging, bleef men het antwoord schuldig. Ze pleit ervoor om ook die mensen te bevragen. Het bevragen op grotere schaal zou een natuurlijke reflex moeten zijn. Dat mag via Cachet, maar het kan ook op andere manieren. Jongeren hebben een grote nood om hun ervaringen te delen.

Ze hoort dat de hervormingen heel veel stress met zich meebrengen omdat de consulent is weggefallen. De consulent wordt alleen nog maar ingezet bij maatschappelijke noodzaak. Welk signaal wordt daarmee gegeven aan jongeren? Veel jongeren denken dat zij de schuldige zijn van de problemen binnen het gezin. Wekt het wegvallen van de consulent niet de indruk dat zij niet de moeite waard zijn om tijd in te steken? De rol van de consulent mag ook niet overroepen worden. Zoals het vroeger was, was het ook niet goed. Iemand met soms vijftig dossiers kent zijn cliënten ook niet. Het is toch eng dat niemand het traject volgt. De afhankelijkheid van een jongere van een voorziening is al heel groot.

De wachtlijsten zijn volgens haar helemaal niet veranderd. De wachtlijsten zijn misschien weg, maar die jongeren zijn niet allemaal verdwenen. Waar zijn de jongeren naartoe als ze niet meer worden aangemeld?

Ze pleit om voor jongeren die zelfstandig gaan wonen iets tussenin aan te bieden. Vooral verder studeren is moeilijk in vergelijking met jongeren in een gezin. Er is geen buffer om op terug te vallen voor iemand die alleen woont. Tijdens examenperiodes hebben jongeren geen tijd om te werken waardoor ze terugvallen op een minimumloon. De jongere wordt daar niet goed op voorbereid. Jongeren moeten ook naar talloze diensten om over de nodige papieren te beschikken. Dat kan overweldigend zijn.

Tessa Boesmans had door de wachtlijsten het gevoel dat er aan haar geloofwaardigheid werd getwijfeld. Soms maken begeleiders de fout om een jongere in een voorziening voort te slepen en niet onmiddellijk, zoals het hoort, onder een jeugdrechter te plaatsen of naar een andere voorziening door te verwijzen, waardoor ze de plaats innemen van andere jongeren. Een dossier wordt vaak gerokken terwijl de oplossing voor de hand ligt.

Er zijn drempels voor de jongere weggenomen in verband met de vertrouwenspersoon, maar er blijven andere. Bij haar eigen plaatsing werd haar volledige context uit elkaar gerukt door de verschillende opeenvolgende plaatsingen in verschillende steden en gemeenten. Ze moest daardoor van school veranderen en verloor alle contact met haar vrienden, leerkrachten en begeleiders. Het is voor een jongere dan moeilijk om extern een vertrouwenspersoon te zoeken.

Xenia Langen merkt dat de beeldvorming ook heel negatief is. Voor ze in de jeugdzorg terecht kwam, mocht ze soms in het weekend bij een vriendin blijven omdat het thuis te zwaar was. Dat werd stopgezet van zodra de ouders van die vriendin vernamen dat ze in de bijzondere jeugdzorg zat. Misschien kan er een oproep komen om de beeldvorming bij te stellen. België staat bekend om zijn groot engagement van vrijwilligers. Waarom kan dat niet voor jongeren uit de bijzondere jeugdzorg?

Barbara Glorieux stelt dat de combinatie van verschillende hulpvormen mogelijk is. Een jongere kan in een voorziening blijven en gelijktijdig ondersteunende pleegzorg krijgen. Dat is in het belang van de jongere.

In mei 2015 bracht Cachet een publicatie uit waarin de ervaringen zijn opgenomen van een groep jongeren waarmee gedurende anderhalf jaar werd nagedacht over hoe jeugdhulp er zou moeten uitzien na zeventien of achttien jaar. Er is een aantal interessante thema's aan bod gekomen. Het belangrijkste dat jongeren aangaven, is dat ze graag wat meer creativiteit in de hulpverlening zouden zien, bijvoorbeeld dat ze in het weekend terug naar de voorziening kunnen. Begeleiders en structuren zouden meer moeten nadenken over hoe ze op de noden bij een gebrek aan netwerk kunnen inspelen. Dat mag niet alleen de verantwoordelijkheid van de jongere zijn.

5. Uiteenzetting door Paul Bulckaert, algemeen directeur begeleidingscentrum Spermalie-Het Anker, Brugge

Paul Bulckaert bekijkt de integrale jeugdhulp vanuit het standpunt van personen met een beperking. Sommige verhalen zijn anders dan de voorgaande, maar toch is er ook een aantal raakpunten. In de bijdrage van Cachet kwam het belang van de continuïteit en een ondersteuningsnetwerk voor jongeren en jongvolwassenen aan bod. Ook voor mensen met een beperking is dat belangrijk.

5.1. Werkomgeving De Kade minderjarigenzorg

Integrale jeugdhulp vanuit het perspectief van ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap of een beperking en voor wie specifieke deskundigheid belangrijk is, typeert De Kade. De ondersteuning gebeurt met specifieke kennis met het oog op ontwikkeling en training van vaardigheden om later als volwassene hun potentieel maximaal te kunnen ontwikkelen.

De Kade werkt rond ondersteuningsvragen van kinderen en jongeren met een visuele beperking, een auditieve en communicatieve beperking, met sensorieel complexe meervoudige beperkingen, met autisme spectrum stoornis, en met gedragsstoornissen en emotionele stoornissen. In de erkenning zijn er modules voor begeleiding, behandeling, training, dagopvang en verblijf. Er wordt in alle frequenties gemoduleerd. Het is een multifunctioneel centrum in het kader van het VAPH met ongeveer 18.000 personeelspunten. Dit zijn een driehonderdtal medewerkers. Bij de thuisbegeleiding zijn er ongeveer 6000 prestaties. Er wordt ook rechtstreeks toegankelijk hulp geboden. Dat deel is heel beperkt: twintig personeelspunten op een totaal van meer dan 20.000. Er is ook hooggespecialiseerde expertise. Er wordt voor zeer ruime regio's gewerkt. Voor doofblinde kinderen wordt voor heel Vlaanderen gewerkt. Ook voor mensen met een visuele beperking

is de regio heel groot. Er wordt ook gewerkt voor de groep GES++. Er is samenwerking met het onderwijs. Buitengewoon onderwijs kan in De Kade niet zonder de aanvullende zorg. Zorg kan vaak niet zonder een intense samenwerking met onderwijs. Voor bepaalde doelgroepen is De Kade een regionale voorziening en voor andere een provinciale. Voor visuele beperking is het werkgebied West- en Oost-Vlaanderen en voor doofblinden zelfs heel Vlaanderen.

5.2. Toegangspoort

Vroegere VAPH-procedures zijn min of meer geïntegreerd in de integrale toegangspoort. Soms is dat aangevuld maar rijst de vraag of al die informatie nodig is. Er is nood aan contactpersonen/aanmelders. Die contactpersoon/aanmelders houden heel vaak de boot af omdat ze niet de middelen hebben om een aangemelde blijvend te volgen. Ze proberen die functie door te geven. De functie van contactpersoon moet worden gehonoreerd en er moet voldoende capaciteit zijn.

De intersectorale toegangspoort spoort heel moeilijk met de toegangspoort tot het buitengewoon onderwijs. Zo is het mogelijk dat iemand wel toegang krijgt tot zorg maar niet in een school binnenraakt. Het omgekeerde gebeurt ook. De synchronisatie van die twee toegangspoorten is een probleem. Van een toegangspoort wordt verwacht dat die een faciliterende rol speelt. Uit vragen over dossiers van de toegangspoort blijkt dat de toegangspoort soms onvoldoende expertise heeft om een inhoudelijke vraag van een persoon met een beperking te beoordelen. Er is te weinig expertise over specifieke ondersteuningsvragen.

Het CLB speelt als aanmelder en als multidisciplinair team een belangrijke rol bij de toegangspoort. Heel veel instroom gebeurt op 1 september. Heel veel beslissingen over verwijzing naar het buitengewoon onderwijs aangevuld met zorg worden op het einde van het schooljaar genomen, op een ogenblik dat de CLB's dichtgaan, maar moeten tegen 1 september zijn uitgevoerd. De spreker is benieuwd hoe dat dit jaar zal lukken.

In het fase 2-overleg in het kader van de jeugdhulpregie wordt De Kade vaak gevraagd deel te nemen. Ze zijn verplicht om daaraan deel te nemen, terwijl vooraf al geweten is dat het merendeel van de deelnemers nauwelijks een inbreng kan hebben. Is dat efficiënte tijdsbesteding?

Gebruikers en professionelen ervaren het voortraject als complex en weinig transparant. Er rijzen vragen over wat er met die gegevens gebeurt: wie leest dat, hoe zit het met de privacy, hoe kan er contact mee worden opgenomen enzovoort? Het wordt ervaren als een black box.

Ondanks modulering is de zorgverlening er niet begrijpbaarder op geworden.

5.3. Spanningsveld integrale jeugdhulp – zorgvernieuwing

Naast de integrale jeugdhulp is er Perspectief 2020. De principes van beide staan haaks op elkaar. Perspectief 2020 wil de regie maximaal in handen van de gebruiker, terwijl de integrale jeugdhulp werkt met zorgtoewijzing en de intersectorale toegangspoort. Als de gebruiker de regie in handen heeft, dan hoeven de beslissingen niet in zijn plaats te worden genomen. In zijn ondersteuningsplan staat wat hij nodig heeft. Een ondersteuningsplan moet flexibel zijn en is eigenlijk een procesontwikkeling. Het is moeilijk om met de integrale jeugdhulp daarop in te spelen. De flexibiliteit ontbreekt en de regie wordt gedeeltelijk van de gebruiker afgenomen.

Er rijzen vragen hoe dat kan samengaan met de persoonsvolgende financiering. Hoe zal die voor de minderjarigen worden geïmplementeerd?

Het MFC is een tussenstap tussen de oude erkenning en de persoonsvolgende financiering. Het MFC speelt met de bestaande ondersteuningsmodules flexibel in op de ondersteuningsnoden van de gebruiker. Dat kan zeer wisselend zijn. Om de flexibiliteit van het MFC maximaal te kunnen inzetten, vraagt men de toegangspoort al wat nodig kan zijn om met dat ticket flexibel te kunnen werken. Dat is geen gezonde manier van werken. Daar moet iets op gevonden worden.

Flexibiliteit is niet alleen de ondersteuningsvormen flexibel in de tijd inzetten. Vaak spelen ondersteunende actoren een belangrijke rol in de ondersteuning van een persoon met een beperking. Naarmate er meer vermaatschappelijkte zorg komt, kiezen gebruikers voor de inzet van reguliere diensten en vullen dat aan met bijvoorbeeld dagopvang in een voorziening, eventueel met kortverblijf tijdens vakantieperiodes en expertise over bijvoorbeeld visuele beperking. Dat is een netwerk met een viertal ondersteuningsvoorzieningen. Om dat dynamisch te laten verlopen, moet er voortdurend contact met de toegangspoort zijn. Daaraan moet worden gesleuteld. Perspectief 2020, persoonsvolgende financiering en MFC zorgen voor meer dynamiek en een fundamentele hertekening van de ondersteuning dan de integrale jeugdhulp. De ruimte die nodig is om die vernieuwing door te voeren, wordt soms beperkt door de mogelijkheden die jeugdhulp biedt.

5.4. Integrale jeugdhulp en beleidsontwikkeling in dialoog met alle betrokkenen

De integrale jeugdhulp en beleidsontwikkeling in dialoog is een verworvenheid voor de sector van personen met een handicap. Het groeit ook in andere sectoren. Het VAPH heeft daar al lang ervaring mee. Die dialoog met betrokkenen is minder aanwezig in de jeugdhulp. Er is veel overleg in de jeugdhulp. Het resultaat daarvan is voor zijn sector beperkt. Het meeste overleg beperkt zich tot kennismaken met elkaar en aftasten wat de raakvlakken zijn, maar er is weinig resultaat om zaken samen aan te pakken.

Voor een grote voorziening met grote regio's is het onmogelijk om in alle regio's aanwezig te zijn. Om overal te kunnen participeren moet één vte worden vrijgesteld. De regio-afbakening van overlegvormen verschilt. Er zijn veel overlegvormen die vergelijkbare zaken bespreken met een grote overlap met andere. Het zou efficiënter zijn mocht men de regio's volgens overleg aansturen en consequent afbakenen over de sectoren.

De dialoog tussen gebruikers, voorzieningen, verwijzers en overheid functioneert niet meer voor minderjarigenzorg. Die functioneert nog wel in de volwassenenzorg van het VAPH. Er wordt meegewerkt aan het IROJ, maar daar wordt gewerkt met een zeer beperkte delegatie over heel brede materies waar het zeer moeilijk is om gebruikers te motiveren om eraan te participeren. Er is geen ondersteuning van het IROJ. Er is een voorzitter die ergens een voorziening moet vrijmaken. Er is geen secretariaat. Om dit goed te laten functioneren is er ondersteuning nodig.

5.5. Integrale jeugdhulp: faciliteren van samenwerking/overzicht tussen sectoren

De integrale jeugdhulp heeft de bedoeling samenwerkingen tussen sectoren te faciliteren. Het doel is duidelijk te zeggen wat nodig is en wat ondersteuning biedt. Tot nog toe is dat weinig overzichtelijk. Zelfs het raadplegen van de Jeugdhulpwijzer brengt geen uitkomst. Sleutelbegrippen blijven nog altijd verschillend. Combinaties tussen sectoren zijn dan moeilijk. Er blijft spraakverwarring.

Positief is dat de partners uit de regio elkaar beter kennen. Een aantal partners ontbreekt zoals onderwijs en kinderpsychiatrie. Voor de doelgroep van jongeren met gedragsstoornissen en emotionele stoornissen is het raakvlak tussen personen

met een beperking en de vroegere bijzondere jeugdbijstand groter geworden. De samenwerking biedt meerwaarde maar er blijft een aantal knelpunten.

5.6. Praktische problemen in de samenwerking tussen VAPH en jeugdzorg

Bij de bijdrageregeling is er een probleem. Ouders stellen vast dat ze andere bijdragen moeten betalen omdat ze uit een andere sector in de sector van personen met een handicap terechtkomen. Voor de gebruiker is de geboden zorg identiek. Er zijn heel wat discussies met voorzieningen uit de jeugdhulp over wie wat zal betalen. Wie moet de medische kosten betalen? In het VAPH is het de gebruiker maar in de jeugdhulp is het de jeugdhulp. Om tot een vlottere samenwerking te komen, moeten die knelpunten worden opgelost. De zakgeldregeling in de jeugdzorg vormt een probleem binnen leefgroepen. Het ene kind krijgt zakgeld en het andere niet.

5.7. Continuïteit minderjarigen – volwassenenzorg

De beleidsontwikkelingen rond volwassenen en minderjarigen met een beperking lopen steeds verder uit elkaar. Ze worden aangestuurd door verschillende overlegorganen. Wellicht wordt er in de toekomst ook met andere concepten gewerkt. Het is voor de organiseerbaarheid van voorzieningen belangrijk dat die verbondenheid op een of andere manier is gewaarborgd. Inhoudelijk is dat belangrijk voor de werking van de sector en de gebruiker. Als de gebruiker als volwassene de eigen regie in handen neemt, dan moet hem dit worden geleerd als minderjarige. Voor mensen met beperkingen is het goed zaken op te bouwen als kind en jongere en een aantal relevante zaken te continueren als volwassene. Voorzieningen moesten veel tijd investeren in het ROG. Thans moet er in twee vormen van overleg worden geïnvesteerd. De beslissingen worden vanuit verschillende organen aangestuurd. De vroegere VAPH-organen zijn niet bevoegd voor zorgregie in de jeugdhulp. Het ROG is niet bevoegd voor jeugdhulp. Er is afstemming nodig over de gewenste richting.

6. Vragen van de leden

Lorin Parys stelt dat de persoonsvolgende financiering een belangrijk principe is binnen de sector van personen met een handicap. Het is soms in strijd met de integrale jeugdhulp. Zou persoonsvolgende financiering een goed principe zijn in de integrale jeugdhulp?

Hij heeft gehoord dat er veel overlegd wordt zonder dat het veel bijbrengt. Hoe komt het dat er weinig resultaat is? Welk overleg kan worden afgeschaft?

Welke combinaties tussen de sectoren blijven moeilijk of zijn onmogelijk te organiseren?

Elke Van den Brandt hoort dat de ontschotting tussen de sectoren nog niet echt gelukt is zoals blijkt uit de problemen met het zakgeld en de medische kosten. Er is ook een nieuwe breuk met de volwassenenhulp. Het is een belangrijke vaststelling dat door één zaak te integreren er een andere breuk ontstaat. Moet de volwassenenhulp meer het model van de integrale jeugdhulp volgen? Moeten er vervolgttrajecten komen vanuit jeugdhulp en van wat vroeger de bijzonder jeugdhulp was? Moeten er gelijksoortige volwassenentrajecten worden opgezet? Of moeten voor kinderen met een handicap die een langetermijntraject hebben de sectoren van minder- en meerderjarigen meer samen worden gehouden en moet de ontschotting weer uiteen worden gehaald?

Hoe moet de toegangspoort evolueren? Moet de toegangspoort de begeleiders hulp bieden bij het vinden van het juiste hulptraject of moet de toegangspoort een filter zijn op de toegang tot de voorzieningen?

De sector van personen met een handicap werkt met het ondersteuningsplan. In de eerste lijn kan een hulpverlener voor de toegangspoort een ondersteuningsplan maken. Is het nodig dat de toegangspoort zich daarover buigt? Kan het de rol van de toegangspoort zijn om op basis van het ondersteuningsplan de juiste hulp aan te brengen? Is de expertise in het voorveld groot genoeg om zo te werken? Of is de toegangspoort nodig voor de expertise?

Heeft de heer Bulckaert de indruk dat er een gebrek is aan vertrouwen? Een aantal sprekers kaartte dat aan. Er is controle op controle. Is deze analyse juist? Is er een gebrek aan vertrouwen of zijn het kinderziekten van het systeem? Is het stimuleren van overleg beter dan het opleggen van geformaliseerd overleg?

Paul Bulckaert denkt dat niet alles moet worden gecontroleerd en geformaliseerd. Met een aantal eenvoudige procedures kunnen stappen worden gezet. Een aantal zaken moet worden losgelaten. De sector van personen met een handicap evolueert naar meer sociaal ondernemerschap. Er moet een algemene controle zijn maar geen detailcontrole. In een regio zijn er genoeg partners die in staat zijn om met elkaar te zoeken naar de gepaste zorg voor een gebruiker met een complexe zorgvraag. Er kunnen structuren van collegiaal overleg worden gezocht. Als dat niet lukt, dan kunnen er maatregelen worden opgelegd.

De integrale jeugdhulp zal onvermijdelijk ook met persoonsvolgende financiering moeten werken. Een PAB is ook een vorm van persoonsvolgende financiering. Waarom niet toelaten dat mensen met een PAB hun zorg gedeeltelijk inkopen? De vraag is of dat het enige systeem kan zijn in de integrale jeugdhulp. Werken met persoonsvolgende financiering vraagt heel wat van de gebruikers. Er zijn gebruikers die daarvoor kiezen en de meerwaarde ervan valoriseren. Er zijn ongetwijfeld ook mensen die dat niet kunnen en blijven kiezen voor het recht op zorg. Ze zullen met hun ticket gebruikmaken van een voorziening. De twee systemen moeten blijven bestaan. Het kan perfect dat een persoonsvolgend budget omgezet wordt in personeelspunten binnen het VAPH.

Paul Bulckaert pleit voor het invoeren van persoonsvolgende financiering, maar dat zal niet gemakkelijk zijn. Er wordt aan een zorgzwaarte-instrument voor minderjarigen gewerkt. Dat is veel complexer dan een zorgzwaarte-instrument voor volwassenen. Het is zoveel complexer omdat de context zoveel zwaarder doorweegt in de zorgzwaartebepaling. Het ondersteuningsplan is een belangrijke sleutel in werking en zorgtoeleiding.

Een inclusieve samenleving vereist integrale hulp of zorg voor volwassenen met een ondersteuningsnood. Als dat er komt met complexe procedures en overmatig overleg, dan hoeft het niet. Als het op een eenvoudige manier tot stand kan worden gebracht, moet het er komen. Als mensen met een beperking inclusief moeten functioneren, dan mag men ze niet eerst apart zetten. De vraag is of zo iets organiseerbaar is. De basisconcepten van zorg bij minder- en meerderjarigen moeten dan wel gelijksoortig zijn.

De toegangspoort moet een dienst worden die op basis van ondersteuningsplannen bijdraagt aan het realiseren van deze ondersteuningsplannen. De toegangspoort moet altijd als filter functioneren om te vermijden dat mensen te veel ondersteuning vragen of onterecht een beroep doen op ondersteuning op basis van een ondersteuningsplan dat niet koosjer tot stand is gekomen. De toegangspoort moet kijken of ondersteuningsplan en -vraag voldoen aan de vooropgestelde criteria. Zo lang er schaarste is, moet de toegangspoort voor een deel de prioritering op zich nemen. Als er geen schaarste meer is, is de toegangspoort niet meer nodig. Als mensen een ondersteuningsplan hebben na de toegangspoort, moeten ze worden bijgestaan in de ontwikkeling van dat traject. De spreker pleit niet voor een aparte dienst. In de loop van het zorgtraject vinden mensen iemand die voldoende op de

hoogte is om hen op weg te helpen. Er zijn zorgverstrekkers, die het mandaat hebben om een deel van hun capaciteit in te zetten om de trajecten van de gebruikers te volgen. De gebruiker moet de vrijheid hebben zijn ondersteuner te kiezen. Het moet klikken op het vlak van relaties en deskundigheid.

Combinaties van talrijke zorgverstrekkers die elk een deel van de ondersteuning organiseren, zijn complex, al is dat technisch mogelijk. Kinderen met een handicap die een VAPH-voorziening combineren met steun van een voorziening uit de bijzondere jeugdbijstand, zijn moeilijk. De regelgeving heeft verschillende vertrekpunten die botsen.

Overleg blijft noodzakelijk. Het is nodig dat actoren elkaar kennen en nagaan welke initiatieven er genomen moeten worden. Zorgafstemming en -planning blijven belangrijk. Er kan worden gesaneerd door de overlegvormen die relevant zijn voor de sector in kaart te brengen en door na te gaan hoe de afbakening van regels en bevoegdheden anders kan worden geordend. Het overleg ondersteunen met secretariaten en de voorzitter met een dienst die de nodige gegevens kan samenbrengen, kan ook verbetering brengen.

7. Uiteenzetting van Cyriel Craeghs, algemeen directeur Don Bosco Vlaanderen

Cyriel Craeghs probeert dicht bij de praktijk te blijven. Het is een boeiende tijd. Er is veel in beweging in de jeugdhulp, zoals de integrale jeugdhulp en de financiering. Jongerenwelzijn stelde hoge verwachtingen in de integrale jeugdhulp. Het project met de multifunctionele centra was net afgerond. De ambitie was door vlot schakelen een flexibel aanbod te creëren.

7.1. Brede instap

Een zorgvraag moet worden gecapteerd. Er wordt daarvoor verwezen naar de brede instap, maar net dat is de achilleshiel van het systeem. Theoretisch klopt alles en laagdrempelige hulp is dankzij een aantal structuren bereikbaar. Maar laagdrempelig is daarom geen synoniem van bereikbaar. Heel wat jongeren worden niet gecapteerd door een laagdrempelige en rechtstreeks toegankelijke voorziening binnen de brede instap. De vraag rijst ook hoe breed er naar de brede instap wordt gekeken. Wordt er ook naar andere sectoren gekeken, zoals huisdokersverenigingen? Het kan ook dat bepaalde zorgvragen niet gecapteerd worden. Er zijn zeker vragen die onder de radar blijven. Wachtlijsten, die voordien ellenlang waren, zijn plots leeg. Wat betekent dat? Wat met crisishulp die exponentieel toeneemt? Heeft dat te maken met vragen die niet door de brede instap gecapteerd worden?

7.2. Modules rechtstreeks toegankelijke hulp

Als de brede instap hulp indiceert, dan is rechtstreeks toegankelijke hulp mogelijk. Het is een goede zaak dat een groot gedeelte van de hulp rechtstreeks toegankelijk is gemaakt. Zo kan het aanbod mee evolueren met wijzigingen in de zorgvragen. Als meerdere hulpaanbieders in een regio actief zijn, dan is er sterke nood aan (intersectorale) afstemming. Bepaalde modules zitten dicht bij elkaar, maar zijn niet identiek.

7.3. Werking intersectorale toegangspoort

Als een dossier toch naar de intersectorale toegangspoort moet, dan is het terecht dat de toegangspoort duidelijke verwachtingen heeft ten aanzien van de A-documenten. De CLB's hebben al kritiek gekregen over de aanmaak van A-documenten. Als een dossier de intersectorale toegangspoort passeert, start het

dossier sneller op in de goede bedding. De integrale jeugdhulp moest tot meer efficiëntie en effectiviteit leiden.

Er zijn grote verschillen. Bij de opstart is gezegd dat geen A-document moet worden opgesteld voor lopende dossiers. Thans nog worden bepaalde dossiers amper ingevuld. Wat dan met de indicatiestelling en de toewijzing? Hoe kan een hulpaanbieder correct evalueren of een vraag in zijn werking past? Dan wordt er zoals vroeger rondgebeld. Er wordt gevraagd cliënten te betrekken bij het opstellen van A-documenten, maar wie krijgt die gevoelige informatie te lezen?

Een belangrijke vraag is in welke mate de toegangspoort vertraagt. In Antwerpen wordt met een doorlooptijd van twee maanden rekening gehouden. Is dat een gevolg van de organisatie of de structuur? Verbetering is mogelijk. Een consensusdossier is opgemaakt door een multidisciplinair team. Een besprekingsdossier niet. Als een dossier niet door een multidisciplinair team is opgemaakt, dan moet het besproken worden door een team binnen de toegangspoort. De vraag rijst of dat leidt tot deskundige validatie. Om een jongere naar begeleid zelfstandig wonen te leiden, beschikken ze over zes maanden. Na vier maanden moet er bijgevolg een nieuw dossier worden ingevuld om tijdig klaar te zijn voor de verlenging. Er moet worden onderzocht welke besprekingsdossiers echt besprekingsdossiers moeten zijn. Initiële dossiers of dossiers met een zware hulpvraag moeten worden besproken, maar kunnen andere dossiers niet worden beperkt tot een kwaliteitstoets of tot het afblokken van een aantal velden?

7.4. Indicatiestellingen

Voor de indicatiestelling moet de toegangspoort een breed spectrum van hulpaanbod en doelgroepen kennen. In het eerste jaar is vastgesteld dat niet iedereen met alle doelgroepen en werkvormen vertrouwd is. Dat kan een opstartprobleem zijn, maar daar moet maximaal op worden ingezet om dat op te lossen.

Het is merkwaardig dat er provinciale verschillen zijn. Moet dat niet worden onderzocht? Is dat een gevolg van de achtergrond van wie de indicatiestelling doet?

7.5. Toewijziging

De integrale jeugdhulp heeft de ambitie jongeren de hulp te bieden die ze nodig hebben. Op de vraag of dat zo is, antwoordt de spreker voorzichtig positief. Een onderzoek bij jeugdrechters toonde aan dat 80 percent van de verwachte hulp gerealiseerd wordt.

De uitzonderingen staan daarmee in schril contrast. Er is geregeld instroom van jongeren die eigenlijk naar de psychiatrie moeten. Ze zijn daar niet omdat ze uitbehandeld zijn. Moet er dan toch niet verder worden gezocht?

Krijgen de jongeren de juiste hulp? Er is soms een zeer brede indicatiestelling die mogelijks voortvloeit uit de wachtlijsten. Er is nood aan een intersectoraal opvolgingssysteem.

7.6. Prioritering

Om in de hulpverlening terecht te komen, is vaak een prior nodig. Niemand kan tegen prioritering zijn. Het is terecht dat de meest behoeftige hulpvraag het snelst een antwoord krijgt. De correctie die in prioritering is doorgevoerd, is goed. Nochtans is er een aantal kanttekeningen. Het is niet omdat een melding met prior gebeurt, dat de kans op instroom groter is. Een prior betekent niet altijd dat de vraag past in de setting of in de leefgroep. In een aantal voorzieningen stijgt de

concentratie van complexe problematieken, wat de werkbaarheid niet altijd ten goede komt.

Het is positief dat de jeugdhulpregisseur kan overleggen. Dat voorzieningen over een vaste jeugdhulpregisseur beschikken, is positief. Wie zich gewoon aanmeldt, dreigt het kind van de rekening te worden. Wanneer komen zij aan bod?

7.7. Crisishulp

Bij crisishulp rijst de vraag vanwaar de zorgwekkende stijging komt. De kwantitatieve evaluatie geeft hierop geen antwoord. Zijn de vooronderstellingen juist? Komt het door een te trage captatie door de brede instap, door de duurtijd vooraleer effectief hulp aangeboden wordt, door de schaarste van het aanbod of wordt het gezien als een manier om versneld een plaats te krijgen? Al deze factoren spelen vermoedelijk gedeeltelijk mee, maar wellicht zijn er nog andere. Het model van de crisishulp roept de vraag op of het rigoreus hanteren van termijnen goed is. Zo wordt het systeem wel overeind gehouden, maar is het goed voor de cliënt of voor het systeem? Is het goed dat een kind van hulpverlening naar hulpverlening verhuist? Zo ontstaan er hulpcarroussels, die eens in kaart moeten worden gebracht. Voorts is een kwalitatief onderzoek naar de crisishulp aangewezen. Wat is het profiel van de instromers? Hoe wordt daar intersectoraal mee omgegaan? Wat is de effectiviteit van de crisishulp?

7.8. Werklastverschuiving

Binnen de voorzieningen verschuift de werklast. Het rechtstreeks toegankelijk maken van modules en contextbegeleiding is de juiste beweging. De voorzieningen moeten wie zich aanmeldt zelf screenen en nagaan of die persoon tot de doelgroep behoort of op de wachtlijst wordt gezet. Dat vraagt heel wat inzet van mensen. Er is daarnaast de toenemende administratie, en er moet worden nagedacht over de vereiste aanwezigheid op tal van overlegstructuren.

7.9. Cliëntparticipatie en inspraak

Cliëntenparticipatie en inspraak zijn de verdienste van de integrale jeugdhulp. Voorzieningen leveren daar inspanningen voor. De verslagen van Zorginspectie accentueren dat. Bij cliënteninspraak en -participatie moet er aandacht zijn voor taalgebruik. In plaats van ambtelijke taal dient men een taal te spreken waaruit betrokkenheid met de mensen blijkt.

7.10. Besluit

Er is begrip voor de moeilijkheden bij de implementatie van een complex en meelagig project. De remediëring, die al een tijd bezig is, moet steeds gebeuren met de initiële doelen voor ogen. Wat wil men bereiken? Een controleerbaar systeem of een flexibele en vlot toegankelijke hulp op vraag van cliënten? Daarvoor is er behoefte aan een transparanter structuur. Er is structureel heel veel vastgelegd, misschien wel te veel.

Een intersectoraal datasysteem is meer dan wenselijk. Op dit ogenblik verzamelen alle sectoren data zonder dat die op elkaar worden afgestemd. Er is een kwalitatief opvolgingssysteem nodig voor de intersectorale toegangspoort en voor crisishulp. Er is nood aan regionale screening.

De deskundigheid van de medewerkers die de indicatiestelling doen mag niet genegeerd worden. De werking moet eenvoudiger. Wanneer volstaat een kwaliteits-toets? Wanneer moet een besprekingsdossier worden opgemaakt? Ook met de werklastverschuiving moet rekening worden gehouden.

8. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt vindt de suggestie over de kwaliteitstoets van de toegangspoort interessant. Is er daarvoor in het voorveld voldoende expertise aanwezig?

De trajectbegeleiding is om budgettaire redenen geschrapt. Is trajectbegeleiding nodig? In de hoorzittingen waren er voor- en tegenstanders.

Cliënteninspraak en -participatie zijn de grote verdienste van de integrale jeugdhulp. Was er een beweging in de sector om meer contextgericht te werken? Of zijn de hefboomen van de integrale jeugdhulp absoluut nodig om dat in gang te zetten?

Björn Anseeuw heeft begrepen dat jongeren met een psychiatrisch probleem vanuit de psychiatrie in voorzieningen terecht komen omdat ze uitbehandeld zijn. Eigenlijk komt dat erop neer dat Vlaanderen voor bepaalde jongeren met een psychiatrische problematiek geen geschikt zorgaanbod heeft. Komt dat vaak voor en hoe wordt daarmee omgegaan?

Freya Van den Bossche heeft vernomen dat de omschrijving van de zorgnood in het A-document soms wordt aangepast aan de kans op hulp. De toegangspoort heeft daardoor geen volledig en juist overzicht van de werkelijke noden. Hulpverleners proberen wat te sturen in de richting van een oplossing die voorhanden is.

De grootste zorg is volgens Freya Van den Bossche de capaciteit. Mocht er voldoende geïnvesteerd worden in de capaciteit van het systeem, zou het dan behoorlijk werken of is dat niet het meest noodzakelijke?

De provinciale verschillen bestonden vroeger ook, stelt *Katrien Schryvers*. Dit pijnpunt is niet opgelost, zoals blijkt uit het aantal jongeren dat via crisishulp gaat. Hoe kan daar met het oog op zorg op maat toch een uniforme aanpak worden gegarandeerd?

Lorin Parys leidt uit de verschillende hoorzittingen af dat er te weinig transparantie is in het A-document. Zou een transparante aanmelding voor de aanvrager een deel van de frustratie wegwerken? Zou duidelijke feedback over de stand van zaken van de aanvraag en de opvolging de frustraties kunnen wegnemen?

Cyriel Craeghs antwoordt dat de expertise van het voorveld niet mag worden onderschat. Het moet wel worden genuanceerd. Over welk soort dossiers gaat het? Wat is de problematiek? Men lijkt ervan uit te gaan dat er onvoldoende expertise zou zijn bij hulpverleners om vanuit diagnostisch perspectief een A-document grondig in te vullen. Een aanvraag tot verlenging die niet opgemaakt wordt door een multidisciplinair team, is een besprekingsdossier. Wanneer het door een multidisciplinair team wordt opgemaakt, is het een consensusdossier. Ook al is het dan gewoon een vraag om verlenging van hulp. Er moet worden gekeken over welke problematieken er gesproken wordt. In functie van die problematieken, komt de vraag welke diagnostiek nodig is. Het zou kunnen dat er specifieke diagnostiek moet worden ingekocht.

De stand van zaken van een aanvraag kennen kan relevant zijn voor een jongere, maar het blijft een afstandelijke beweging. Er kan worden overwogen aan bepaalde dossiers trajectbegeleiding toe te voegen, maar dat is niet nodig voor elk dossier. Zodra een moeilijke zorgvraag opvolging krijgt, kan het aanbieden van trajectbegeleiding een oplossing zijn. De contactpersoon/aanmelder kan die taak theoretisch op zich nemen, maar dat blijkt in de praktijk zeer moeilijk.

Over de verhouding tussen cliëntparticipatie, inspraak en de integrale jeugdhulp is het moeilijk achteraf te oordelen. Een aantal zaken was al bezig. Inspraak van

gebruikers stond al hoog op de agenda. Met het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp wordt duidelijk een decretale aanzet gegeven. Misschien was een en ander ook zonder de integrale jeugdhulp gelukt. De integrale jeugdhulp heeft ertoe bijgedragen en dat mag worden erkend.

De instroom van jongeren met een psychiatrische problematiek is moeilijk in te schatten. Het valt geregeld voor en het levert problemen op. Vaak moet er een beroep gedaan worden op gemeenschapsvoorzieningen voor een time-out. Een time-out is niet wat die jongere dan nodig heeft, maar moet ervoor zorgen dat noch de jongere noch de hulpaanbieder het begeven. Bij een opname is de informatie niet altijd volledig, wat pijnlijk kan zijn. Dat mag echter niet veralgemeend worden. Die jongeren nemen wel plaatsen in die hen niet toekomen. Er stromen ook gewoon jongeren in met een psychiatrische problematiek die nog niet in de psychiatrie raakten. Het is niet gemakkelijk om die naar de kinder- en jeugdpsychiatrie te laten doorstromen.

De spreker heeft nog nooit gehoord dat er gestuurd wordt in een A-document, maar hij kan zich daar wel iets bij voorstellen. De integrale jeugdhulp heeft geleerd dat ondanks de digitalisering er nog veel wordt overlegd. Het was niet de bedoeling dat nog altijd vooraf telefonisch geconsulteerd wordt. Het systeem werkt misschien niet, maar de mensen die dat doen, zorgen tenminste dat de jongere de zorg krijgt die nodig is.

De meeste modellen falen bij een capaciteitstekort. De wachtlijsten doen andere zaken ontstaan. Ze zetten mensen aan tot creativiteit, wat leidt tot bredere indicatiestellingen.

Er is grote uniformiteit in de manier van werken. In een dossier bleek de toegangspoort een bepaalde werkvorm niet te kennen. Als dat gezegd wordt, is dat heel moeilijk te indiceren. Is er voldoende brede deskundigheid en moet daar niet op worden ingezet? Misschien moet de toegangspoort bepaalde werkvormen en sectoren bezoeken om te kijken waarover het gaat?

9. Uiteenzetting door Piet Ketele, directeur van het MFC Koninklijk Instituut Woluwe en lid van de werkgroep Remediëring Integrale Toegangspoort

Piet Ketele grijpt terug naar de oorspronkelijke doelstellingen van de integrale jeugdhulp, waar hij achter staat. Hij is vooral kritisch voor de keuzes die gemaakt worden om deze doelstellingen te halen.

9.1. Inzetten op de vermaatschappelijking van de jeugdhulp en versterken van de eigen krachten van de cliënt en zijn omgeving

De maatschappij is complexer dan vroeger en de hulpverlening is steeds verder gespecialiseerd, ook in de zorg voor personen met een handicap. Het is noodzakelijk dat er wordt ingezet op hulpverlening die begrijpbaar is voor de cliënt en zijn omgeving, zodat hij op eigen kracht keuzes kan maken.

Het systeem gecreëerd door de integrale jeugdhulp is echter zo complex dat de cliënt nooit op eigen kracht beslissingen kan nemen. Waar het aanbod in Woluwe vroeger uit drie ondersteuningsvormen bestond, zijn er thans zo'n twintig modules. Dat is voor een organisatie al moeilijk om volgen en zeker voor een cliënt. Eenvoudige taal zoals nachtopvang, dagopvang en gezinsbegeleiding zou handiger zijn. Door vraaggericht te werken kan de cliënt de kans krijgen om samen met de hulpverlener invulling te geven aan deze eenvoudige begrippen in een handelingsplan op maat van de cliënt.

Uiteraard kunnen de hulpverleners al deze benamingen vertalen voor de cliënt, maar dan moet iemand het toegangstraject op zich kunnen nemen. Hierbij wordt vaak verwezen naar de contactpersoon/aanmelder die die trajecten moet voeren. Vaak wordt hiervoor naar de CLB's gekeken, maar die zijn niet in de mogelijkheid om die taak uit te voeren. Vaak zijn het de organisaties die voor de cliënt rondbellen om het traject op te nemen.

Bij het vermaatschappelijken van de jeugdhulp moeten de eigen krachten van de cliënt worden aangesproken, maar dan moeten daarvoor eenvoudige taal en processen worden gebruikt. Als dat niet lukt, moet professionele trajectbegeleiding ter beschikking worden gesteld.

9.2. Cliënten vlot toegang geven tot de jeugdhulp die ze nodig hebben, zowel in het rechtstreeks als het niet-rechtstreeks toegankelijke aanbod

In het decreet van 12 juli 2013 worden bekendheid, bereikbaarheid, beschikbaarheid, begrijpbaarheid en betaalbaarheid van de hulp terecht naar voren geschoven. De nieuwe regelgeving heeft meer laagdrempelige hulp rechtstreeks toegankelijk gemaakt. Aan de bekendmaking van deze hulp wordt gewerkt.

Bij de niet-rechtstreeks toegankelijk hulp is de vlotheid verdwenen. De toegang tot deze hulp is een administratief kluwen van regels, documenten, afvinklijsten en poorten. Dit alles wordt bevestigd door de enquête van vzw Zorg voor Veerkracht, ingevuld door 340 jeugdhulpverleners. Ze vinden dat de jeugdhulp niet toegankelijker is geworden en veel te bureaucratisch is.

Bij aanvragen voor (heel) jonge kinderen met meervoudige beperkingen duurt het vaak meer dan een half jaar voor er hulp kan worden opgestart. Het gaat om kinderen voor wie de hulp zo vroeg mogelijk moet worden opgestart.

De vlotte toegankelijkheid gaat op voor de rechtstreeks toegankelijke hulp maar niet voor de niet-rechtstreeks toegankelijke. Attestering is belangrijk. Diagnostiek is nodig en dat vraagt tijd. De spreker vraagt dat met terugwerkende kracht actief te laten worden. Vroeger was dat bij het VAPH mogelijk. De diagnostiek mag geen blokkering worden. De nodige hulp moet zo snel mogelijk kunnen opstarten.

9.3. Het meer expliciet verzekeren van de continuïteit in de jeugdhulp

Een brochure stelt dat oog hebben voor continuïteit in de hulpverlening cruciaal is voor de cliënt. Als zijn traject zorgzaam, transparant en naadloos vorm krijgt, weet hij zich gedragen in zijn noden.

In het decreet van 12 juli 2013 wordt voor het realiseren van deze doelstelling verwezen naar de contactpersoon/aanmelder. Terecht wordt aan deze persoon een belangrijk rol toegewezen tijdens het opstarten van de hulpverlening. In de praktijk blijkt contactpersoonschap een schim op papier. Bij jongeren met een beperking moet er gestart worden met een multidisciplinair team om de diagnostiek op te stellen. Vaak zijn dat CLB's die niet de tijd hebben en krijgen om dit op te stellen. Vaak moet er met het CLB gebeld worden om te vragen of het A-document werd ingevuld, en vervolgens naar de toegangspoort om te vernemen of ze het al hebben ontvangen en of het ontvankelijk is verklaard. Iedereen in zijn domein doet zijn best. Er wordt echter vaak naar proceselementen verwezen. Recent waarschuwde een CLB dat aanmeldingen in mei al volledig rond moesten zijn om nog te kunnen starten op 1 september. Dat is vrijwel onmogelijk te realiseren omdat de inschrijvingen op school pas afgerond zijn. Volgens het CLB is dat veel te laat want er zijn vier tot zes maanden nodig om het A-document rond te krijgen. Veel jongeren en (zwakke) ouders zien door de bomen het bos niet meer. De procedure is zo complex dat de zwakkere gezinnen die procesgang niet meer kunnen volgen.

Het is belangrijk deze mensen te begeleiden. Zo niet, ontstaat er misschien een elitaire hulpverlening.

9.4. Gepast en alert reageren op situaties van verontrusting

Het is goed dat scholen, ziekenhuizen en artsen betrokken worden bij verontrustende situaties. Er zijn daarvoor instrumenten en methodieken ontwikkeld door de toegangspoort. Het zijn geen evidente methodieken. Er is oefening nodig om die in de vingers te hebben. Hebben al deze voorzieningen van de brede instap de gewoonte om daarmee om te gaan? Kunnen zij dat aan?

Vroeger was er het comité voor bijzondere jeugdzorg, dat een derde partij was. Dat is verloren gegaan. De hulpverlener krijgt een vertrouwensbreuk met de cliënt. Hij start in vertrouwen een proces op met de cliënt. Die hulpverlener moet dan melden dat hij daarmee moet doorgaan naar het VK of de jeugdrechtbank omdat het maatschappelijk verontrustend is. De hulpverlener moet een dubbele rol opnemen en komt in handelingsverlegenheid omdat hij de relaties opgebouwd met de ouders, moet afbreken. Jeugdrechters merken dat dossiers sinds de integrale jeugdhulp ernstiger zijn. Een derde partij was een goed middel voor de hulpverlener om de vertrouwensrelatie met de ouders te behouden en om hen vanuit de vertrouwensrelatie te begeleiden.

Gemandateerde voorzieningen zouden actiever met verontrustende situaties moeten omgaan en de regie gedeeltelijk in eigen handen moeten nemen. Zo kan de vertrouwensrelatie bij de hulpverlener blijven.

9.5. Het consolideren van een aanbod crisisjeugdhulp waarop hulpverleners permanent een beroep kunnen doen

De toename van het aantal crisissituaties is bijzonder zorgwekkend. Een diepgaande analyse van wat er fout loopt, is noodzakelijk. Het is belangrijk dat permanent een beroep kan worden gedaan op crisis hulp.

Het systeem in Brussel staat 7 dagen op 7 dagen, en 24 uur op 24 uur paraat, en dat werkt. De cliënt en de context tonen daarvoor een vorm van dankbaarheid. De termijnen zijn nog nooit overschreden. In andere provincies zouden er wel problemen zijn, vooral vanwege een misbruik van de crisisplaatsen om de wachtlijsten te omzeilen.

9.6. Alles met maximale participatie van de minderjarige en zijn gezin

Er moet terecht veel aandacht besteed worden aan het het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Als lid van het IROJ en meerdere werkgroepen in het VAPH en de integrale jeugdhulp, drukt Piet Ketele zijn waardering uit voor de gebruikers en hun vertegenwoordigers. Door hun alerte opmerkingen kan er worden stilgestaan bij waar de voorzieningen mee bezig zijn. Het is een positief element om verder te blijven ondersteunen.

9.7. Conclusie

Piet Ketele concludeert dat hij er niet voor gekozen heeft in detail in te gaan op de toegangspoort en de wachtlijsten. Hij vindt het belangrijk om op de doelstellingen te focussen. De toegangspoort is slechts een overgedimensioneerd middel om een vlotte toegang tot de hulpverlening te realiseren. De wachtlijsten zijn het gevolg van een niet vlot toegankelijke hulpverlening en van schaarste. Het decreet van 12 juli 2013 heeft het landschap sterk hertekend. Minister Vandeurzen en toenmalig minister Smet stelden bij de start: "Het doel is dat elke jongere met een probleem zo snel mogelijk de juiste hulp vindt.". De vraag is of dat gerealiseerd

is. Dat is moeilijk te beoordelen na een jaar en drie maanden. Er zijn heel wat bedenkingen bij het systeem. In het veranderingsproces kan worden gekeken of er foute methodieken worden gebruikt. Er moet vooral werk worden gemaakt van een vereenvoudiging van de middelen en technieken waarmee men de doelstellingen wil realiseren zodat in alle openheid en transparantie een antwoord kan worden geboden op de vraag van de cliënt en zijn context om hen maximaal de regie terug in handen te geven. Vooral de zwakste gezinnen mogen niet worden vergeten. Men moet leren uit het veranderingsproces vooraleer van start te gaan met het volgende. De persoonsvolgende financiering voor personen met een beperking komt er ook aan. Deze twee mogen niet in een doelstellingenconflict met elkaar komen. Het is onduidelijk hoe de persoonsvolgende financiering die de regie van de cliënt centraal stelt, moet passen binnen het administratieve keurslijf van de toegangspoort die de regie van de cliënt afneemt.

10. Vragen van de leden

Freya Van den Bossche vraagt te bevestigen dat tussen het invullen van het A-document en de toewijzing er vier tot zes maanden verlopen.

Hoe ziet de heer Ketele een betere begeleiding bij de overgang van jongere naar volwassene?

Op welke manier kan de driehoek voorziening-OCJ-client worden hersteld om beter te kunnen werken in situaties van verontrusting?

Moet met de persoonsvolgende financiering worden gewacht tot de integrale jeugdhulp op punt staat om pas dan aan de cliënt de verantwoordelijkheid te geven om zijn zorg te zoeken en in te kopen?

Elke Van den Brandt begrijpt dat er een conflict is tussen de persoonsvolgende financiering en de intersectorale toegangspoort en zijn regiesysteem. Welk model verkiest de spreker?

Piet Ketele constateert dat er doorlooptijden zijn van vier tot zes maanden tussen het A-document en de opname. Wie naar een voorziening gaat, krijgt de boodschap dat hij om te kunnen starten naar een CLB moet om het proces op te starten. Er zijn soms wel kortere doorlooptijden.

Bij de overgang van jongere naar volwassene verwijst hij geregeld naar de trajectbegeleider. Bij het VAPH waren er vroeger bezoldigde contactpersonen waarbij de mogelijkheid bestond om de jongere te begeleiden en het traject op te volgen. Bij het traject van jongere naar volwassene moet er ook begeleiding zijn. Hij denkt dat er best bij dezelfde leeftijdsgroepen inclusief wordt gewerkt. Er wordt dan automatisch een grens gebouwd tussen jongeren- en volwassenenzorg. Daarvoor is een trajectbegeleider nodig. Bij gehandicaptenzorg kan er tot 21 jaar en eventueel zelfs tot 25 jaar worden gegaan. De schrijvende verhalen tonen aan dat het ook binnen Jongerenwelzijn zou moeten bestaan.

Het oude systeem was beter. Er was geen onderscheid en geen rollenconflict binnen een en dezelfde persoon. De spreker gaat niet zover dat VK en OCJ moeten samengaan. Er zijn ook daar verschillende rollen. Het VK heeft een adviserende rol. Het vroegere comité voor bijzondere jeugdzorg had een actievere rol. Het was eenvoudiger om in een traject terug te vallen op de adviserende rol van het VK met de stok achter de deur van het comité. Door de goede samenwerking van de drie elementen kunnen gezinnen goed worden geholpen om vooruit te gaan. In het huidige systeem wordt de volledige verantwoordelijkheid van het traject naar de hulpverlener verschoven. Dat is te veel voor één persoon.

De keuze om eerst de integrale jeugdhulp uit te werken en dan pas de persoonsvolgende financiering is niet de juiste keuze. Door de werking van de integrale jeugdhulp en van de toegangspoort wordt de regie weggenomen door de jeugdhulp-regisseur. Om de doelstelling van de persoonsvolgende financiering te realiseren, moet de regie daar worden weggenomen en aan de cliënt worden teruggegeven. Er moet een breuk worden gemaakt met de toegangspoort. De regie moet terug naar de jongere en het cliëntsysteem. Door de schaarste moeten er prioriteiten worden gesteld en zullen er wachtlijsten zijn. Er moet een systeem zijn om de wachtlijsten te volgen. Elke stap op de wachtlijsten hoeft niet te worden gecontroleerd. Er moet aandacht zijn voor de echte prioriteiten. De andere dossiers moeten de stroom volgen. Als een multidisciplinair team vaststelt dat een jongere blind is en op een wachtlijst staat, is het niet meer nodig om te controleren of alle documenten juist zijn ingevuld. Als er plaats is, moet hij gewoon instromen. Daar is geen toegangspoort voor nodig. Die is wel nodig voor de prioritaire dossiers. Als er drie blinden zijn voor één plaats, dan moet er meer onderzoek zijn om te bepalen wie van de drie moet instromen. Dat is een probleem van schaarste.

11. Uiteenzetting door Els Matthieu, Pleegzorg Vlaanderen

Els Matthieu bekijkt een aantal knelpunten van de integrale jeugdhulp vanuit pleegzorg. Ze brengt een beeld van de pleegzorgpraktijk. De knelpunten slaan op het systeem en niet op de mensen die voor de toegangspoort werken.

Pleegzorg is een hulpverleningsvorm waarbij kinderen in gezinnen worden opgenomen. Er zijn zowel rechtstreeks als niet-rechtstreeks toegankelijke modules. Er zijn thans nog geen cijfers voor Vlaanderen omdat in 2014 het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg werd geïmplementeerd. Ze heeft zich gebaseerd op de gegevens van de dienst in Antwerpen. De verhouding is daar 85 percent niet-rechtstreeks toegankelijke hulp en 15 percent rechtstreeks toegankelijk.

11.1. Tekort aan residentiële opvang

Er is duidelijk een capaciteitstekort waardoor men onvoldoende tegemoet kan komen aan de nood aan residentiële opvang voor kinderen. Het gevolg voor pleegzorg is dat het vaak moeilijk is om (gespecialiseerde) hulp te krijgen eens een kind is opgenomen in een pleeggezin.

Pleegzorg biedt crisisopvang aan en komt daar in de problemen omdat er geen alternatieve residentiële opvang is na de crisisopvang in het pleeggezin. Sinds januari 2015 kreeg Pleegzorg Antwerpen 160 aanvragen voor crisisopvang, waarvan 54 kinderen in een crisisgezin werden opgenomen. De crisisopvang behandelt acute problemen. Tijdens de eerste veertien dagen kan de rechtstreeks toegankelijke module worden ingezet. Bij de screening en voorbereiding van kandidaat-pleeggezinnen geven die gezinnen aan wat haalbaar is voor hen. De cruciale vraag bij het behandelen van een vraag voor crisisopvang is niet meer alleen of er een aanbod is binnen pleegzorg maar ook of er vervolghulpverlening is na de crisisopvang. De afspraken met de gezinnen moeten worden gerespecteerd. Het is op de lange termijn niet goed dat pleegouders over hun grenzen moeten gaan.

11.2. Aanvraag niet-rechtstreeks toegankelijke hulp

Het A-document invullen is omslachtig. De voorzieningen van de brede instap kunnen niet-rechtstreeks toegankelijke hulp aanvragen. De kans bestaat dat het dossier ergens blijft hangen om administratieve redenen. Het is voor voorzieningen uit de brede instap niet gemakkelijk om een A-document in te vullen. Het veroorzaakt geregeld onnodige vertragingen. De doorlooptijd is sterk afhankelijk van hoe zaken worden geformuleerd.

Voor cliënten is de drempel verhoogd. Er is geen persoonlijk contact meer met een consulent. De informatie wordt digitaal verstuurd en de integrale toegangspoort is een instantie boven hun hoofd.

Er is een neiging om het invullen van A-documenten door te schuiven omdat het correct invullen ervan toch een aantal gesprekken en intensieve contacten vereist.

De consulent van het comité voor bijzondere jeugdzorg is verdwenen. Daardoor wordt de dienst voor pleegzorg coördinator van de hulp en hulpverlener. Dat is zeker in pleegzorgdossiers een serieuze uitdaging omdat de verhouding altijd complex is door de driehoek kind-ouders-pleegouders. Als er geen consulent is, komt de rol bij de dienst voor pleegzorg en is er rolvermenging. De stap om naar een OCJ te gaan, is ook niet altijd vanzelfsprekend.

Er komen veel vragen voor ondersteunende pleegzorg. De bedoeling is om binnen ondersteunende pleegzorg kortdurende hulp te geven, waarna de kinderen naar huis gaan en de gezinnen verder kunnen. De vragen zijn soms heel zwaar. Het zijn vragen die vroeger bij het comité voor bijzondere jeugdzorg terecht kwamen. Dat vergt veel inzet van de dienst die dikwijls niet leidt tot pleegzorg. Het zijn opdrachten en taken die er zijn bijgekomen, maar het is niet duidelijk hoe en wanneer die gedaan moeten worden.

11.3. Opvolging situaties van verontrusting of maatschappelijke noodzaak

Vanuit pleegzorg is het niet duidelijk wat maatschappelijke noodzaak of verontrusting zijn. Dat wordt volop verijnd, maar voor pleegzorg is daar nog wel wat werk aan. Er zijn signalen dat dossiers die vroeger door het comité voor bijzondere jeugdzorg werden opgevolgd bij de overgang naar het OCJ zijn gegaan. Het OCJ oordeelt soms dat het niet meer om een verontrustende situatie gaat. Er kan daardoor terug naar huis worden gewerkt. Hoe kijkt men naar de hulpverlening in pleegzorgsituaties en vooral in functie van de stabiliteit van het kind? Dat vraagt nog opvolging en vooral het ontwikkelen van visie.

Het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg beschouwt pleegzorg als eerste optie bij uithuisplaatsing. Aanmeldingen via de toegangspoort vereisen het akkoord van de ouders. Als er geen akkoord van de ouders is, is het moeilijk afwegen. Aanmelden bij een gemandateerde voorziening? Is er maatschappelijke noodzaak? Dat hoeft niet want de ouders gaan misschien wel akkoord met een andere vorm van hulpverlening dan pleegzorg. Wat betekent dat voor het kind? Een aantal dossiers valt uit de boot indien er onvoldoende redenen voor gerechtelijke jeugdhulp zijn. Het is niet duidelijk waar die vragen dan naartoe gaan.

11.4. Rol indicatiestellingsteam bij aanvraag bestandspleegzorg

Wat is de positie van pleegzorg tegenover de toegangspoort met het indicatiestellingsteam en jeugdhulpregie? In jeugdrechtbankdossiers speelt het indicatiestellingsteam geen rol. De aanmeldingen van de jeugdrechtbanken gaan direct door naar de regie en komen bij pleegzorg op de wachtlijst. Bij andere aanmelders vormt het indicatiestellingsteam een oordeel op basis van het A-document. Optimistisch geschat is er dan een doorlooptijd van vier tot zes weken tussen het indienen van het A-document en het verschijnen op de wachtlijst. De contactpersoon is er natuurlijk al veel langer mee bezig. Er is dus een hele periode dat er geen contact is met de dienst. Er is ook geen overleg over mogelijkheden of perspectieven. Dat is een zwaar probleem. Vroeger kwamen de aanmeldingen rechtstreeks binnen of via een veel kortere aanmeldingsprocedure. Die aanmeldingen komen thans vertraagd binnen, waarna het onderzoek opnieuw gebeurt door de dienst. Het A-document bevat immers algemene informatie. De dienst doet een intake om te

kunnen matchen met de mogelijkheden van een kandidaat-pleeggezin. Dat gebeurt op basis van persoonlijke contacten met ouders, kind, opvoeders en belangrijke derden. Dat gaat over bestandspleegzorg, en over situaties waar een gezin uit een kandidatenpool gevraagd wordt zorg te dragen voor een kind dat vaak in een voorziening verblijft.

11.5. Rol indicatiestellingsteam bij aanvragen netwerkpleegzorg

Netwerkpleegzorg gaat over het verblijf van kinderen die in hun familie of sociale context verblijven. Bij jeugdrechtbankdossiers heeft het indicatiestellingsteam geen rol. Bij andere aanmelders speelt het indicatiestellingsteam wel een rol. Het moet dan beslissen of het verblijf van het kind in een netwerkgezin als pleegzorg wordt erkend of niet. Dat is een terechte opdracht. Iemand moet daarover oordelen. Als het erkend wordt als pleegzorg, wordt er ook altijd een pleegzorgvergoeding toegekend. Vroeger kon het als pleegzorg erkend worden met begeleiding, maar zonder vergoeding. De indruk bestaat dat er strenger dan vroeger wordt op toegekeken. Misschien is het niet nodig dat er altijd erkend wordt, maar in veel netwerksituaties gaat de betrokken familie toch op zoek naar een partij die begeleidt in de complexe familiale driehoek tussen kind, ouders en pleegouders. Als er geen erkenning is, dan komt er ook geen begeleiding.

11.6. Rol jeugdhulpregie bij vragen voor pleegzorg

De jeugdhulpregie binnen de toegangspoort heeft als taak het geschikte hulpverleningsaanbod te zoeken. Dat is een belangrijke rol in functie van voorzieningen en wachtlijsten. Bij pleegzorg is dat anders. Bij netwerkpleegzorg heeft de jeugdhulpregie geen taak. De dienst start de netwerkpleegzorg, en begint met de begeleiding en met het onderzoek van het pleegzorgattest.

Bij bestandspleegzorg beheert de dienst de matching. Die kent de kandidatenpool. De gezinnen zijn gescreend. Enerzijds zijn er de eigenschappen van de gescreende pleeggezinnen en anderzijds zijn er de noden en verwachtingen van het kind en zijn context. Jeugdhulpregie blijft bij pleegzorg als taak hebben een jeugdhulpbeslissing uit te schrijven.

11.7. Rol intersectorale toegangspoort bij jeugdrechtbankdossiers in pleegzorg

Bij jeugdrechtbankdossiers in pleegzorg gebeurt de indicatiestelling door de jeugdrechtbank. Het aanbod wordt georganiseerd door de dienst. Toch moet de toegangspoort een jeugdhulpbeslissing opmaken naast het vonnis of de beschikking van de jeugdrechter. Dat zijn twee aparte circuits met een eigen dynamiek en spelregels. Dat vergt in de praktijk veel energie. Het is een zoeken naar lapmiddelen om het ene document af te stemmen op het andere. Er was een verschil tussen de data en de termijnen van de beslissing van de jeugdrechtbank en van de toegangspoort. Vanaf 1 juni 2015 is er een afspraak dat data rechtstreeks vanuit de jeugdrechtbank worden doorgegeven aan de toegangspoort zodat de jeugdhulpbeslissingen kunnen worden opgemaakt. Hopelijk wordt het hierdoor eenvoudiger maar het juiste document verkrijgen blijft veel administratieve opvolging vragen.

Een ander lapmiddel is het inzetten van ondersteunende pleegzorg. Bij aanvang was het de bedoeling om de modules correct in te zetten. Vaak lukte het echter niet om tijdig A-documenten door de toegangspoort te krijgen.

De vraag rijst of een en ander niet op een eenvoudiger manier kan worden geregeld. Is het nodig dat er naast een vonnis of beschikking van de jeugdrechter ook nog een jeugdhulpbeslissing staat? De integrale jeugdhulp is toch heel lang voorbereid. Hoe is dat dan mogelijk? De indruk leeft dat pleegzorg vergeten werd.

Els Matthieu besluit bij de vraag of integrale jeugdhulp en pleegzorg matchen dat er goede zaken zijn. Een aantal zaken moet nog worden uitgeklaard. Pleegzorg als eerste optie veronderstelt het akkoord van de ouders. Dat is niet evident. De consultants worden gemist. Bij verontrusting moet de stabiliteit voor het pleegkind verder worden uitgeklaard. De niet-rechtstreekse toegankelijke pleegzorg via de toegangspoort is een vertragende en administratieve stap. Het leidt bij mensen en aanmelders tot wrevel. De erkenning van netwerkpleegzorg moet verder worden uitgeklaard. Het afstemmen van de systemen van de jeugdrechtsdossiers en toegangspoort moet worden onderzocht. De komst van de integrale jeugdhulp heeft tot meer opdrachten geleid en tot een verhoging van de administratieve lasten.

12. Vragen van de leden

Lorin Parys wil weten of mevrouw Matthieu een zicht heeft op de continuïteit na crisispleegzorg. Hoe vaak maakt men zich zorgen over continuïteit in de hulpverlening?

Er zijn kinderen die uit de boot vallen omdat men er vroeger beter in slaagde te waken over de grens tussen vrijwilligheid en minder vrijwilligheid. Wat is een goede manier om dat te blijven opvolgen?

Een aantal suggesties lijkt op het eerste zicht voor de hand te liggen. Pleegzorg houdt tijdens de doorlooptijd van het A-document contact met de indieners. Voorts kan de rol van de toegangspoort en jeugdhulpregie eenvoudiger, en zijn beide instanties soms overbodig.

Hij hoopt in de toekomst op pleegzorgplaatsing voor kinderen met zwaardere zorgnoden. Welke ondersteuning is daarvoor nodig?

Katrien Schryvers heeft niet alleen een evaluatie van de integrale jeugdhulp gehoord maar ook van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg. Er moet worden nagegaan wat aan de integrale jeugdhulp bijgestuurd kan worden en wat op termijn aan de pleegzorg.

Frappant is de vraag waarom er na een beslissing van de jeugdrechter nog een jeugdhulpbeslissing moet zijn. Geldt dat alleen voor pleegzorg of ook voor andere hulpverlening? Het is de eerste maal dat dit zo expliciet aan bod komt.

In het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg is zeer bewust gekozen voor pleegzorg als eerste te overwegen hulpverleningsvorm en voor een motiveringsplicht in hoofde van de jeugdrechter als er geen pleegzorg wordt overwogen. Er is een groot spanningsveld door het akkoord van de ouders dat de toegangspoort vraagt. Hoe is dat op te lossen? Dat ligt op het raakvlak tussen vrijwilligheid en dwang. Wordt er soms te lang in de vrijwilligheid gewerkt?

Bij het vroegere comité voor bijzondere jeugdzorg was er ook veel overleg nodig tussen de comités en de pleegzorgdiensten. Is er met de toegangspoort geen overleg mogelijk? Hoe kan dat worden bijgestuurd?

Freya Van den Bossche weet niet wat de meerwaarde van de toegangspoort is voor pleegzorg. Ziet mevrouw Matthieu, na aanpassingen, meerwaarde of moet pleegzorg werken naast de toegangspoort?

Wat als de ouders niet akkoord gaan met de oplossing waar het kind het meest bij gebaat is? Wordt er te veel rekening gehouden met de wens van de ouders of wordt het belang van het kind vooropgesteld?

Elke Van den Brandt zegt dat pleegzorg geen instelling is, maar een aparte methode die een aparte aanpak vraagt.

De opmerking over de rol van de toegangspoort in jeugdrechtbankdossiers is gelijklopend met die van de jeugdrechters.

Hoe kan worden vermeden dat kinderen uit de boot vallen omdat de ouders elke vorm van hulp weigeren maar waar het dossier niet ernstig genoeg is om naar gerechtelijke jeugdhulp te gaan? Moet er opnieuw met een derde partij worden gewerkt? Moet aanmelder of pleegzorg een ander mandaat krijgen?

Volgens *Els Matthieu* is het moeilijk het aantal problemen met de continuïteit in de zorg te schatten. Dat wordt bepaald door de kandidatenpool. Een pleeggezin dat een kind in crisis opneemt, gaat een engagement aan. Er zijn gezinnen die crisisopvang doen, en van wie bekend is dat zij perspectiefzoekende pleegzorg opnemen mocht dat nodig blijken. Dat wordt het vaakst beoogd om zo overplaatsingen te vermijden.

Lorin Parys concludeert dat mevrouw Matthieu nooit ongerust is over het ontbreken van aansluitende hulpverlening.

Els Matthieu ontkent dat en zegt dat ze daar bij elke aanvraag ongerust over is. Als er na crisisopvang geen aansluiting is, moeten sommige kinderen noodgedwongen voorgaan op de wachtlijst. Er is dan ook de zorg dat de het crisisgezin niet overbevraagd wordt. De kinderen worden nooit gewoon naar huis gestuurd.

Katrien Schryvers meent dat dit niet verschillend is met vroeger.

Els Matthieu heeft de indruk dat er zeker evenveel crisisvragen zijn en dat er meer moeilijkheden zijn om een alternatief te krijgen. Ze kan dat niet staven met cijfers. Vroeger werden er afspraken gemaakt met de consulenten over een oplossing voor een drietal maanden. De consulent werkte voort aan het dossier. Als het aangegeven was dat de kinderen naar een ckg gingen, dan leek dat vlotter te kunnen. Thans is er een aantal knellende situaties waardoor er overal frustraties ontstaan. Als de nood zo hoog wordt dat hulpverleners en jeugdrechters oordelen dat pleegouders die begonnen zijn dan maar moeten voortdoen, dan is er een ernstig probleem. Pleegouders bieden een vrijwillige inzet en die moet worden gerespecteerd.

Lorin Parys vindt het antwoord geruststellend. Kinderen worden niet naar huis gestuurd in een onveilige situatie.

Els Matthieu verklaart dat veel van de aanvragen voor crisisopvang van de jeugdrechtbanken komen. De jeugdrechtbank onderzoekt wat het vervolg is.

Bij kinderen die uit de boot vallen, rijst de vraag wanneer een situatie zwaar genoeg is om een zaak bij een gemandateerde voorziening aanhangig te maken. Ze heeft het gevoel dat dit anders is dan vroeger. Een comité voor bijzondere jeugdzorg stond open om de situatie meer algemeen te bekijken, en had een begeleidende rol. Een gemandateerde voorziening treedt meer op vanuit de maatschappelijke noodzaak. Het is te vroeg om daarover al conclusies te trekken, maar het is wel een tendens waardoor het kan dat pleegzorg in minder situaties wordt aangeboden. Het akkoord van ouders bij pleegzorg is enorm belangrijk. Het is zeer moeilijk werken zonder die instemming. De vraag blijft wat de meest gepaste hulp voor kinderen is.

Het is belangrijk dat er in de aanmeldingsfase vlot contact kan zijn tussen aanmelders en pleegzorgdienst. Ze betreurt het dat dit in het aanmeldingsproces bij de intersectorale toegangspoort zo achteruit is geschoven.

Pleegzorg voor kinderen met een zwaardere nood veronderstelt meer ondersteuning, bijvoorbeeld door te kijken naar de zorgzwaarte. De integrale jeugdhulp heeft al heel wat gedaan. Pleegouders zouden nog wat ondersteuning kunnen krijgen, maar het blijft moeilijk. Mensen willen eerder afgebakende engagementen aangaan zoals weekendopvang, ondersteuning of korte opvang. Bij langere engagementen is men voorzichtiger. Het gesprek over zorgzwaarte kan nog worden aangegaan.

Lorin Parys wil weten of beperkte engagementen zoals weekendopvang gemakkelijk te combineren zijn met een residentieel verblijf.

Els Matthieu antwoordt bevestigend. Die vragen zijn er en als een mogelijke match beschikbaar is, kan dat binnen ondersteunende pleegzorg. Het gaat meestal om kinderen die in een voorziening verblijven en weinig context hebben. Daar ook is het belangrijk om de ouders mee te hebben, zelfs al hebben ze weinig contact. Het is dankzij de integrale jeugdhulp dat deze combinatie mogelijk is.

Het kan inderdaad nuttig zijn om ook het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg te bekijken. Er is een aantal goede zaken, maar door ermee te werken, duiken knelpunten op.

De problemen met de jeugdrechtbank zijn bij pleegzorg groter omdat anders dan bij voorzieningen de rol van jeugdhulpregie er kleiner is. Bij voorzieningen beheert de jeugdhulpregie mee de wachtlijsten. Zij nemen contact op met de voorzieningen. Bij pleegzorg valt dat weg.

Het zou goed zijn een dialoog op te zetten met OCJ's en VK's over vrijwilligheid, en over het aanbieden of continueren van een stabiele opvoedingssituatie voor kinderen binnen pleegzorg. Wat valt onder verontrusting? Ook andere betrokkenen van de brede instap zouden daarbij moeten worden betrokken. Van veel instanties wordt verwacht dat ze met zware problematieken bezig zijn. Er is al informatie gegeven over pleegzorg aan de CLB's. Er is veel motivatie maar dat heeft tijd nodig. Ze hebben er heel wat opdrachten bijgekregen. Het is logisch dat zij nog moeten zoeken naar de aangewezen wijze van omgaan met de dossiers.

Het comité voor bijzondere jeugdzorg was ermee vertrouwd om met cliënten het probleem te verkennen en hulpverlening op te stellen. Dat was zijn taak. De consulente kende zijn cliënt want er was veel overleg. De mensen van de toegangspoort kennen de cliënten niet. Het zijn dossiers.

De vraag of de toegangspoort een meerwaarde heeft voor pleegzorg moet misschien voorgelegd worden aan de toegangspoort, Jongerenwelzijn en Pleegzorg. *Els Matthieu* denkt dat het werkveld kiest voor het vlotter doorsturen van de aanmeldingen. Er zijn uiteraard ook complexe dossiers met meerdere hulpvragen waarbij een goede werkwijze nodig is zodat iemand ook over de andere hulpverleningsvragen het overzicht houdt. Een trajectbegeleider wordt hier gemist. In ieder geval pleit de spreekster ervoor om de aanmeldingen voor pleegzorg vlotter te laten gebeuren.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Lorin PARYS
Katrien SCHRYVERS
Freya VAN DEN BOSSCHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CAP	Centraal Aanmeldpunt
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
ckg	centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
CRZ	Centrale Registratie van Zorgvragen
DOMINO	Dossier Minderjarigen Opvolgingsstelsel
GES	gedrags- en emotionele stoornis
ICT	informatie- en communicatietechnologie
INSISTO	Informaticastelsel voor de Intersectorale Toegangspoort
IROJ	Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp
JAC	jongerenadviescentrum
LUS vzw	een kennis- en ervaringscentrum inzake netwerkontwikkeling en gemeenschapsvorming
MDT	multidisciplinair team
MFC	multifunctioneel centrum
MIGES	minderjarigen met gedrags- en emotionele stoornissen
MINOS	politiezone van de gemeenten Boechout, Borsbeek, Mortsel, Wijnegem en Wommelgem
MOF	als misdrijf omschreven feit
mpi	medisch-pedagogisch instituut
OCJ	ondersteuningscentrum jeugdzorg
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OOOC	onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum
OVSG	Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap
PAB	persoonlijkeassistentiebudget
RADI	Raad directeurs CLB GO!
ROG	regionaal overlegorgaan
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VCLB	Vrije-CLB-Koepel
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
VOS	verontrustende opvoedingssituatie
vte	voltijdsequivalent